

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA ÚČETNICTVÍ

Financování vysokých škol

Financing of Universities

Student: Bc. Klára Dluhošová

Vedoucí diplomové práce: Ing. Yveta Pšenková, Ph.D.

Ostrava 2013

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra účetnictví

Zadání diplomové práce

Student:	Bc. Klára Dluhošová
Studijní program:	NG208 Ekonomika a management
Studijní obor:	6202T049 Účetnictví a daně
Specializace:	02 Účetnictví a daně
Téma:	Financování vysokých škol Financing of Universities

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Teoretické a právní aspekty financování vysokých škol
 3. Možnosti financování s využitím projektů a dotací
 4. Praktická aplikace ve financování vysokých škol
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Seznam příloh
Přílohy

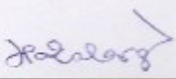
Seznam doporučené odborné literatury:

KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 276 s. ISBN 978-80-7357-574-8.
MERLÍČKOVÁ RŮŽIČKOVÁ, Růžena. *Neziskové organizace – vznik, účetnictví, daně*. 11. vyd. Olomouc: ANAG, 2011. 256 s. ISBN 978-80-7263-675-4.
URBANCOVÁ, Alžběta a Šárka KRYŠKOVÁ. *Účetnictví nevýdělečných organizací A*. 2. vyd. Ostrava: Ediční středisko VŠB-TU Ostrava, 2008. 232 s. ISBN 978-80-248-1801-6.

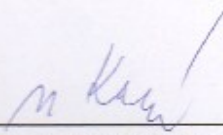
Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Yveta Pšenková, Ph.D.**

Datum zadání: 23.11.2012
Datum odevzdání: 26.04.2013

Ing. Jana Hakalová, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Místopřísežné prohlášení studenta

Prohlašuji, že jsem celou diplomovou práci včetně příloh vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Ostravě: 26. 4. 2013

.....

podpis studenta

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji paní Ing. Yvettě Pšenkové, Ph.D., vedoucí diplomové práce, za cenné připomínky a rady a za čas věnovaný konzultacím.

OBSAH

1. ÚVOD.....	4
2. TEORETICKÉ A PRÁVNÍ ASPEKTY FINANCOVÁNÍ VYSOKÝCH ŠKOL	6
2.1 PRÁVNÍ ÚPRAVA VŠ	6
2.2 CHARAKTERISTIKA VŠ	6
2.2.1 Veřejná vysoká škola a její financování	7
2.2.2 Soukromá vysoká škola a její financování	10
2.2.3 Státní vysoká škola a její financování	11
2.3 SOUČASNÝ STAV VYSOKOŠKOLSKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ V ČR	11
3. MOŽNOSTI FINANCOVÁNÍ S VYUŽITÍM PROJEKTŮ A DOTACÍ.....	14
3.1 ZDROJE FINANCOVÁNÍ VEŘEJNÝCH VYSOKÝCH ŠKOL	14
3.1.1 Veřejné zdroje	15
3.1.2 Neveřejné zdroje	16
3.2 FINANCOVÁNÍ VZDĚLÁVACÍ ČINNOSTI VVŠ Z VEŘEJNÝCH ZDROJŮ	16
3.2.1 Financování veřejných vysokých škol z veřejných rozpočtů ČR	16
3.2.2 Financování ze zahraničí	24
3.3 FINANCOVÁNÍ VÝZKUMU A VÝVOJE NA VEŘEJNÝCH VYSOKÝCH ŠKOLÁCH.....	36
3.3.1 Financování VaV z veřejných rozpočtů ČR	36
3.3.2 Financování VaV ze strukturálních fondů	58
3.3.3 Financování ze zahraničí	71
4. PRAKTICKÁ APLIKACE VE FINANCOVÁNÍ VYSOKÝCH ŠKOL	73
4.1 CHARAKTERISTIKA OSTRAVSKÉ UNIVERZITY V OSTRAVĚ.....	73
4.1.1 Statut OU	74
4.1.2 Organizační struktura OU	74
4.1.3 Pravidla hospodaření OU	75
4.2 FINANCOVÁNÍ OSTRAVSKÉ UNIVERZITY V OSTRAVĚ.....	79
4.2.1 Financování vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové a inovační, umělecké a další tvůrčí činnosti	80
4.2.2 Financování výzkumu a vývoje	81
4.2.3 Financování výzkumu a vývoje OU prostřednictvím dotací z Operačních programů EU	85
5. ZÁVĚR.....	88
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	90
SEZNAM ZKRATEK.....	92
PROHLÁŠENÍ O VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ DIPLOMOVÉ PRÁCE	
SEZNAM PŘÍLOH	
PŘÍLOHY	

1. ÚVOD

Vysokoškolské vzdělávání je nedílnou součástí každé vyspělé společnosti a přispívá k jejímu ekonomickému i sociálnímu rozvoji. Financování veřejných vysokých škol převážně ze státního rozpočtu je v současné době jedním z velice diskutovaných témat a pomocí této diplomové práce se budu snažit přiblížit možnosti získávání finančních prostředků pro oblast terciárního vzdělávání z dostupných veřejných zdrojů. Cílem této diplomové práce je nastínit možnosti financování veřejných vysokých škol a pomocí metody analýzy, komparace a dedukce provést analýzu zdrojů financování u jednotlivých veřejných vysokých škol se zaměřením na Ostravskou univerzitu v Ostravě.

Po obecném úvodu je **druhá** kapitola věnována teoretickým a právním aspektům financování vysokých škol, zejména právní úpravě a charakteristice vysokých škol. V kapitole je nastíněno i členění jednotlivých vysokých škol na veřejné, soukromé a státní a jejich teoretické možnosti financování, u veřejných vysokých škol včetně typů zřizovaných fondů a způsobu sestavení rozpočtu. Tuto kapitulu uzavírá analýza současného stavu vysokého školství, která je zpracována k právnímu stavu 31. 12. 2011, a to z toho důvodu, že k termínu odevzdání této diplomové práce nebyly na internetových stránkách Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále „MŠMT“) k dispozici podklady za rok 2012 (především dokument Zpráva o stavu vysokého školství za rok 2013).

Nejobsáhlejší **třetí** kapitola se zaměřuje na konkrétní možnosti financování veřejných vysokých škol s využitím různých projektů a poskytnutých dotací. Nejvíce pozornosti v této kapitole je věnováno konkrétním zdrojům financování veřejných vysokých škol prostřednictvím MŠMT (hlavního poskytovatele příspěvků a dotací vysokým školám), Evropské unie, Strukturálních fondů a Grantových a Technologických agentur ČR. Existují i další možnosti, jak získat pro vysoké školy finanční prostředky, např. z rozpočtových kapitol jednotlivých ministerstev, krajů, statutárních měst apod., z důvodu omezeného rozsahu jsem se však v této práci zaměřila pouze na tyto čtyři hlavní zdroje financování, ze kterých vysokým školám plyne nejvíce finančních prostředků. V této kapitole jsou popsány jak možnosti financování

vzdělávací a vědecké činnosti (zejména prostřednictvím příspěvků a dotací z MŠMT a EU), tak také finanční podpora vědy a výzkumu na veřejných vysokých školách (možnosti realizace výzkumných projektů zejména ze zdrojů Grantových a Technologických agentur ČR a ze Strukturálních fondů).

Praktickou aplikací financování konkrétní veřejné vysoké školy – Ostravské univerzity v Ostravě (dále „OU“) – se zabývá **čtvrtá** kapitola. V kapitole je blíže popsána charakteristika Ostravské univerzity včetně obecných pravidel jejího hospodaření. Kapitola se detailněji zabývá získáváním finančních prostředků prostřednictvím dotací a příspěvků z kapitoly rozpočtu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy v posledním desetiletí (tedy období 2002 – 2011), realizací výzkumných projektů prostřednictvím grantových agentur a ostatních kapitol státního rozpočtu od počátku vzniku OU a také možností získání dotací z Operačních programů Evropského sociálního fondu v posledním programovém období 2007 – 2013.

Při zpracování diplomové práce jsem vycházela především z internetových stránek a interních dokumentů Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, z odborné literatury a velice často jsem využívala *informační systém výzkumu, experimentálního vývoje a inovací* (www.isvav.cz), zejména ve třetí kapitole. Čtvrtá kapitola se zase nejvíce opírá o interní informační systém Ostravské univerzity *Evid 2* a Výroční zprávy o hospodaření OU v jednotlivých letech.

2. TEORETICKÉ A PRÁVNÍ ASPEKTY FINANCOVÁNÍ VYSOKÝCH ŠKOL

2.1 Právní úprava VŠ

Základní legislativní rámec hospodaření vysokých škol je dán především zákonem č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a zákonem č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů.

V oblasti výzkumu a vývoje je pro financování klíčový zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů ve znění pozdějších předpisů a jeho prováděcí předpis – nařízení vlády č. 397/2009 Sb., o informačním systému výzkumu, experimentálního vývoje a inovací. Pro obě tyto oblasti je navíc významný zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů.

2.2 Charakteristika VŠ ¹

Zákon o vysokých školách charakterizuje VŠ jako nejvyšší článek vzdělávací soustavy, který je vrcholným centrem vzdělanosti, nezávislého poznání a tvůrčí činnosti. Ve vědeckém, kulturním, sociálním a ekonomickém rozvoji společnosti mají vysoké školy klíčovou úlohu tím, že:

- uchovávají dosažené poznání a podle svého typu a zaměření pěstují činnost vědeckou, výzkumnou, vývojovou a inovační, uměleckou nebo další tvůrčí činnost;
- umožňují v souladu s demokratickými principy přístup k vysokoškolskému vzdělání, získání odpovídající profesní kvalifikace a přípravu pro výzkumnou práci a další náročné odborné činnosti;
- poskytují další formy vzdělávání a umožňují získávat, rozšiřovat, prohlubovat nebo obnovovat znalosti z různých oblastí poznání a kultury a podílejí se tak na

¹ Zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů

celoživotním vzdělávání;

- hrají aktivní roli ve veřejné diskusi o společenských a etických otázkách, při pěstování kulturní rozmanitosti a vzájemného porozumění, při utváření občanské společnosti a přípravě mladých lidí pro život v ní;
- přispívají k rozvoji na národní a regionální úrovni a spolupracují s různými stupni státní správy a samosprávy, s podnikovou a kulturní sférou;
- rozvíjejí mezinárodní a zvláště evropskou spolupráci jako podstatný rozměr svých činností, podporují společné projekty s obdobnými institucemi v zahraničí, vzájemné uznávání studia a diplomů, výměnu akademických pracovníků a studentů.

Vysoké školy člení zákon na univerzitní a neuniverzitní. Univerzitní vysoká škola může uskutečňovat všechny typy studijních programů a v souvislosti s tím vědeckou a výzkumnou, vývojovou a inovační, uměleckou nebo další tvůrčí činnost. Naopak neuniverzitní VŠ uskutečňuje pouze bakalářské nebo magisterské studijní programy a v souvislosti s tím také výzkumnou, vývojovou, uměleckou a další tvůrčí činnost. Navíc se VŠ neuniverzitní nečlenění na jednotlivé fakulty.

Kromě vysokých škol univerzitního a neuniverzitního typu rozděluje zákon VŠ také na veřejné, soukromé a státní.

2.2.1 Veřejná vysoká škola a její financování

Veřejná vysoká škola (VVŠ) se zřizuje a zrušuje zákonem. Může se sloučit či splynout pouze s jinou VVŠ, taktéž rozdělit se mohou pouze na jinou VVŠ. Do samosprávné působnosti veřejné vysoké školy patří zejména:

- vnitřní organizace;
- určování počtu přijímaných uchazečů o studium, podmínek pro přijetí ke studiu a rozhodování v přijímacím řízení;
- organizace studia, rozhodování o právech a povinnostech studentů;
- zaměření a organizace vědecké, výzkumné, vývojové a inovační, umělecké nebo další tvůrčí činnosti;
- stanovení výše poplatků spojených se studiem aj.

Každá VVŠ je tvořena samosprávnými akademickými orgány, kterými jsou: akademický senát, rektor, vědecká rada a disciplinární komise. Mezi další orgány VVŠ patří navíc ještě správní rada veřejné vysoké školy a kvestor.

- **Rozpočet veřejné vysoké školy**

Veřejná vysoká škola sestavuje rozpočet na kalendářní rok a hospodáří podle něj. Rozpočet na vysoké škole nesmí být sestavován jako deficitní.

Příjmy rozpočtu tvoří zejména:

- a) příspěvek ze státního rozpočtu na vzdělávací a vědeckou, výzkumnou, vývojovou, uměleckou nebo další tvůrčí činnost;
- b) podpora výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků podle zvláštního právního předpisu;
- c) dotace ze státního rozpočtu;
- d) poplatky spojené se studiem;
- e) výnosy z majetku;
- f) jiné příjmy ze státního rozpočtu, ze státních fondů, z Národního fondu a z rozpočtů krajů a obcí;
- g) výnosy z doplňkové činnosti;
- h) příjmy z darů a dědictví.

Pro stanovení výše příspěvku na vzdělávací a výzkumnou činnost je rozhodný typ a finanční náročnost akreditovaných studijních programů a programů celoživotního vzdělávání, počet studentů a dosažené výsledky ve vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové a inovační, umělecké nebo další tvůrčí činnosti a její náročnost. Pro výši příspěvku je také rozhodný dlouhodobý záměr VVŠ a dlouhodobý záměr vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové a inovační, umělecké a další tvůrčí činnosti pro oblast vysokých škol vypracovaný Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) a jeho každoroční aktualizace.

VVŠ má nárok na dotaci na rozvoj vysoké školy, také se jí může poskytnout dotace zejména na ubytování a stravování studentů. Podmínky dotací, jejich užití a zúčtování se řídí obecnými předpisy pro nakládání s prostředky státního rozpočtu.

- **Fondy VVŠ**

VVŠ rozděluje finanční prostředky do svých fondů v souladu s § 18 odst. 7 zákona o vysokých školách. VVŠ může rozdělovat zisk po zdanění a to pouze v případě, že byla uhrazena případná ztráta z minulých období. Zůstatky fondů k 31. prosinci běžného roku se převádějí do následujícího rozpočtového roku.

Veřejná vysoká škola zřizuje tyto fondy:

- a) rezervní fond určený zejména ke krytí ztrát v následujících účetních obdobích;
- b) fond reprodukce investičního majetku;
- c) stipendijní fond;
- d) fond odměn;
- e) fond účelově určených prostředků;
- f) fond sociální;
- g) fond provozních prostředků.

Rezervní fond je zřízen zejména na krytí ztrát v následujících účetních obdobích a tvoří se ze zisku, není-li stanoveno jinak.

Fond reprodukce investičního majetku (FRIM) je určen především k pořízení dlouhodobého majetku, k úhradě splátek investičních úvěrů a půjček. FRIM se tvoří ze zisku, ze zůstatku příspěvku k 31. prosinci běžného roku a z odpisů hmotného a nehmotného majetku.

Zdroji stipendijního fondu jsou převody poplatků za studium a převody daňově uznatelných výdajů podle zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. Prostředky tohoto fondu jsou čerpány především na výplaty stipendií podle stipendijního řádu.

Sociální fond je tvořen základním přidělem na vrub nákladů veřejné vysoké školy do výše 2% z ročního objemu nákladů VVŠ zúčtovaných na mzdy, náhrady mzdy a odměny za pracovní pohotovost. Čerpání tohoto fondu je možné na příspěvky zaměstnancům a jejich rodinným příslušníkům a studentům v souladu s vnitřní směrnicí VVŠ.

Fond účelově určených prostředků (FÚUP) vytváří veřejná vysoká škola z:

- a) účelově určených darů,
- b) účelově určených peněžních prostředků ze zahraničí,
- c) účelově určených veřejných prostředků, včetně prostředků účelové a

institucionální podpory výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků, které nemohly být veřejnou vysokou školou použity v rozpočtovém roce, ve kterém ji byly poskytnuty.

Účelově určené prostředky může VVŠ převést do FÚUP do výše 5% objemu účelově určených veřejných prostředků poskytnutých VVŠ na jednotlivé projekty výzkumu, experimentálního vývoje a inovací či výzkumné záměry v daném roce.

Podmínky tvorby a užití fondů stanoví vnitřní předpis VVŠ tak, aby prostředky získané ze zisku pocházejícího z provádění základního výzkumu, aplikovaného výzkumu nebo experimentálního vývoje a šíření jejich výsledků prostřednictvím výuky, publikování nebo převodem technologií, které byly podpořeny z veřejných prostředků, byly využity zpětně pouze na tyto činnosti nebo na šíření jejich výsledků, případně na výuku.

2.2.2 Soukromá vysoká škola a její financování

Soukromá vysoká škola (SVŠ) je právnická osoba, která má sídlo, svou ústřední správu nebo hlavní místo své podnikatelské činnosti na území některého členského státu Evropské unie a má oprávnění působit jako SVŠ. Toto oprávnění může udělit pouze MŠMT státním souhlasem. Oprávnění soukromé vysoké školy je nepřevoditelné a nepřechází na právního nástupce.

Povinnosti soukromé vysoké školy jsou stejné jako u veřejné vysoké školy, SVŠ navíc musí ještě oznámit ministerstvu, že na ni byl prohlášen konkurz a také, že právnická osoba, která získala oprávnění působit jako SVŠ, zanikla.

Soukromá vysoká škola je povinna si zajistit finanční prostředky pro vzdělávací a vědeckou nebo výzkumnou, vývojovou a inovační, uměleckou a další tvůrčí činnost.

MŠMT může poskytnout soukromé vysoké škole působící jako obecně prospěšná společnost dotaci na uskutečňování akreditovaných studijních programů a programů celoživotního vzdělávání a s nimi spojenou vědeckou, výzkumnou, vývojovou a inovační, uměleckou a další tvůrčí činnost. Podmínky těchto dotací a jejich užití a zúčtování se řídí obecnými předpisy pro nakládání s prostředky státního rozpočtu.

Výše dotace se určuje na základě dlouhodobého záměru soukromé vysoké školy a dlouhodobého záměru ministerstva, na typu a finanční náročnosti akreditovaných studijních programů, počtu studentů a dosažených výsledků ve vzdělávací a výzkumné

činnosti a její náročnosti.

2.2.3 Státní vysoká škola a její financování

Státní vysoké školy jsou vojenské a policejní. Jsou spravovány a financovány přímo příslušnými ministerstvy (vnitřní a obrany), nemají právní subjektivitu a jsou organizačními složkami státu. Je zde omezena vysokoškolská samospráva.

Policejní vysoké školy vzdělávají odborníky zejména pro bezpečnostní sbory a mohou na nich studovat také studenti, kteří nejsou příslušníky bezpečnostního sboru. Vojenské vysoké školy vzdělávají odborníky zejména pro ozbrojené síly. Mohou na nich studovat také studenti, kteří nejsou vojáky v činné službě.

Vojenské a policejní vysoké školy zveřejňují výsledky vědy nebo výzkumu a vývoje v souladu s obecnými předpisy o ochraně státního a služebního tajemství.

V České republice existují pouze dvě státní vysoké školy: Policejní akademie České republiky v Praze a Univerzita obrany v Brně.

2.3 Současný stav vysokoškolského vzdělávání v ČR ²

Vzhledem k tomu, že k termínu odevzdání diplomové práce nebyly ještě dostupné informace a podklady za rok 2012, následující odstavce popisují stav vysokého školství k 31. 12. 2011.

Rok 2011 byl prvním rokem platnosti nového Dlouhodobého záměru vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové a inovační, umělecké a další tvůrčí činnosti pro oblast vysokých škol. Tento dokument s platností až do roku 2015 je pro MŠMT v oblasti vysokoškolské politiky klíčový. Jeho prioritou je posun „od kvantity ke kvalitě“, která se má projevit v naplňování všech hlavních funkcí a priorit vysokých škol. Základním předpokladem je přitom diverzifikace systému vysokého školství.

Poprvé se tak v tomto roce významnou měrou promítají do výpočtu příspěvku na vzdělávací činnosti ukazatele kvality a výkonu vysokých škol a postupně oslabuje vliv počtu studentů jako zásadního parametru určujícího příspěvek jednotlivým vysokým

² Zdroj: Výroční zpráva o stavu vysokého školství v roce 2011

školám. Předpokladem bylo další posilování váhy kvalitativních a výkonových ukazatelů ve financování.

V roce 2011 uskutečňovalo svou vzdělávací činnost 74 vysokých škol, z toho 26 veřejných, 2 státní a 46 soukromých. Obě státní, 3 soukromé školy (Univerzita Jana Amose Komenského, s.r.o., Metropolitní univerzita Praha, o.p.s., a Vysoká škola finanční a správní, o.p.s.) a 24 veřejných vysokých škol bylo univerzitního typu. Dvě veřejné VŠ (Vysoká škola polytechnická Jihlava a Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích) a 41 soukromých vysokých škol byly neuniverzitního typu.

Co se týče geografické polohy, tak 37 VŠ – tedy polovina všech vysokých škol v ČR – má sídlo v hlavním městě Praze, příp. ve Středočeském kraji. 13 vysokých škol má sídlo v Jihomoravském kraji a v dalších krajích ČR se pak jedná pouze o jednotky vysokých škol.

Ke dni 31. 12. 2011 studovalo na veřejných a soukromých vysokých školách celkem 410 106 studentů, přičemž podíl VVŠ na tomto počtu činí 87 %, podíl soukromých vysokých škol 13%. Na 26 veřejných vysokých školách a jejich fakultách bylo ke konci roku 2011 evidováno v prezenční i kombinované formě studia v jednotlivých studijních programech celkem 355 398 studií, což je o přibližně 500 méně než v roce předcházejícím.

Ve vzdělávací činnosti tak lze konstatovat, že se celkový počet studií na VVŠ stabilizoval těsně pod hranici 356 tisíc, což odpovídá záměru MŠMT nepokračovat ve zvyšování počtu studentů a naopak zaměřit se oproti kvantitě na kvalitu poskytovaného vysokoškolského vzdělávání.

V průběhu roku 2011 úspěšně ukončilo studium na veřejných vysokých školách 44 274 studentů bakalářských programů, 9 703 studentů magisterských programů, 27 755 studentů programů navazujícího magisterského a 2 558 studentů doktorských programů. Celkem tedy v roce 2011 absolvovalo na veřejných vysokých školách 84 290 studentů.

Na soukromých školách došlo, stejně jako na VVŠ, v průběhu tohoto roku k zastavení dlouhodobého trendu růstu počtu studentů. Na 42 soukromých vysokých školách v České republice v roce 2011 studovalo 54 016 studentů, což znamená oproti roku 2010 pokles o 3 593 studentů. Specifikem soukromých vysokých škol oproti

veřejným vysokým školám je, že na nich o celou jednu třetinu převažuje kombinovaná forma studia oproti formě prezenční.

V roce 2011 probíhala vzdělávací činnost na vysokých školách v prezenční a kombinované formě v celkem 2 480 akreditovaných studijních programech. Největší počty akreditovaných studijních programů v roce 2011 vykázaly Univerzita Karlova v Praze (329 – tj. 14% všech studijních programů), Univerzita Palackého v Olomouci (243 – tj. 9%), Masarykova univerzita (221 – tj. 9%) a Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích (168 – tj. 7%).

Studentům vysoké školy mohou být přiznána stipendia hrazená z dotace nebo z příspěvku podle §91 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách. V příloze č. 1 je uveden graf, který zachycuje rozdělení finančních prostředků poskytnutých na stipendia studentům veřejných vysokých škol v roce 2011 podle účelu poskytnutí.

Veřejné vysoké školy v ČR v roce 2011 celkově vykázaly 16 420 úvazků akademických a 1628 úvazků vědeckých pracovníků. Z celkového počtu úvazků akademických pracovníků představovali profesori 1 924 úvazků, docenti 3 394 úvazků, odborní asistenti 8 690 úvazků, asistenti 1 387 úvazků, lektori 583 úvazků a vědečtí, výzkumní a vývojoví pracovníci podílející se na pedagogické činnosti 442 úvazků.

Z celkového počtu úvazků těchto akademických a vědeckých pracovníků se jich 25% soustřeďovalo na Univerzitě Karlově v Praze. Ta byla s velkým odstupem následována Českým vysokým učením technickým v Praze (10 %), Masarykovou univerzitou a Univerzitou Palackého v Olomouci (obě 8 %). Situace v zastoupení profesorů na celkovém počtu akademických pracovníků je nejpříznivější na většině uměleckých škol – Akademie múzických umění v Praze s 25 %, Akademie výtvarných umění v Praze s 22 % a Janáčkova akademie múzických umění v Brně s 16 %. Na největších univerzitních VVŠ se zastoupení profesů pohybuje mezi 13 až 15 %.

Následující třetí kapitola se zabývá financování pouze veřejných vysokých škol.

3. MOŽNOSTI FINANCOVÁNÍ S VYUŽITÍM PROJEKTŮ A DOTACÍ

3.1 Zdroje financování veřejných vysokých škol

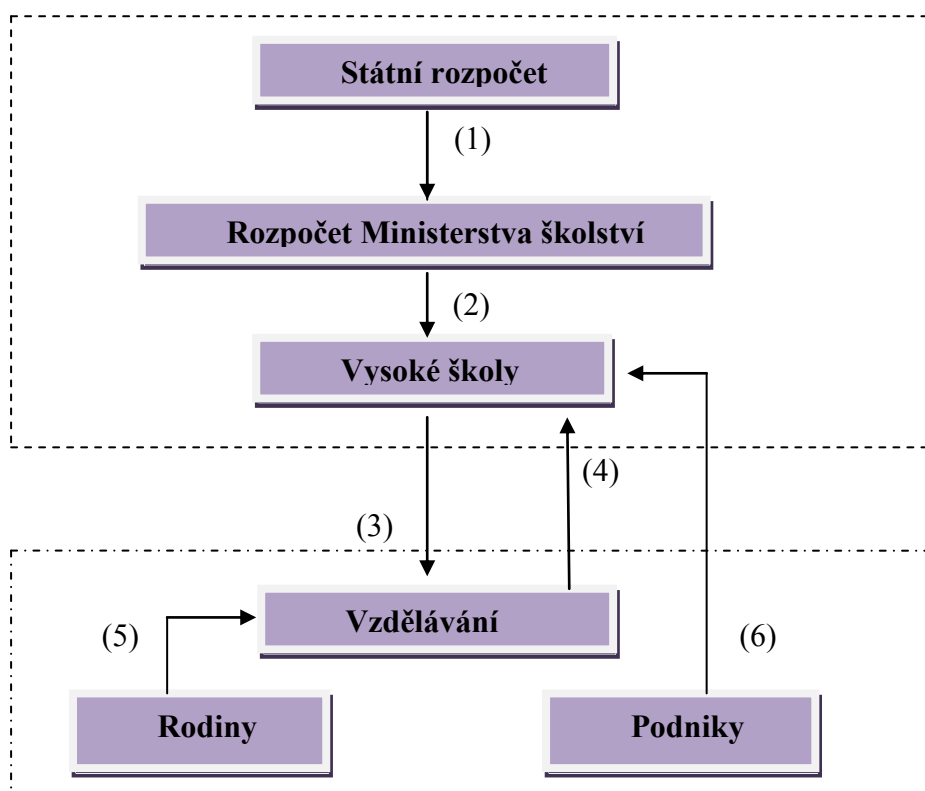
Zdroje financování se u jednotlivých typů vysokých škol zásadně liší. Rozdílná je zejména míra účasti státního rozpočtu na vzdělávací činnosti škol. Výrazně závislé na prostředcích státního rozpočtu jsou vysoké školy veřejné, financované zejména prostřednictvím kapitoly 333 Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, a školy státní, kde vojenské vysoké školy a policejní vysoké školy, které jsou organizačními složkami státu, jsou financované z kapitoly Ministerstva obrany resp. z kapitoly Ministerstva vnitra.

Urbánek (2007) ve své knize *Financování vysokého školství* uvádí, že obecně mohou vysoké školy získat finanční prostředky čtyřmi různými způsoby:

1. Vysoká škola má nezávislý zdroj příjmů z vnějších zdrojů, například z investování, z pronajímání budov a zařízení, z finančního podnikání. Podobným zdrojem mohou být i nadace a dary.
2. Vysoká škola dostává od státu všeobecný příspěvek, jehož použití podléhá zejména rozhodování vysoké školy.
3. Vysoká škola dostává příspěvek od státu ve formě podrobně rozčleněného rozpočtu, kde každá položka má přesně své přesné určení.
4. Vysoká škola získává své zdroje prodejem služeb a jedná jako komerční organizace. Do jisté míry je součástí těchto zdrojů i školné vybírané od studentů, pokud není podporováno nebo refundováno státem.

Následující schéma (Obr. 3.1) vyjadřuje tok finančních prostředků na vysokoškolské vzdělávání.

Obr. 3.1 Tok finančních prostředků na vysokoškolské vzdělávání

Zdroj: Václav Urbánek. Financování vysokého školství. Str. 131.

- (1) Částka přidělovaná ze státního rozpočtu na vzdělávání.
- (2) Částka přidělovaná Ministerstvem školství na výdaje na vysokoškolské vzdělávání.
- (3) Stipendia vyplácená studentům.
- (4) Platby za stravování a ubytování.
- (5) Výdaje rodin na vzdělávání.
- (6) Platby podniků vysokým školám za výzkumnou činnost.

3.1.1 Veřejné zdroje

Základními veřejnými zdroji pro veřejné vysoké školy jsou finanční prostředky z kapitoly 333 - Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, prostředky z rozpočtové kapitoly 700 - Územně samosprávných celků, finanční prostředky ze zahraničí a v neposlední řadě také příspěvky a dotace z ostatních kapitol státního rozpočtu.

3.1.2 Neveřejné zdroje

Z **neveřejných** zdrojů získávají VVŠ finanční prostředky především díky vlastní činnosti, ať již hlavní nebo doplňkové. Jedná se zejména o výnosy z tržeb za vlastní výrobky a služby, výnosy z poplatků za studium, z pronájmu, z prodeje majetku apod. Podíl výnosů z neveřejných zdrojů se v průměru dlouhodobě pohybuje mezi 20 a 24 % celkových výnosů.

3.2 Financování vzdělávací činnosti VVŠ z veřejných zdrojů

Financování vzdělávací oblasti zahrnuje poskytnutí běžných finančních prostředků veřejným vysokým školám na jejich provoz a kapitálových prostředků na jejich rozvoj. Veřejné vysoké školství je, z hlediska veřejných výdajů, z naprosté většiny financováno z kapitoly 333, tj. ze zdrojů MŠMT. Přibližně 90% veřejných zdrojů pochází z této kapitoly 333, zbytek je financován z ostatní kapitol státního rozpočtu, z rozpočtu územně samosprávných celků (kapitola 700) a ze zahraničí.

3.2.1 Financování veřejných vysokých škol z veřejných rozpočtů ČR

a) Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

V posledních letech se většina vlád pokouší o snížení podílu státu na financování vysokých škol, o zavádění školného, půjček studentům, o zavedení zvláštních daní pro absolventy VŠ a podobně. Ve vyspělých zemích přesto zůstává stát hlavním zdrojem financí pro vysokou školu. V České republice zastává roli státu Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, jehož kapitola 333 se z největší části podílí na financování vysokých škol.

Pro MŠMT je v oblasti financování vzdělávací činnosti veřejných vysokých škol stěžejním dokumentem „Pravidla pro poskytování příspěvku a dotací veřejným vysokým školám Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy“, který je každoročně aktualizován a je dostupný na webových stránkách MŠMT. Tento dokument, který se zabývá spíše teoretickým výkladem, je do praxe aplikován prostřednictvím tzv. „Rozpisu rozpočtu vysokých škol“, který se už zaměřuje na konkrétní částky přiřazené jednotlivým veřejným vysokým školám na jejich konkrétní výdaje. V souladu s těmito rozpočtovými pravidly se veřejným vysokým školám poskytují finanční prostředky dvěma způsoby: formou příspěvku nebo dotace.

Příspěvek se poskytuje VVŠ na vzdělávací a vědeckou, výzkumnou, vývojovou a inovační, uměleckou nebo další tvůrčí činnost. VVŠ má na příspěvek nárok, zákon o VŠ však nestanovuje jeho výši. Pro stanovení výše příspěvku je rozhodný typ a finanční náročnost akreditovaných studijních programů a programů celoživotního vzdělávání, počet studentů a dosažené výsledky ve vzdělávací a vědecké činnosti a její náročnost. Pro výši příspěvku je také rozhodující dlouhodobý záměr VVŠ a dlouhodobý záměr ministerstva. Podle „Pravidel pro poskytování příspěvku a dotací veřejným vysokým školám“ poskytne ministerstvo příspěvek ve výši 75% jeho ročního objemu, pokud VVŠ nepožádá o jinou částku. Zbývající část příspěvku může ministerstvo na základě žádosti VVŠ poskytnout na kapitálové výdaje. O poskytnutí příspěvku rozhoduje ministerstvo rozhodnutím na základě písemné žádosti veřejné vysoké školy.

Dotace je VVŠ poskytována na rozvoj, ubytování a stravování studentů. Soukromé vysoké škole, která působí jako obecně prospěšná společnost, může být dotace poskytnuta na uskutečňování akreditovaných studijních programů a programů CŽV a s nimi spojenou vědeckou a výzkumnou činnost. Soukromé VŠ lze také poskytnout dotaci na sociální a ubytovací stipendia. Pro určení výše dotace je, stejně jako u příspěvku, rozhodný dlouhodobý záměr vysoké školy a dlouhodobý záměr ministerstva.

• Pravidla pro poskytování příspěvku a dotací veřejným vysokým školám ³

Jak už bylo zmíněno, veškeré veřejné vysoké školy jsou výrazně závislé na prostředcích ze státního rozpočtu, resp. z rozpočtu kapitoly 333 - Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. U vysokého školství jsou primárně rozlišovány výdaje z kapitoly 333 – MŠMT, které se člení na čtyři rozpočtové okruhy **běžných výdajů** na vzdělávací činnost vysokých škol: (I) institucionální (normativní) část rozpočtu, (II) sociální záležitosti studentů, (III) rozvoj vysokých škol a (IV) mezinárodní spolupráce a ostatní. Detailněji jsou rozpočtové okruhy popsány v následujících odstavcích.

Rozpočtový okruh I: Institucionální financování vysokých škol

Institucionální financování VŠ je odvozené od rozsahu a ekonomické náročnosti výkonů vysokých škol a jejich kvality. Finanční prostředky jsou vysokým školám

³ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Pravidla pro poskytování příspěvku a dotací veřejným vysokým školám Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy [online]. 2012. str. 5 – 19.

poskytovány formou příspěvku. Tento rozpočtový okruh podporuje priority rozvoje vysokého školství, především kvalitu vysokoškolského vzdělávání a diverzifikaci vysokých škol.

Rozpočtový okruh I zahrnuje dva ukazatele:

- ukazatel A: počet studentů ve studijních programech
- ukazatel K: kvalita a výkon

❖ **Ukazatel A: Počet studentů ve studijních programech**

Tento ukazatel je rozpočtovým ukazatelem, který kvantifikuje výkony vysokých škol se zaměřením na typ a finanční náročnost akreditovaných studijních programů a programů celoživotního vzdělávání, počet studentů a dosažené výsledky ve vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové a inovační, umělecké nebo další tvůrčí činnosti i náročnost této činnosti.

Ukazatel A, tedy finanční prostředky pro jednotlivé vysoké školy odvozené od počtu studentů ve studijních programech, se vypočítá pro každou vysokou školu jako podíl normativního počtu studentů započteného do financování této školy na celkovém normativním počtu studentů započtených do financování všech vysokých škol.

❖ **Ukazatel K: Kvalita a výkon**

Tento ukazatel je rozpočtovým ukazatelem, který kvantifikuje výkony VŠ se zaměřením na výsledky ve vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové a inovační, umělecké nebo jiné tvůrčí činnosti.

Každá vysoká škola získává ve sledovaném období určitý podíl na celkových výsledcích všech škol. Vysoká škola, která meziročně zlepšuje své výsledky a zvyšuje svůj podíl na celkových výsledcích všech škol, získává více finančních prostředků.

Rozpočtový okruh II: Podpora studentů

Tento rozpočtový okruh zahrnuje především podporu studentů doktorských studijních programů, dotace na ubytování a stravování, sociální a ubytovací stipendia.

❖ **Ukazatel C: Stipendia pro studenty doktorských studijních programů**

Část příspěvku, poskytována prostřednictvím ukazatele C, představuje podporu studentů studujících v akreditovaných doktorských studijních programech. Celkový objem příspěvků na tyto stipendia se stanoví pro každý rozpočtový rok v závislosti na možnostech rozpočtu vysokého školství. Výši jednotkové částky stipendia na jednoho

studenta určí ministerstvo. Výše tohoto příspěvku se stanoví jako součin jednotkové částky určené ministerstvem a počtu rozpočtových studentů v prezenční formě studia akreditovaných doktorských studijních programů, kteří v těchto programech nestudují déle, než je standardní doba studia.

Příloha č. 2 zobrazuje přehled poskytnutých stipendií studentům doktorských studijních programů v roce 2013.

❖ Ukazatel J: Dotace na ubytování a stravování

Výše dotace na ubytování a stravování studentů se vypočte jako součin vysokými školami vykázaného počtu přepočtených hlavních jídel vydaných studentům v menzách nebo se souhlasem ministerstva.

Rozpočet tohoto ukazatele pro rok 2013 je uveden v příloze č. 3.

❖ Ukazatel S: Sociální stipendia

Tato část příspěvku se vypočítá jako součin výše stipendia stanovené v § 91 odst. 3 zákona o vysokých školách, a počtu studentů zjištěného z informačního systému SIMS⁴, kteří prokázali nárok na toto stipendium potvrzením. Stipendium se poskytuje na deset měsíců v roce.

❖ Ukazatel U: Ubytovací stipendium

Tato část příspěvku vysoké škole se vypočítá jako podíl částky určené ministerstvem pro všechny vysoké školy na ubytovací stipendia a počtu studentů všech vysokých škol, kteří podle údajů v SIMS splňují podmínky pro započtení, násobený počtem studentů dané VŠ.

Rozpočet tohoto ukazatele pro jednotlivé veřejné vysoké školy pro rok 2013 je uveden v příloze č. 4.

Rozpočtový okruh III: Rozvoj vysokých škol

Součástí tohoto rozpočtového okruhu je Fond rozvoje vysokých škol (FRVŠ) a rozvojové programy.

⁴ Informační systém SIMS – Sdružené informace matrik studentů – jedná se o centrální celostátní databázi a informační systém s touto databází pracující provozovaný MŠMT, ve kterém jsou shromažďována data z matrik a všech veřejných i soukromých vysokých škol v České republice.

❖ **Ukazatel G: Fond rozvoje vysokých škol**

Dotaci podle tohoto ukazatele poskytne ministerstvo vysokým školám, na kterých se řeší vzdělávací projekty v rámci tematických okruhů vyhlášených výborem Fondu rozvoje vysokých škol, které uspěly ve výběrovém řízení.

V příloze č. 5 je uveden rozpočet tohoto ukazatele pro rok 2013.

❖ **Ukazatel I: Rozvojové programy ministerstva**

Dotace jsou poskytnuty těm VŠ, na kterých se budou realizovat projekty úspěšné ve výběrovém řízení a institucionální rozvojové plány, řešené v rámci Rozvojových programů vyhlášených ministerstvem.

V příloze č. 6 je uveden rozpočet tohoto ukazatele pro rok 2013.

Rozpočtový okruh IV: Mezinárodní spolupráce a ostatní

Rozpočtový okruh IV zahrnuje zejména mezinárodní spolupráci a Fond vzdělávací politiky.

❖ **Ukazatel D: Mezinárodní spolupráce**

Příspěvek nebo dotace dle tohoto ukazatele se poskytuje na podporu plnění závazků z mezinárodních smluv, které se nezahrnují do výpočtu ukazatele A nebo K. Částky příspěvku nebo dotace budou vypočítány podle rozsahu vzdělávací činnosti vysoké školy, výše stipendia a počtu studujících cizinců, kteří studují na VŠ na základě mezinárodních a vládních dohod.

❖ **Ukazatel F: Fond vzdělávací politiky**

Cílem tohoto fondu je podporovat aktivity VŠ mající systémový charakter a vytvořit rezervu pro případ neočekávaných a mimořádných událostí. Fond vzdělávací politiky obsahuje dvě základní oblasti – oblast podpory rozvoje systému vysokého školství a oblast podpory reagující na neočekávané a mimořádné události.

Jak již bylo uvedeno ve druhé kapitole, v roce 2011 vstoupil v platnost nový dokument „Dlouhodobý záměr vzdělávací a vědecké, vývojové a inovační, umělecké a další tvůrčí činnosti pro oblast vysokých škol“, jehož prioritou je posun vzdělání od kvantity ke kvalitě. Tímto dokumentem byly v podstatě nastaveny počty studentů, které budou z veřejných zdrojů financovány a je pouze na vysokých školách, zda se tímto

předepsaným počtem nově přijatých, resp. pokračujících, studentů budou řídit. Tento dokument se snaží v oblasti vzdělávání redukovat kvantitu (počty nově přijatých a pokračujících studentů) na dohodnuté úrovni, a na druhou stranu se snaží zdůraznit potřebu kvality – a to jak ve financování vzdělávací činnosti (prostřednictvím finančních prostředků poskytovaných v rámci ukazatele K), tak také ve výzkumu a vývoji. Tento trend ovlivňuje nejen Českou republiku, ale také v ostatních členských státech EU se financování zejména vzdělávací činnosti posouvá tímto směrem.

Následující tabulka poskytuje přehled výše popsaných okruhů, které byly pro rok 2012 rozčleněny do 13 ukazatelů (viz. Tab. 3.1)

Tab. 3.1 Okruhy a ukazatele běžných výdajů v rozpočtu vysokých škol

Rozpočtový okruh	Ukazatele
(I) Institucionální (normativní) část rozpočtu	A+B1 Studijní programy
	B2 Bonifikace za absolventy bakalářského, dlouhého magisterského, navazujícího magisterského a doktorského studia
(II) Sociální záležitosti studentů	C Stipendia pro studenty doktorských studijních programů
	J Dotace na ubytování a stravování studentů
	S1 Příspěvek na sociální stipendia VVŠ
	S2 Dotace na sociální stipendia SVŠ
	U1 Příspěvek na ubytovací stipendia VVŠ
	U2 Dotace na ubytovací stipendia SVŠ
(III) Rozvoj vysokých škol	G Fond rozvoje vysokých škol
	I Rozvojové programy
(IV) Mezinárodní spolupráce a ostatní	D Zahraniční studenti, mezinárodní spolupráce
	F Fond vzdělávací politiky
	M Mimořádné aktivity

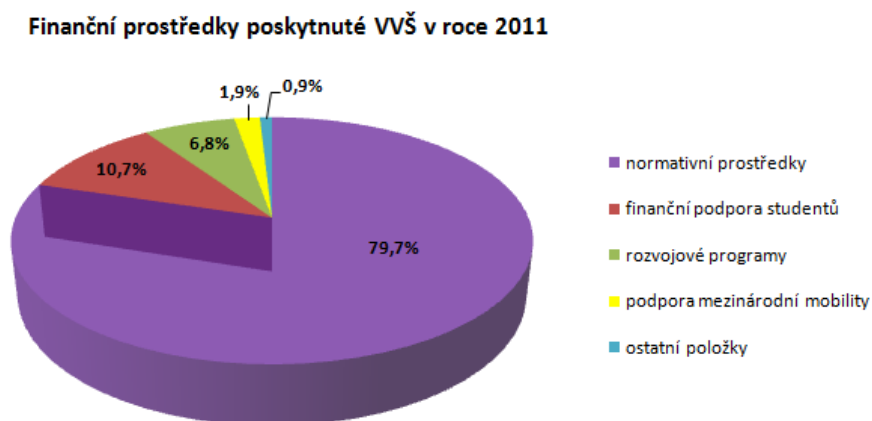
Zdroj: <http://www.radavs.cz/index.php?oblast=9>

Kapitálové výdaje na vzdělávací činnost vysokých škol podrobněji rozlišovány nejsou. Zahrnují jak prostředky programového financování, tak kapitálové příspěvky MŠMT na činnost veřejných vysokých škol podle zákona 552 / 2005 Sb., poskytnuté na jejich vzdělávací, vědeckou, výzkumnou, vývojovou, uměleckou a další činnost, investiční dotace z Fondu rozvoje vysokých škol, prostředky z decentralizovaných rozvojových programů, Fondu mimořádné aktivity a Fondu vzdělávací politiky.

V roce 2011 se běžné výdaje podílely 86% na výdajích na vzdělávací činnost vysokých škol, kapitálové výdaje 14%.

V následujícím grafu je znázorněno rozdělení finančních prostředků poskytovaných veřejným vysokým školám v roce 2011. Celkem bylo v roce 2011 veřejným vysokým školám poskytnuto na vzdělávací činnost 20 486 500 tis. Kč, a to formou běžného a kapitálového příspěvku a běžné a kapitálové dotace.

Graf. 3.1 Rozdělení finančních prostředků poskytnutých VVŠ v roce 2011

Zdroj: Vlastní zpracování dle www.msmt.cz, Závěrečného účtu kapitoly MŠMT za rok 2011

Mezi nejvýznamnější ukazatele běžných výdajů na vzdělávací činnost patří ukazatele A, K, I, přičemž z kapitálových výdajů je nejvýznamnější třetí rozpočtový okruh a v něm ukazatel G – Fond rozvoje vysokých škol.

Fond rozvoje vysokých škol (FRVŠ)

Fond rozvoje vysokých škol je označení pro finanční prostředky, které Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy po vyjádření Rady vysokých škol každoročně vyčleňuje z rozpočtu vysokých škol. Těmito finančními prostředky jsou dotovány projekty, které jsou zaměřeny na rozvoj vysokého školství a tvůrčím způsobem rozvíjejí vzdělávací činnost na veřejných VŠ a splňují podmínky vyhlášení výběrového řízení.

V roce 2012 bylo z 2 332 podaných projektů vysokými školami schválených k financování pouze 745 (32 %), stejně tak v roce 2013 došlo ke schválení pouze u 32

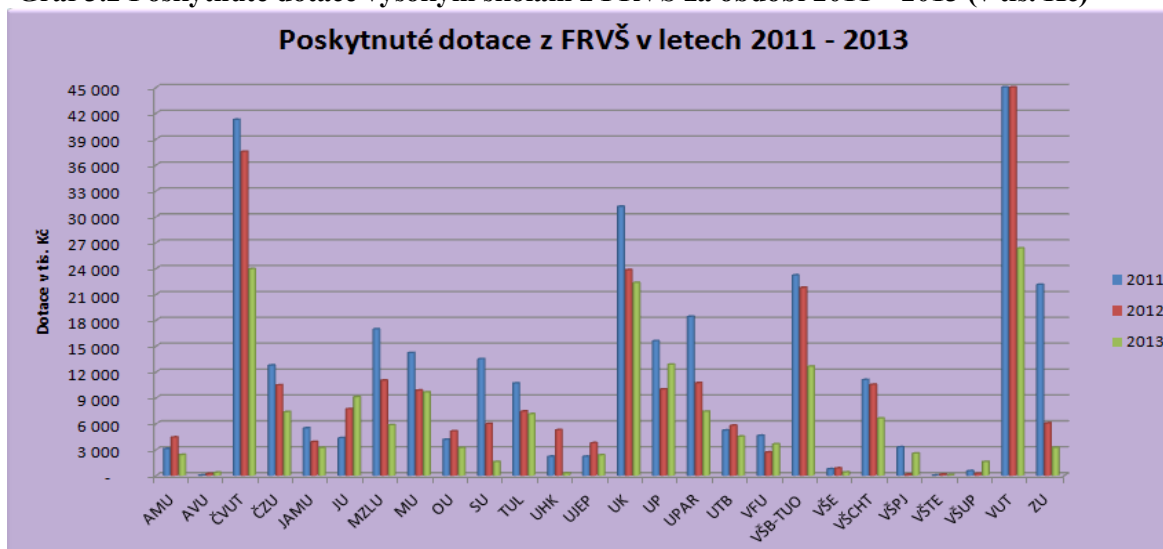
% projektů. Navíc v roce 2013 došlo k výraznému poklesu jak požadovaných, tak také přidělených dotací.

Při hodnocení, zda a jak projekt splňuje kritéria hodnocení, vychází oborová komise z posudků oponentů a z jejich bodového hodnocení. Mezi kritéria hodnocení projektu patří např.:

- zdůvodnění, proč nelze projekt řešit v rámci Operačních programů EU;
- způsob, jakým bude zajištěna udržitelnost jeho výsledků;
- odborné předpoklady řešitele a připravenost pracoviště na řešení projektu;
- odborná úroveň projektu apod.

Následující graf zobrazuje přidělené dotace z FRVŠ v letech 2011 – 2013. Zatímco největší zájem o dotace byl v roce 2011, a to u všech vysokých škol, následující roky dochází ke znatelnému poklesu poskytnutých dotací z FRVŠ. Jak je z grafu patrné, nejvíce úspěšných projektů, a tím i poskytnutých dotací, měly vysoké školy s technickým zaměřením: České vysoké učení technické v Praze a Vysoké učení technické v Brně.

Graf 3.2 Poskytnuté dotace vysokým školám z FRVŠ za období 2011 – 2013 (v tis. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování dle www.frvs.cz (výběr)

Součástí dotace vysokým školám z kapitoly 333 jsou také prostředky na další činnosti, které vysoké školy realizují, jedná se však o objemově nevýznamné záležitosti (sociální prevence a prevence kriminality, využití volného času dětí a mládeže apod.).

b) Územně samosprávné celky

Na vzdělávací činnost vysokých škol směřují finanční prostředky i z rozpočtu územních samosprávných celků (kapitola 700). V globálním pohledu se však nejedná o tak významné částky, jako z kapitoly MŠMT.

V roce 2012 bylo na vzdělávací činnost z této kapitoly 700 alokováno 41 mil. Kč, což je o 3,5 mil. Kč více oproti roku 2011. Objem finančních prostředků, jimiž územní samosprávné celky přispívají vysokým školám na jejich činnost, navzdory určitému kolísání narůstá. V roce 2004 bylo z této kapitoly vysokým školám přirazeno 8,3 mil. Kč, v roce 2007 již 32 mil. Kč a v roce 2010 dokonce 37 mil. Kč. Ve výhledu na následující roky se předpokládá, že v roce 2014 objem prostředků z kapitoly 700 na vzdělávací činnost vysokých škol dosáhne 50 mil. Kč.⁵

c) Ostatní kapitoly státního rozpočtu

Veřejné vysoké školství je financováno nejen z rozpočtů MŠMT (kapitola 333) a územních samosprávných celků (kapitola 700), ale okrajově i z ostatních kapitol státního rozpočtu – především z rozpočtových kapitol jednotlivých Ministerstev. Tento zdroj financování se však na vzdělávací činnosti veřejných vysokých škol podílí pouze minimálním procentem, zaměřuje se spíše na resortně orientovaný výzkum a vývoj na VŠ (viz. Kapitola 3.3.1).

3.2.2 Financování ze zahraničí

Politika EU v oblasti vzdělávání a odborné přípravy je založena na spolupráci mezi členskými státy. EU má přispívat k rozvoji kvalitního vzdělávání a odborné přípravy tím, že bude podporovat právě spolupráci mezi členskými státy. Na základě Lisabonské strategie schválené v roce 2000 přijali v první polovině roku 2002 ministři členských států EU, odpovídající za vzdělávání a odbornou přípravu, strategické směry a cíle v oblasti vzdělávání a odborné přípravy, které v průběhu let 2002 až 2010 měly Evropskou unii vést ve směru nejvyspělejší znalostní ekonomiky světa. Tento postup

⁵ RADA VYSOKÝCH ŠKOL. RVŠ: *Vysoké školy v ČR a jejich veřejné finanční zdroje a srovnání s regionálním školstvím* [online]. RVŠ [4. 2. 2013]. Dostupné z:

<http://www.radavs.cz/index.php?oblast=9>

získal název pracovní program „Vzdělávání a odborná příprava 2010“ (Education and Training 2010).

Česká republika se do evropské spolupráce ve vzdělávání zapojuje především výměnou a získáváním informací, zkušeností a příklady dobré praxe, získáváním inspirace pro tvorbu národní politiky a zejména aktivním zapojením do komunitárních programů. Zapojením ČR do této evropské spolupráce se zabývá především příspěvková organizace **Dům zahraničních služeb a Národní agentura pro evropské programy**.

a) Dům zahraničních služeb

Dům zahraničních služeb je příspěvková organizace, zřízená Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky, plnící úkoly při zajišťování školských, vzdělávacích a dalších styků se zahraničím podle pokynů ministerstva. Mezi dva hlavní programy zajišťované Domem zahraničních služeb patří **CEEPUS** a **AKTION**.

❖ CEEPUS ⁶

Program CEEPUS (Central European Exchange Programme for University Studies – Středoevropský výměnný program pro vysoké školy) je zaměřený na multilaterální regionální spolupráci v rámci sítě univerzit. Jeho cílem je vytvořit středoevropskou univerzitní síť složenou z jednotlivých dílčích sítí programu. Síť je tvořena nejméně třemi vysokými školami, přičemž alespoň dvě z nich jsou z různých smluvních států. Vysoké školy, které se programu účastní, spolupracují na řešení odborné problematiky v rámci sítě.

Dohodu o CEEPUS podepsaly tyto země: Albánie, Bosna a Hercegovina, Bulharsko, Černá Hora, Česká republika, Chorvatsko, Maďarsko, Makedonie, Polsko, Rakousko, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko a Srbsko.

Program CEEPUS je určen pro negraduální studenty od ukončení druhého semestru, postgraduální studenty a učitele vysokých škol.

⁶ Zdroj: http://www.dzs.cz/index.php?a=view-project-folder&project_folder_id=15&

❖ AKTION ⁷

Program AKTION Česká republika – Rakousko je program na podporu bilaterální spolupráce ve vzdělávání a vědě v terciárním sektoru a slouží k podpoře vzájemného porozumění mezi Českou republikou a Rakouskem. V rámci tohoto programu jsou od roku 1992 podporovány zejména aktivity, které dlouhodobě přispívají k rozvoji a posílení vědeckého a pedagogického potenciálu jednotlivých univerzit a dalších vysokých škol. Podporovány jsou především projekty menšího rozsahu, které slouží k navázání nové spolupráce i rozvoji stávající, a které mají vyhlídky na pokračování z jiných finančních zdrojů (programů EU apod.). Program je zaměřen především na výměnu studentů a mladých vědeckých pracovníků formou stipendia na studijní a vědecké pobyty v druhé zemi a k účasti na letních jazykových a odborných školách.

V prvním období fungování programu, tj. v letech 1992 – 1996, byla podpora mimo jiné výrazně zaměřena na pět českých, po roce 1989 nově vzniklých, univerzit a poskytování stipendií studentům těchto vysokých škol. Ve druhém období od roku 1997 do roku 2001 se podporovaly zejména společné projekty, již navázaná spolupráce pracovišť partnerských vysokých škol, prohlubování znalostí jazyka partnerské země a vědecko-technická spolupráce. Ve třetím období trvání programu, tj. do konce roku 2004, pokračovala započatá pedagogická spolupráce, proběhla letní kolegia a realizovaly se společné projekty včetně výzkumných. 4. etapa programu (2004 – 2009) navázala na výše zmíněné aktivity. V roce 2009 byla schválena 5. etapa programu a tím bylo zajištěno kontinuální pokračování programu do konce roku 2015.

Podpora je poskytována ve dvou kategoriích:

- individuální – stipendia na studijní a vědecké pobyty v druhé zemi a k účasti na letních jazykových a odborných školách;
- institucionální – podpora projektů spolupráce českých a rakouských vzdělávacích institucí terciárního sektoru.

V rámci programu AKTIKON bylo na období 2012 – 2013 vybráno smíšenou komisí 16 projektů v celkové hodnotě 2 085 000 Kč pro české vysoké školy a 84 519 € (cca 2 112 975 Kč) pro rakouské vysoké školy.

⁷ Zdroj: www.dzs.cz/index.php

MOBILITY

K programu AKTION byl přičleněn „Program vědecko-technické spolupráce ve výzkumu a vývoji na podporu mobility výzkumných pracovníků - **MOBILITY**“. Podpora projektů v rámci aktivity MOBILITY spočívá ve financování cestovních a pobytových nákladů výzkumných pracovníků cestujících do zahraničí, kdy vysílající strana hradí náklady na dopravu řešitele projektu do místa jeho pobytu ve státě přijímací strany a zpět (včetně nákladů na zdravotní pojištění) a přijímací strana hradí jeho pobytové náklady (ubytování, stravné, kapesné). Uchazeči o institucionální podporu mohou být fyzické osoby, veřejné vysoké školy, veřejné výzkumné instituce a další výzkumné subjekty.

Cílem tohoto programu je napomáhat navazování kontaktů mezi institucemi působícími v oblasti výzkumu ve státech smluvních stran, a to formou podpory mobility výzkumných pracovníků podílejících se na řešení společných projektů základního výzkumu. Výzvy k podávání návrhů projektů jsou vyhlašovány každoročně, přičemž výběr projektů, které obdrží ve státech smluvních stran podporu z veřejných prostředků, provádí na základě hodnocení provedeného na národní úrovni odděleně v každém ze států smluvních stran smíšená komise. Schváleným projektům poskytuje MŠMT institucionální podporu formou dotace ze státního rozpočtu.

Výzkumné projekty podporované v rámci aktivity MOBILITY jsou zpravidla dvouleté, přičemž česká strana prosazuje zásadu, aby se poskytnutí institucionální podpory projektům řešitelských týmů o témže personálním složení neopakovalo více než třikrát. Šestileté období je v tomto ohledu považováno za dostatečnou dobu pro navázání kontaktů mezi partnerskými institucemi a rozvoj jejich spolupráce za účelem vytvoření společného výzkumného týmu a přípravy projektu určeného k podpoře z jiných zdrojů financování.⁸

V rámci aktivity MOBILITY byla / je rozvíjena spolupráce se státy: Slovinsko, Slovensko, Řecko, Rakousko, Francie, Argentina, Polsko a Německo. S prvními třemi státy spolupracovala Česká republika na projektech s dobou řešení 2011 – 2012 a 2012 – 2013. Ostatní státy, které jsou detailněji popsány v následujících odstavcích, spolupracovaly s Českou republikou na výzkumných projektech jak v období výše uvedeném, tak i v období 2013-2014, navíc s Polskem a Argentinou plánuje ČR navázat spolupráci i v následujícím období 2014 – 2015.

⁸ www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/vyzkum-a-vyvoj/mobility

❖ **Rakousko**

MŠMT poskytne na řešení jednoho společného výzkumného projektu podporu o maximální výši 100.000,- Kč/rok, tj. 200.000,- Kč na celou dobu řešení projektu. Maximální výše příspěvku, který poskytne MŠMT na uskutečnění jedné zahraniční cesty je stanovena na 15.000,- Kč. Výše limitu příspěvku, který obdrží český řešitel společného výzkumného projektu k úhradě pobytových nákladů zahraničního řešitele projektu pro jeho pobyt na území České republiky (ubytování, stravné, kapesné) je u krátkodobých pobytů (délka trvání 1 – 15 dní) stanovena na 2.000,- Kč / den a u dlouhodobých pobytů (1 – 3 měsíce) na 30.000,- Kč / měsíc.

❖ **Francie**

Podporovány budou pouze krátkodobé výměnné pobyty výzkumných pracovníků, přičemž se standardně předpokládá poskytnutí příspěvku na maximálně 2 zahraniční cesty o celkové délce trvání 20 dní ročně (tzn. 4 zahraniční cesty o celkové délce trvání 40 dní za celou dobu řešení společného výzkumného projektu).

Výše příspěvku, který MŠMT poskytne českému řešiteli společného výzkumného projektu na uskutečnění jedné zahraniční cesty do Francie a zpátky je stanovena na 12.000,- Kč. Výše příspěvku, který obdrží český řešitel společného výzkumného projektu k úhradě pobytových nákladů zahraničního řešitele projektu pro jeho pobyt na území České republiky (ubytování, stravné, kapesné) je stanovena na 2.000,- Kč / den.

Na řešení jednoho společného výzkumného projektu tak bude ze strany MŠMT udělena podpora o maximální výši 64.000,- Kč / rok, tj. 128.000,- Kč na celou dobu řešení projektu.

❖ **Argentina**

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy poskytne na řešení jednoho společného výzkumného projektu podporu o maximální výši 160.000,- Kč / rok, tj. 320.000,- Kč na celou dobu řešení projektu.

Finanční náklady poskytnuté MŠMT na uskutečnění cest do zahraničí jsou na jednu zahraniční cestu stanoveny na 50.000,- Kč. Výše limitu příspěvku, který obdrží český řešitel k úhradě pobytových nákladů zahraničního řešitele projektu pro jeho pobyt na území České republiky je u krátkodobých pobytů (1 – 15 dní) stanovena na 2.000,- Kč / den a u dlouhodobých pobytů (1 – 3 měsíce) na 30.000,- Kč / měsíc.

❖ **Polsko**

V rámci spolupráce s Polskem se přijímají návrhy společných česko-polských výzkumných projektů ve všech vědních oblastech.

MŠMT poskytne na řešení jednoho společného výzkumného projektu podporu o maximální výši 100.000,- Kč / rok, tj. 200.000,- Kč na celou dobu řešení projektu. Maximální výši příspěvku, který poskytne MŠMT na uskutečnění jedné zahraniční cesty je stanovena na 15.000,- Kč. Stejně jako u spolupráce s Rakouskem, výše limitu příspěvku, který obdrží český řešitel k úhradě pobytových nákladů zahraničního řešitele pro jeho pobyt na území ČR, je u krátkodobých pobytů stanovena na 2.000,- Kč / den a u dlouhodobých projektů na 30.000,- Kč / měsíc.

❖ **Německo**

Smluvní rámec pro rozvoj česko-německé spolupráce ve výzkumu a vývoji představuje Dohoda mezi vládou České a Slovenské federativní republiky a vládou Spolkové republiky Německo o vědeckotechnické spolupráci, podepsaná v roce 1990. V souladu s touto Dohodou a vzájemnými mezi-institucionálními smlouvami podporují Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Akademie věd České republiky a Německá akademická výměnná služba mobilitu výzkumných pracovníků spolupracujících na řešení společných česko-německých výzkumných projektů.

Finanční podpora ze strany MŠMT spočívá ve financování cestovních a pobytových nákladů výzkumných pracovníků cestujících do zahraničí, kdy vysílající strana hradí náklady na dopravu řešitele projektu do místa jeho pobytu ve státě přijímající strany a zpět a přijímající strana hradí jeho pobytové náklady.

Příloha č. 7 zobrazuje souhrnný přehled výše popsaných informací ohledně české spolupráce se spolupracujícími státy.

Celkové výdaje z veřejných prostředků na uskutečnění aktivit v rámci programu MOBILITY byly pro období 2012 – 2018 naplánovány v hodnotě 73 500 tis. Kč, kdy na každý rok připadá částka 10 500 tis. Kč. Odhad nákladů vychází z počtu států, se kterými Česká republika mobilitu výzkumných pracovníků a pracovníc aktivně podporuje. Kromě výše uvedených států se během trvání programu může rozvinout

spolupráce i s jinými státy⁹.

b) Národní agentura pro evropské programy (NAEP)¹⁰

Národní agentura pro evropské vzdělávací programy jako součást Domu zahraničních služeb koordinuje vzdělávací programy mezinárodní spolupráce. Cílem NAEP je vytvářet informační systém o vzdělávacích programech EU a o jiných mezinárodních aktivitách, poskytovat informační a konzultační služby týkající se svěřených programů, organizace národních a mezinárodních seminářů a konferencí, propagace českého školství v zahraničí a vydávání informačních materiálů.

NAEP vznikla díky nové generaci **Programu celoživotního učení**, kam se transformovaly aktivity Národních agentur Socrates a Leonardo da Vinci.

Všeobecným cílem Programu celoživotního učení je přispívat k rozvoji Evropské unie jako vyspělé znalostní společnosti s udržitelným hospodářským rozvojem a větším počtem a kvalitnějšími pracovními místy. Je zaměřen zejména na podporu výměny, spolupráce a mobility mezi systémy vzdělávání a odborné přípravy v rámci EU tak, aby se staly světovým standardem kvality¹¹.

Program celoživotního učení je realizován v období 2007 – 2013 a obsahuje 4 odvětvové programy, průřezový program a program Jean Monnet (viz. Tab. 3.2). Rozpočet programu činí 6,97 miliard EUR na 7 let trvání programu.

V roce 2012 je do programu zapojených 27 členských států Evropské unie, Norsko, Island, Lichtenštejnsko, Švýcarsko a dvě kandidátské země: Chorvatsko a Turecko.

⁹ Zdroj: <http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/vyzkum-a-vyvoj-1/ramec-podpory>

¹⁰ Zdroj: <http://www.naep.cz/>

¹¹ Zdroj: http://ec.europa.eu/education/llp/official-documents-on-the-llp_en.htm

Tab. 3.2 Přehled programů v rámci Programu celoživotního učení

4 odvětvové programy			
COMENIUS zaměřený na předškolní a školní vzdělávání až do úrovně ukončení středního vzdělání	ERASMUS zaměřený na vysokoškolské vzdělávání a odborné vzdělávání na vysokoškolské úrovni	LEONARDO DA VINCI zaměřený na odborné vzdělávání a odbornou přípravu	GRUNDTVIG zaměřený na vzdělávání dospělých a celoživotní učení
<p>Průřezový program se skládá ze čtyř hlavních činností:</p> <ul style="list-style-type: none"> - spolupráce a inovace politik, - podpora studia jazyků, - informační a komunikační technologie, - šíření a využívání výsledků v oblasti celoživotního vzdělávání 			
Program Jean Monnet zahrnuje akce Jean Monnet a provozní granty pro evropské instituce			

Zdroj: www.naep.cz/index.php

Celkový rozpočet Evropské unie na období 2007 – 2013 byl 975 miliard EUR. Program celoživotního učení činí 7 miliard Eur, což představuje 0,71 %. Celkový navrhovaný rozpočet EU na období 2014 – 2020 činí 1,156 bilionů EUR, z toho pro budoucí program Erasmus je vyčleněna částka 19 miliard EUR, což představuje 1,64 % této celkové částky.

❖ COMENIUS

Program COMENIUS je zaměřen na školní vzdělávání, zapojit se mohou mateřské, základní a střední školy. Cílovou skupinou jsou žáci, studenti, učitelé a pedagogičtí pracovníci působící na těchto typech škol. Cílem programu je rozvíjet porozumění mezi mladými lidmi z různých evropských zemí, pomáhat jim osvojit si základní životní dovednosti nezbytné pro jejich osobní rozvoj, pro jejich budoucí zaměstnání a pro aktivní účast v evropských záležitostech.¹²

¹² Zdroj: <http://www.naep.cz/index.php?a=view-project>

❖ ERASMUS ¹³

Program ERASMUS, „vlajková loď“ Evropské unie v oblasti programů vzdělávání a odborné přípravy, je zaměřen na mobilitu a spolupráci ve vysokoškolském vzdělávání v Evropě. Aktivita tohoto programu jsou určeny pro:

- vysokoškolské studenty, kteří si přejí studovat a pracovat v zahraničí,
- vysokoškolské pedagogy a školitele z podniků, kteří chtějí vyučovat v zahraničí,
- vysokoškolské pracovníky, kteří mají zájem o vzdělávání v zahraničí.

Erasmus navíc podporuje spolupráci vysokoškolských institucí formou intenzivních programů, multilaterálních sítí a projektů. Základní podmínkou pro zapojení vysoké školy do programu Erasmus je přidělení „Erasmus University Charter“ (EUC) od Evropské komise. Tuto listinu již podepsala většina (více než 4 000) evropských vysokoškolských institucí.

Mezi hlavní cíle tohoto programu patří:

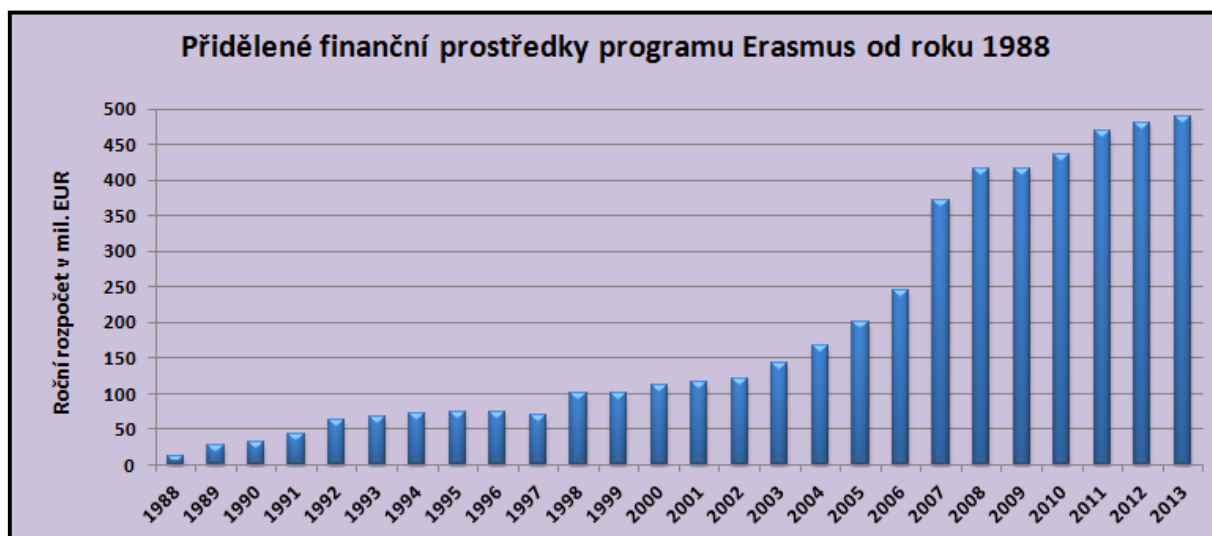
- zlepšit kvalitu a zvýšit objem mobility studentů a zaměstnanců v rámci Evropy,
- zlepšit kvalitu a zvýšit objem spolupráce mezi vysokoškolskými institucemi v Evropě,
- zvýšit úroveň transparentnosti a slučitelnosti kvalifikací vysokoškolského vzdělávání v Evropě.

Ve stávajícím rozpočtovém období (2007 – 2013) vyčlenila Evropská unie na program Erasmus prostředky ve výši 3,1 miliardy EUR. V roce 2012 je přiděleno 480 milionů EUR a na rok 2013 se odhaduje 490 milionů EUR. Toto představuje asi 0,35 % rozpočtu EU. Téměř 90 % rozpočtu programu Erasmus je investováno do mobility studentů a zaměstnanců. Erasmus podporuje také projekty a sítě zaměřené na spolupráci, které tvoří přibližně 4 % jeho rozpočtu. Celkový počet studentů v rámci programu Erasmus od jeho zavedení před 25 lety dosáhne v akademickém roce 2012 / 2013 tří milionů.

¹³ Zdroj: www.naep.cz/index.php

Následující graf uvádí celkové roční objemy finančních prostředků vynaložených v rámci programu Erasmus od roku 1988. Údaje, ze kterých tento graf čerpá, jsou uvedeny v Příloze č. 8.

Graf 3.3 Decentralizované finanční prostředky programu Erasmus přidělené národním agenturám

Zdroj: Vlastní zpracování dle www.europa.eu

Evropská unie poskytuje každoroční stipendia národním agenturám ve všech 33 zúčastněných zemích. Národní agentury mají na starosti pořádání výzev k předkládání návrhů a uzavírání dohod o stipendiích s univerzitami, vysokými školami a jinými vzdělávacími zařízeními ve své zemi.

Celkový rozpočet programu Erasmus na mobilitu studentů a zaměstnanců se přiděluje jednotlivým zemím v závislosti na těchto faktorech¹⁴:

- populace: počet studentů, absolventů a vyučujících ve vysokoškolském vzdělání,
- životní náklady a vzdálenost mezi hlavními městy: použijí se jako opravné faktory k faktoru populace,
- indikátor dřívějších výsledků: vypočítá se podle počtu zaměstnanců a studentů vyslaných v minulosti.

¹⁴ Zdroj: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-12-785_cs.htm

❖ LEONARDO DA VINCI ¹⁵

Program Leonardo da Vinci je evropský program, zaměřený na podporu rozvoje kvality, inovací a evropské dimenze v systémech a praxi odborného vzdělávání, a to prostřednictvím nadnárodních projektů.

Mezi hlavní cíle programu patří:

- podporovat účastníky odborné přípravy a dalších vzdělávacích aktivit v získávání a používání vědomostí, dovedností a kvalifikací podporujících osobní rozvoj, zaměstnatelnost a účast na evropském trhu práce,
- podporovat zvyšování kvality a inovace v systémech, institucích a postupech odborného vzdělávání a přípravy,
- zvýšit přitažlivost odborného vzdělávání
- podporovat rozvoj jazykových dovedností,
- zlepšit kvalitu a zvýšit objem spolupráce mezi institucemi nebo organizacemi poskytujícími možnosti vzdělávání, podniky, sociálními partnery a dalšími příslušnými subjekty v Evropě.

V roce 2012 jsou do tohoto programu zapojeny všechny členské státy Evropské unie, Norsko, Island, Lichtenštejnsko, Chorvatsko a Švýcarsko.

❖ GRUNDTVIG ¹⁶

Program Grundtvig je v rámci Programu celoživotního učení zaměřen na výukové a vzdělávací potřeby osob ve všech formách vzdělávání dospělých a na instituce a organizace nabízející nebo podporující takové vzdělávání.

K cílům podprogramu patří zejména:

- zvýšení kvality a dostupnosti mobility osob zapojených do vzdělávání dospělých v celé Evropě a zvýšení objemu této mobility,
- zlepšení kvality a zvýšení objemu spolupráce mezi organizacemi vzdělávajícími

¹⁵ Zdroj: http://www.naep.cz/index.php?a=view-project-folder&project_folder_id=62&

¹⁶ Zdroj: www.msmt.cz, www.naep.cz

dospělé,

- poskytnutí alternativní příležitosti osobám ze sociálně slabých skupin a osobám v krajních sociálních podmínkách, zejména pak starším osobám,
- podpora rozvoje inovačních postupů ve vzdělávání dospělých a jejich předávání,
- zlepšení pedagogických přístupů a řízení institucí vzdělávajících dospělé.

Program Grundtvig je zaměřen na:

- účastníky vzdělávání dospělých,
- instituce nebo organizace poskytující možnost vzdělávání dospělých,
- učitele a jiné pracovníky těchto institucí,
- subjekty poskytující poradenské, konzultační a informační služby týkající se jakéhokoliv aspektu vzdělávání dospělých,
- výzkumná centra a subjekty zabývající se otázkami vzdělávání dospělých,
- podniky,
- neziskové organizace, dobrovolné organizace,
- vysokoškolské instituce.

❖ JEAN MONNET ¹⁷

Program Jean Monnet je také součástí Programu celoživotního učení a zaměřuje se na podporu výuky, výzkumu a diskuze v oblasti studií evropské integrace na úrovni vysokoškolských institucí. Program byl zahájen v roce 1990 a jeho cílem je zlepšit znalosti a povědomí o otázkách týkajících se evropské integrace mezi akademickými pracovníky, studenty a občany na celém světě.

Tento program podporuje jednostranné i mnohostranné projekty v délce trvání 1 – 3 roky v závislosti na typu aktivity. Z programu je možné financovat výukové a výzkumné aktivity v oblasti evropské integrace.

Program Jean Monnet je centralizovaný, tzn., že je přímo řízen Evropskou komisí a fakticky implementován její Výkonnou agenturou pro vzdělávání, audiovizí a kulturu. Do projektů v rámci tohoto programu je možné se zapojit pouze na principu spolufinancování. Finanční příspěvek Evropské komise obvykle nepřekročí 75 % celkových oprávněných nákladů projektu.

¹⁷ Zdroj: <http://www.naep.cz/index.php?a=view-project->

3.3 Financování výzkumu a vývoje na veřejných vysokých školách

3.3.1 Financování VaV z veřejných rozpočtů ČR

a) Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Výdaje na výzkum a vývoj na veřejných vysokých školách financované z kapitoly 333 MŠMT činily v roce 2012 7,274 ml. Kč, v tom běžné výdaje 6,946 mld. Kč a kapitálové výdaje 328 mld. Kč.

Pro uskutečnění vlastních výzkumných a vývojových záměrů je možné získat od MŠMT dva základní typy podpory – **institucionální a účelovou podporu**. Poskytovatelé této účelové a institucionální podpory musí vkládat údaje do Rejstříku informací o výsledcích (RIV). RIV je jednou z částí informačního systému výzkumu, experimentálního vývoje a inovací, ve kterém jsou shromažďovány informace o výsledcích projektů výzkumu a vývoje podporovaných z veřejných prostředků podle zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků. Poskytovateli této podpory jsou správci příslušných kapitol státního rozpočtu (ústřední orgány státní správy, Grantová agentura České republiky, Akademie věd České republiky) nebo územní samosprávné celky.

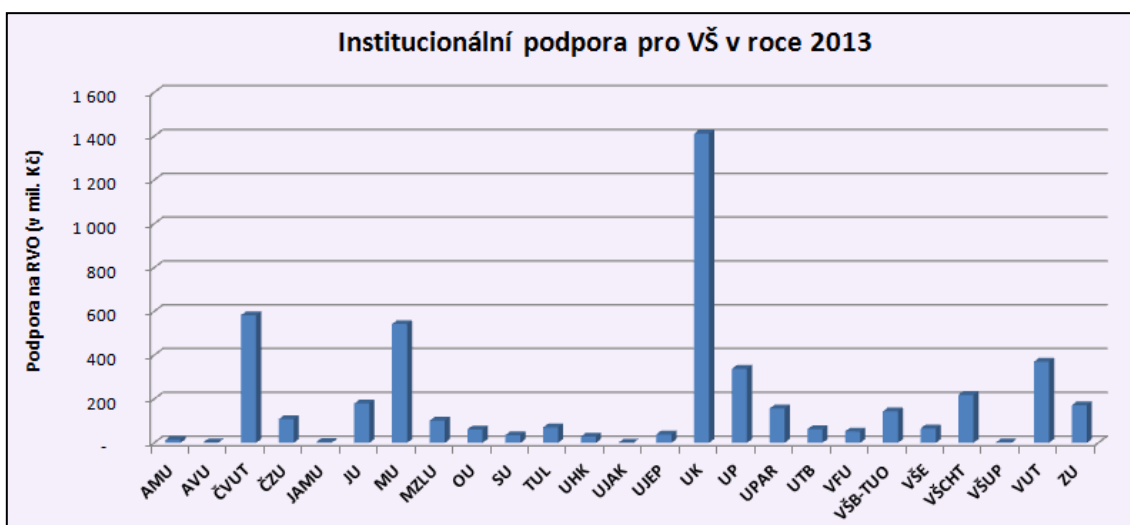
❖ Institucionální podpora

Program na podporu účasti v projektech mezinárodní spolupráce, tzv. dofinancování, je určen na podporu úspěšných mezinárodních projektů, na jejichž řešení se podílejí čeští řešitelé. Institucionální podpora je určena především pro základní výzkum bez konkrétního realizačního zaměření, který zajišťuje vědecký rozvoj určitého oboru.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy poskytne institucionální podporu na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace na základě zhodnocení jí dosažených výsledků výzkumným organizacím, které byly v době sestavování rozpočtu výdajů státního rozpočtu na výzkum, experimentální vývoj a inovace zařazeny do seznamu výzkumných organizací a jejichž výsledky v rozhodném období zhodnotila Rada pro výzkum, vývoj a inovace [8].

Následující graf zachycuje pouze výši institucionální podpory poskytnuté vysokým školám.

Graf. 3.4 Institucionální podpora pro vysoké školy pro rok 2013 (v mil. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování dle www.msmt.cz/vyzkum/institucionalni-podpora-na-dlouhodoby-koncepcni-rozvoj-2 (výběr)

Celková výše institucionální podpory pro rok 2013 pro výzkumné organizace byla 4 992 754 tis. Kč, z toho 4 765 212 tis. Kč bylo poskytnuto VVŠ.

❖ Účelová podpora

Základním dokumentem pro všechny záležitosti související s účelovým financováním je „Zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu a vývoje).

Zatímco institucionální podpora se týká podpory celého vědeckého programu (oboru), účelové financování je zaměřeno na podporu řešení jednotlivého projektu. Systém účelové podpory rozlišuje tři typy projektů výzkumu a vývoje [7]:

1. **programový projekt**, ve kterém příjemce vyjadřuje, jakým způsobem a za jakých podmínek přispěje k naplnění cílů programu; řešení programového projektu může obsahovat i nezbytné činnosti základního výzkumu, pokud na ně navazují činnosti aplikovaného výzkumu, experimentálního vývoje nebo inovací;
2. **specifický vysokoškolský výzkum**, kterým je výzkum prováděný studenty při uskutečňování akreditovaných doktorských nebo magisterských studijních programů, a který je bezprostředně spojen s jejich vzděláváním;

3. **velkou infrastrukturu** pro výzkum, experimentální výzkum a inovace.

- **Účelové prostředky na programy aplikovaného výzkumu, vývoje a inovací**

Programy podpory výzkumu, experimentálního vývoje a inovací jsou přístupny právnickým, v některých případech i fyzickým osobám a organizačním složkám České republiky. Příjemci podpory na řešení projektů jsou např. veřejné vysoké školy, společnosti s ručením omezeným, státní příspěvkové organizace, veřejné výzkumné instituce. Rozhodující pro poskytnutí podpory jsou výsledky veřejných soutěží provedených podle zákona o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací.

Následující tabulka zobrazuje poskytnutou účelovou podporu na výzkum, experimentální vývoj a inovace v roce 2012.

Tab. 3.3 Účelová podpora na výzkum, experimentální vývoj a inovace v roce 2012 (v tis. Kč)

Účelová podpora na výzkum, experimentální vývoj a inovace v roce 2012 v tis. Kč		
Programy aplikovaného výzkumu, vývoje a inovací		725 534
v tom	NÁVRAT	40 000
	ERC CZ	20 000
	INGO	135 184
	INGO II	42 345
	KONTAKT	97 184
	KONTAKT II	124 726
	COST	24 613
	COST CZ	43 662
	EUREKA	49 700
	EUREKA CZ	62 803
	EUPRO	50 796
	EUPRO II	33 877

Zdroj: Vlastní zpracování dle <http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/vyzkum-a-vyvoj-1/verejna-podpora> (výběr)

Programy INGO, COST, EUREKA, EUPRO uvedené v tabulce 3.3 byly ukončeny v roce 2012. Následující odstavce blíže popisují v tabulce uvedené programy

aplikovaného výzkumu, vývoje a inovací, na které byly poskytnuty účelové prostředky z MŠMT a jejichž doba trvání pokračuje minimálně do roku 2014.

❖ Program NÁVRAT (LK)

Hlavním cílem programu je vytvoření podmínek k návratu špičkových pracovníků VaVaI do České republiky, stimulovat zájem těchto perspektivních osobností o kvalifikovanou práci v české výzkumné sféře a stimulovat i zájem českých výzkumných organizací o tyto pracovníky. V rámci tohoto projektu musí být zajištěny podmínky pro další rozvoj odbornosti těchto osob po jejich návratu ze zahraničí, pro jejich rychlý kariérní růst podpořený zajištěním dostatečně kvalitního pracovního a materiálního zázemí pro jejich výzkumné aktivity.

Projekty programu NÁVRAT by měly usnadnit výzkumným organizacím v ČR zapojení perspektivních výzkumných pracovníků se zahraniční praxí a kvalitními výsledky ve VaVaI do výzkumné činnosti v České republice, s možností podpory vybavení jejich nového působiště v ČR (např. laboratoře) a vytvoření týmu „na míru“ čítajícího přibližně 5 až 7 osob.

Období trvání programu a období poskytování podpory je stanoveno na léta 2012 – 2019.

Finanční prostředky na realizaci programu NÁVRAT budou hrazeny z výdajů státního rozpočtu ČR na výzkum, vývoj a inovace z rozpočtové kapitoly 333 Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Jejich výše (uvedená v tabulce 3.4) pro roky 2012 a 2013 je zahrnuta ve střednědobém výhledu výdajů SR na výzkum a vývoj kapitoly MŠMT z roku 2010. V následujících letech (2014 - 2019) bude financování programu realizováno z výdajů státního rozpočtu kapitoly MŠMT podle jeho možností. Při odhadu nákladů pro jednotlivé roky trvání programu se vychází z předpokladu, že v prvním roce bude zahájeno přibližně 15 projektů a v následujících dvou letech přibližně 8 nových projektů. Odhad také zahrnuje nezbytné investice do výzkumného zázemí a modernizaci laboratorního vybavení.

Tab. 3.4 Celkové výdaje na uskutečnění programu NÁVRAT za období 2012 – 2019

Rok	Výdaje na program celkem [v tis. Kč]	Účelová podpora [v tis. Kč]
2012	40 000	40 000
2013	60 000	60 000
2014	70 000	70 000
2015	75 000	75 000
2016	70 000	70 000
2017	60 000	60 000
2018	50 000	50 000
2019	40 000	40 000
Celkem na program	465 000	465 000

Zdroj: Vlastní zpracování dle www.msmt.cz/vyzkum/program-navrat (výběr)

Zatímco tato tabulka zobrazuje celkové výdaje pro program NÁVRAT pro všechny výzkumné organizace v České republice, které na podporu mají nárok; níže uvedená tabulka 3.5 zachycuje výdaje, které MŠMT poskytlo v rámci tohoto programu pouze veřejným vysokým školám.

Tab. 3.5 Výdaje ze státního rozpočtu na program NÁVRAT pro veřejné vysoké školy

Období	Řešitel (VVŠ)	Účelová podpora ze státního rozpočtu [v tis. Kč]
2012 – 2016	České vysoké učení technické v Praze (Fakulta jaderná a fyzikálně inženýrská)	3 139
2012 - 2016	Univerzita Karlova v Praze (1. Lékařská fakulta)	18 685
2012 - 2016	Univerzita Karlova v Praze (Filozofická fakulta)	5 494
2012 - 2016	Univerzita Karlova v Praze (Matematicko-fyzikální fakulta)	12 478
2013 - 2015	Univerzita Karlova v Praze (Filozofická fakulta)	6 100
2013 - 2015	Univerzita Karlova v Praze (Přírodovědecká fakulta)	6 447
2013 - 2015	Univerzita Karlova v Praze (Přírodovědecká fakulta)	3 470
2013 - 2015	České vysoké učení technické v Praze (Fakulta jaderná a fyzikálně inženýrská)	9 431
Celkem na program pro VVŠ		65 244

Zdroj: Vlastní zpracování dle www.isvav.cz (výběr)

❖ Program ERC CZ

Tento program je zaměřen na podporu programových projektů z oblasti základního a aplikovaného výzkumu. Hlavním cílem programu ERC CZ je vytvoření podmínek pro realizaci excelentních projektů tzv. hraničního výzkumu. Jde o podporu projektů, které uspěly ve dvou kolech hodnocení provedeném Evropskou radou pro výzkum. Příjemci podpory mohou být pouze výzkumné organizace.

Období trvání programu je stanoveno na léta 2012 – 2019, celkové výdaje ze státního rozpočtu určené pro realizaci tohoto projektu byly plánovány ve výši 600 mil. Kč. Z této částky bylo vyčleněno 102 134 tis. Kč pro vysoké školy, resp. vysokou školu, a to pro Univerzitu Karlovu v Praze – Matematicko-fyzikální fakultu. Tato univerzita v rámci programu ERC CZ realizovala tři pětiny všech řešených projektů.

❖ Program INGO II

Cílem programu na podporu mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji INGO II (*Internation Non-Government Organization*) je umožnit účast českých vědeckých pracovišť ve výzkumných programech prováděných špičkovými nevládními organizacemi výzkumu a účast českých vědeckých osobností v řídicích orgánech mezinárodních vědeckých organizací. Uživatelem výsledků tohoto programu jsou: podnikatelská sféra, odborná veřejnost a instituce státní správy nebo samosprávy.

Program INGO II se člení na dva podprogramy:

- INGO II – INFRA, jehož cílem je usnadnit právě výzkumnou spolupráci českých vědeckých pracovišť se špičkovými evropskými organizacemi. Očekávaným výsledkem jsou publikace ve vědeckém tisku s co největším citačním ohlasem;
- INGO II – POPLATEK, jehož cílem je posílit zastoupení českých vědců v řídicích orgánech odborných mezinárodních společností.

Uchazeči o účelovou podporu z veřejných prostředků jsou vysoké školy a výzkumné instituce. Účelová podpora bude příjemci poskytnuta formou dotace (právníckým a fyzickým osobám) nebo zvýšením výdajů (organizačním složkám státu) po provedení veřejné soutěže ve výzkumu a vývoji podle zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků. Na tyto projekty může být poskytnuta účelová podpora až do výše 100 % uznaných nákladů na řešení projektu.

Doba trvání projektu je stanovena na období 2011 – 2017, celkem bylo pro tento program vyčleněno ze státního rozpočtu 823 352 tis. Kč. Následující tabulka zobrazuje výši plánované podpory v jednotlivých letech.

Tab. 3.6 Přehled schválených finančních prostředků na program INGO II (v tis. Kč)

Období	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Schválená výše finanční podpory	30 000	48 352	140 000	175 000	190 000	165 000	75 000

Zdroj: Vlastní zpracování dle www.isvav.cz (výběr)

Veřejné vysoké školy jsou v tomto programu zapojeny do 24 projektů, kdy polovina z nich je realizována v období 2011 – 2013 a druhá polovina v období 2012 – 2014. Celkem bylo v rámci tohoto programu vysokým školám poskytnuto 102 703 tis. Kč.

❖ Program KONTAKT II

Cílem programu KONTAKT II je podpořit dvoustrannou, případně vícestrannou, mezinárodní spolupráci institucí zabývajících se výzkumem a vývojem v oblasti základního a aplikovaného výzkumu České republiky s důrazem na spolupráci se státy, které nejsou členy Evropské unie. Program KONTAKT II navazuje na program KONTAKT, který byl zaměřen obdobně a byl ukončen v roce 2012. V době vzniku programu KONTAKT bylo opodstatněné zaměřit se zejména na podporu spolupráce se členskými státy EU, neboť Česká republika tehdy ještě nebyla členem EU a rozvoj spolupráce ve výzkumu a vývoji s partnerskými výzkumnými pracovišti v tehdejších členských státech byl důležitým předpokladem pro účast v rámcových programech ES. Vzhledem k plnému členství České republiky v EU již od roku 2004 a možnostem zapojení ČR do všech aktivit EU, potřebuje Česká republika více rozvíjet spolupráci se státy, které nejsou členy Evropské unie, např. s Ruskem, Japonskem, Jižní Koreou, Izraelem, USA atd.

Projekt KONTAKT II byl vyhlášen v lednu 2011 a předpokládané ukončení projektu je v prosinci 2017. Uchazeči o účelovou podporu z tohoto programu jsou

zejména veřejné vysoké školy, veřejné výzkumné organizace a další výzkumné subjekty. Přínosem tohoto programu je kromě podpory výzkumu a vývoje především podpora mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji, pomoc při navazování nových kontaktů a nových spoluprací mezi institucemi zabývajících se výzkumem a vývojem v různých státech.

Z celkové účelové podpory byla vysokým školám v tomto programu přidělena částka 164 064 tis. Kč. Nejvíce se na této podpoře podílela s 24,8 % Univerzita Karlova v Praze, následovalo České vysoké učení technické v Praze (13,5 %), Masarykova univerzita (11,5 %) a Vysoká škola chemicko-technologická v Praze (8,4 %). U ostatních VVŠ nepřesáhl podíl na celkové částce více než 7 %.

V následující tabulce (Tab. 3.7) jsou uvedeny celkové plánované výdaje MŠMT na uskutečnění programu až do roku 2017, přičemž výdaje v letech 2011 a 2012 jsou skutečně čerpané a vychází z reálných hodnot zaznamenaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy.

Tab. 3.7 Celkové výdaje na uskutečnění programu v letech 2011 – 2017

Rok	Výdaje na program celkem [v tis. Kč]	Účelová podpora [v tis. Kč]
2011	35 825	35 825
2012	57 336	57 336
2013	95 000	91 000
2014	135 000	131 000
2015	132 000	128 000
2016	99 000	95 000
2017	63 000	60 000
Celkem na program	617 161	594 161

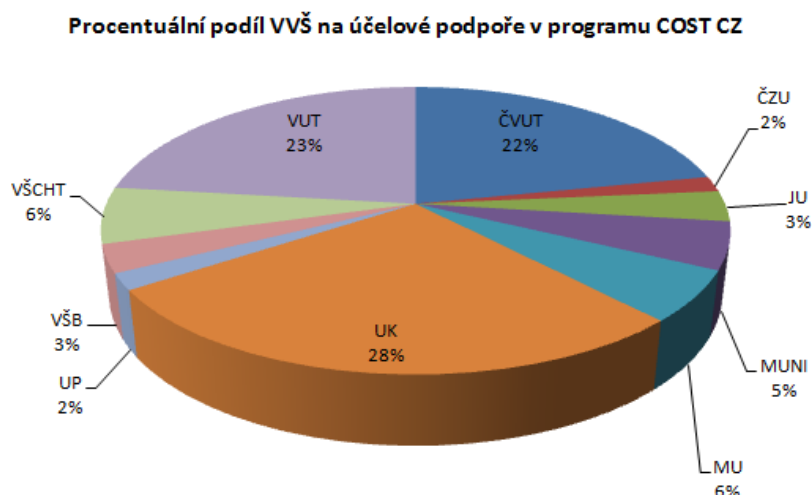
Zdroj: Vlastní zpracování dle www.isvav.cz (výběr)

❖ Program COST CZ

Cílem programu COST CZ (*The European Cooperation in the Field of the Scientific and Technical Research*) je podpořit mnohostrannou mezinárodní spolupráci v základním výzkumu výzkumných institucí České republiky s obdobnými institucemi členských států COST, které spolupracují při řešení projektů v rámci tzv. akcí COST. Česká republika se členem COST stala v roce 1993, celkem je členských států 35¹⁸.

Účelová podpora je poskytnuta na období 2013 – 2016, a to v celkové částce 641 768 tis. Kč. Pro veřejné vysoké školy bylo vyčleněno 69 730 tis Kč, detailní rozdělení na jednotlivé vysoké školy zobrazuje graf č. 3.5.

Graf 3.5 Procentuální podíl veřejných vysokých škol na účelové podpoře poskytnuté v programu COST CZ

Zdroj: Vlastní zpracování dle www.isvav.cz (výběr, vlastní zpracování)

¹⁸ Belgie, Bulharsko, Chorvatsko, Kypr, Česká republika, Dánsko, Estonsko, Makedonie, Finsko, Francie, Německo, Rakousko, Řecko, Maďarsko, Island, Irsko, Itálie, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Malta, Nizozemí, Norsko, Polsko, Portugalsko, Srbská republika, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko, Švédsko, Švýcarsko, Turecko, Velká Británie, spolupracujícím státem je Izrael, o členství žádá Bosna a Hercegovina.

❖ Program EUREKA CZ

Mezinárodní program EUREKA CZ (*European Network for Market-oriented, Industrial R&D*) je mezivládní iniciativou, nezávislou na aktivitách EU v oblasti podpory výzkumu a vývoje, zaměřenou na podporu průmyslových firem, výzkumných ústavů a univerzit, které společně řeší evropské projekty zaměřené na výzkum a vývoj inovačních produktů, procesů a služeb. Tento program plynule navazuje na program EUREKA, který byl ukončen v roce 2011.

Cílem tohoto programu v České republice je trvale posilovat konkurenceschopnost české ekonomiky a zvyšovat její technologický potenciál podporou evropské spolupráce podniků a výzkumných organizací a univerzit v oblasti progresivních technologií. Výstupem řešení projektů jsou nové špičkové výrobky, technologie a služby s vysokým stupněm inovace, schopné prosadit se na světovém trhu.

Poskytování účelové podpory formou dotace bylo zahájeno v roce 2011 a ukončeno bude v roce 2017. Tento program byl vysokými školami využíván minimálně, z celkové účelové podpory 676 134 tis. Kč bylo vysokým školám poskytnuto pouze 20,4 mil. Kč. Mezi VVŠ, které využily tuto možnost financování, patří: Mendelova univerzita v Brně, Vysoká škola chemicko-technologická v Praze, Technická univerzita v Liberci, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně a Vysoké učení technické v Praze.

❖ Program EUPRO II

Cílem programu mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji EUPRO II je umožnit prostřednictvím podpory účasti českých výzkumných institucí na koordinaci evropského výzkumu, zvýšení účasti v mezinárodních programech výzkumu a vývoje a v bilaterálních aktivitách.

Na projekty v programu EUPRO II může být v případě základního výzkumu poskytnuta účelová podpora až do výše 100 % uznaných nákladů na řešení projektu výzkumu a vývoje. Finanční prostředky se použijí na přípravu návrhu projektů pro jednotlivé výzkumné programy rámcových programů, bilaterální aktivity mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji založené na dvoustranných mezivládních smlouvách o vědecko-technické spolupráci, na přípravu periodických věcných a finančních zpráv a dalších činnosti pro podporu úspěšné účasti českých výzkumných pracovišť v aktivitách

mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji.

Doba trvání programu a poskytování podpory je stanovena na období 2011 – 2014. Z celkové poskytnuté podpory ve výši 397 485 tis. Kč byla vysokým školám přidělena částka 46,5 mil. Kč.

❖ **Národní program udržitelnosti I (NPU I)**

V roce 2013 byl vytvořen nový Národní program udržitelnosti, z něhož bude v období 2013 - 2020 podporován rozvoj a udržitelnost projektů nových evropských center excellence, regionálních a dalších výzkumných center vybudovaných v roce 2007 – 2015 za finanční spoluúčasti Evropského fondu pro regionální rozvoj (ERDF), jejichž hlavní činností, pro kterou byla tato centra zřízena, je činnost v oblasti výzkumu a vývoje. Uvedené podmínky splňují projekty Center vybudovaných v rámci prioritních os 1 a 2 Operačního programu Výzkum a vývoj pro inovace (OP VaVpI) a některé z projektů Center vybudovaných v rámci prioritní osy 3 Operačního programu Praha – Konkurenceschopnost (OP PK).

Hlavním cílem programu NPU I je trvalý rozvoj výzkumné infrastruktury Center, který podpoří sociální a ekonomický rozvoj regionů, kde Centra působí. Jde o jeden z možných nástrojů ke zvýšení konkurenceschopnosti. Podpořeny budou pouze víceleté projekty v délce trvání nejvýše 5 let, tj. 60 kalendářních měsíců. Celkem byla tomuto programu přidělena částka 8 856 467 tis. Kč, z toho pro vysoké školy 746 580 tis. Kč.

Následující tabulka (Tab. 3.8) zobrazuje rozdělení této částky na jednotlivé vysoké školy a jejich fakulty.

Tab. 3.8 Výdaje ze státního rozpočtu v rámci programu NPU I pro vysoké školy

Veřejná vysoká škola	Účelová podpora [v tis. Kč]
Univerzita Karlova v Praze / Matematicko-fyzikální fakulta	152 407
Univerzita Karlova v Praze / Filozofická fakulta	110 000
Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava /	31 175
Univerzita Karlova v Praze / Matematicko-fyzikální fakulta	114 324
Masarykova univerzita / Středoevropský technologický institut	20 178
Masarykova univerzita / Lékařská fakulta	23 500
Masarykova univerzita / Přírodovědecká fakulta	184 940
Univerzita Palackého v Olomouci / Lékařská fakulta	27 500
Vysoké učení technické v Brně / Středoevropský technologický	12 840
České vysoké učení technické v Praze / Ústav technické a experimentální fyziky	58 156
České vysoké učení technické v Praze / Fakulta jaderná a fyzikálně inženýrská	11 560
Účelová podpora pro VVŠ celkem	746 580

Zdroj: Vlastní zpracování dle www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/vyzkum-a-vyvoj-1/narodni-program-udrzitelnosti-ii

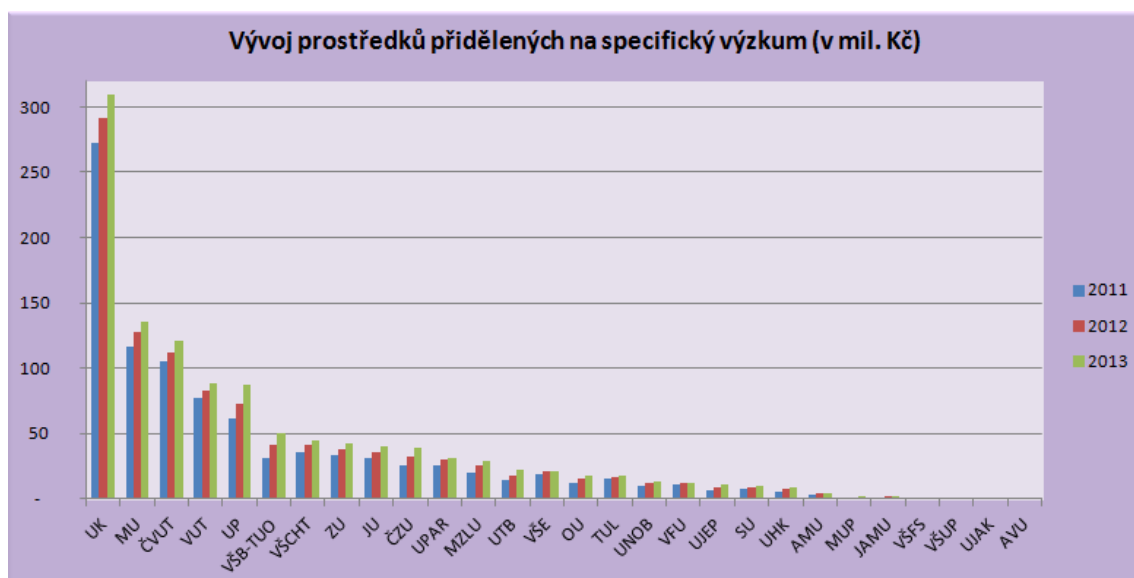
- **Účelové prostředky na specifický vysokoškolský výzkum**

Zákon č. 110/2009 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků v platném znění definuje specifický výzkum jako část výzkumu na vysokých školách, která je bezprostředně spojena se vzděláváním a na niž se podílejí studenti. Projekty vysokoškolského specifického výzkumu jsou prováděny studenty při uskutečňování akreditovaných doktorských nebo magisterských studijních programů, které jsou bezprostředně spojeny s jejich vzděláváním.

Cílem podpory je posílení samostatné tvůrčí činnosti studentů v oblasti výzkumu a vývoje směřující k intenzivnímu zapojení studentů do problematiky řešené zejména v rámci týmové výzkumné a vývojové činnosti na fakultách.

V následujícím grafu jsou zobrazeny prostředky přidělené vysokým školám na specifický výzkum a jejich vývoj v období 2011 – 2013. Příloha č. 9 obsahuje přehled těchto poskytnutých finančních prostředků jednotlivým VVŠ v daném období.

Graf 3.6 Podíly vysokých škol na specifickém výzkumu a jejich vývoj v období 2011 - 2013

Zdroj: Vlastní zpracování dle www.msmt.cz/vyzkum/specificky-vysokoskolsky-vyzkum (výběr)

Do podpory výzkumu a vývoje vkládá stát dosti velké prostředky ze státního rozpočtu. I když se v současné době poměr institucionální a účelové podpory změnil v neprospěch účelové, lze zjednodušeně říci, že řádově polovina až dvě třetiny částky účelového financování (cca 3 miliardy Kč) je určeno právě pro programové projekty – tedy projekty, na jejichž výstupu je konkrétní výrobek, technologie a podobně ¹⁹.

- **Účelové prostředky na velké infrastruktury pro výzkum, experimentální vývoj a inovace**

Velkou infrastrukturou je podle zákona o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací jedinečné výzkumné zařízení, včetně jeho pořízení, souvisejících investic a zajištění jeho činnosti, které je nezbytné pro ucelenou výzkumnou a vývojovou činnost s vysokou finanční a technologickou náročností a které je schvalováno vládou. Náklady na velké infrastruktury jsou hrazeny z kapitoly MŠMT z výdajů státního rozpočtu na výzkum, experimentální vývoj a inovace, konkrétně z aktivity účelových výdajů *Projekty velkých infrastruktur pro VaVaI*.

¹⁹ ASOCIACE VÝZKUMNÝCH ORGANIZACÍ. *AVO: Finanční podpora výzkumu a vývoje v ČR* [online]. AVO [18. 2. 2013]. Dostupné z: www.avo.cz/dotproj.htm

V roce 2012 byla poskytnuta účelová podpora ve výši 767 413 tis. Kč, z toho pro vysoké školy bylo vyčleněno 145 580 tis. Kč. Tuto podporu dostaly pouze některé VŠ – České vysoké učení technické, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Masarykova univerzita v Brně, Univerzita Karlova v Praze, Univerzita Palackého v Olomouci a Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava²⁰.

Výstavba velkých infrastruktur pro výzkum, vývoj a inovace vyžaduje obrovské finanční prostředky, proto se na této výstavbě nepodílí pouze Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, ale i jiné Ministerstva a také je často využívána možnost financování prostřednictvím strukturálních fondů Evropské unie. V období 2007 – 2013 je v České republice v rámci Strukturálních fondů využíváno 24 operačních programů, které jsou rozděleny mezi 3 cíle politiky hospodářské a sociální soudržnosti. Jsou to: Cíl Konvergence, Cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost a Cíl Evropská územní spolupráce. V rámci cíle Konvergence bylo připraveno 7 regionálních operačních programů na podporu a rozvoj regionů (NUTS II) a 8 tematických operačních programů.

Jedním z těchto tematických operačních programů pro regiony je Operační program Výzkum a vývoj pro inovace (OP VaVpI), zaměřený na posílení konkurenceschopnosti ČR a vytváření vysoce kvalifikovaných pracovních míst, prostřednictvím lépe nastavených podmínek pro existenci a působení výzkumných, vývojových a inovačních center, vysokých škol apod. OP VaVpI podporuje zvýšení kapacit stávajících VaV center a vznik nových institucí v regionech ČR a zároveň zrychlení přenosu výsledků výzkumu a vývoje do praxe, jejich zavedení do průmyslu a na trh. Tento operační program disponuje částkou 2,43 mld. EUR, kdy 85 % (2,07 mld. EUR) je financováno z Evropské unie a 15 % (0,36 mld. EUR) ze státního rozpočtu České republiky.

b) Územně samosprávné celky

Územně samosprávné celky se zaměřují spíše na financování vzdělávací činnosti, ve výzkumu a vývoji nemají své stálé místo, proto nebudou dále podrobněji popsány.

²⁰ Zdroj: <http://www.msmt.cz/vyzkum/velke-infrastruktury-vyzkumu>

c) Ostatní kapitoly státního rozpočtu

Ostatní kapitoly státního rozpočtu se, spíše než na vzdělávací činnost, zaměřují na financování vědy a výzkumu na veřejných vysokých školách. Co se týče státního rozpočtu obecně, pak největší část výdajů státního rozpočtu na výzkum, vývoj a inovace celkem přirozeně připadá na MŠMT (v roce 2011 to bylo přibližně 13,5 mld. Kč, v roce 2012 dokonce 21 mld. Kč), následována třemi nejvýznamnějšími agenturami: Grantovou agenturou ČR, Grantovou agenturou Akademie věd ČR a Technologickou agenturou ČR.

Podrobný přehled o výdajích ze státního rozpočtu na vědu a výzkum je uveden v příloze č. 10.

- **Grantová agentura České republiky (GA ČR)**

Grantová agentura ČR zahájila svou činnost v roce 1993. Je nezávislou státní institucí podporující základní vědecký výzkum v České republice a poskytuje finanční podporu na vědecké projekty jak pro erudované vědce a týmy, tak pro mladé a začínající pracovníky. Financuje také bilaterální projekty a projekty řešené v rámci evropských mezinárodních programů. Ročně se o granty GA ČR uchází kolem 3 000 navrhovatelů, z nichž zhruba jedna čtvrtina grant získá.²¹

Úkolem GA ČR je každoročně na základě veřejné soutěže ve výzkumu a vývoji udělit granty nejlepším projektům základního výzkumu ze všech oborů vědy. Dalším úkolem agentury je také kontrola průběhu řešení a plnění cílů projektů za každý uplynulý rok a ohodnocení dosažených výsledků projektů po jejich skončení.

Cíle GA ČR:

- v rámci veřejných soutěží ve výzkumu a vývoji financovat vědecké projekty základního výzkumu s vysokým potenciálem pro dosažení výsledků světové úrovně;
- podporovat a dále rozšiřovat mezinárodní vědeckou spolupráci v základním výzkumu;
- přispívat k vytvoření atraktivních podmínek pro profesní dráhu mladých a

²¹ Zdroj: www.gacr.cz

začínajících vědeckých pracovníků;

- dbát na to, aby svěřené prostředky byly využívány co nejúčelněji ku prospěchu české vědy;
- pro navrhovatele i řešitele projektů vytvářet v rámci platných zákonů co nejlepší podmínky pro administrativní zpracování žádostí a projektů.²²

GA ČR podporuje základní výzkum v pěti základních oborech: technické vědy, přírodní vědy, lékařské vědy, společenské vědy a zemědělské vědy. GA ČR poskytuje účelovou podporu na řešení grantových projektů v rámci skupin grantových projektů:

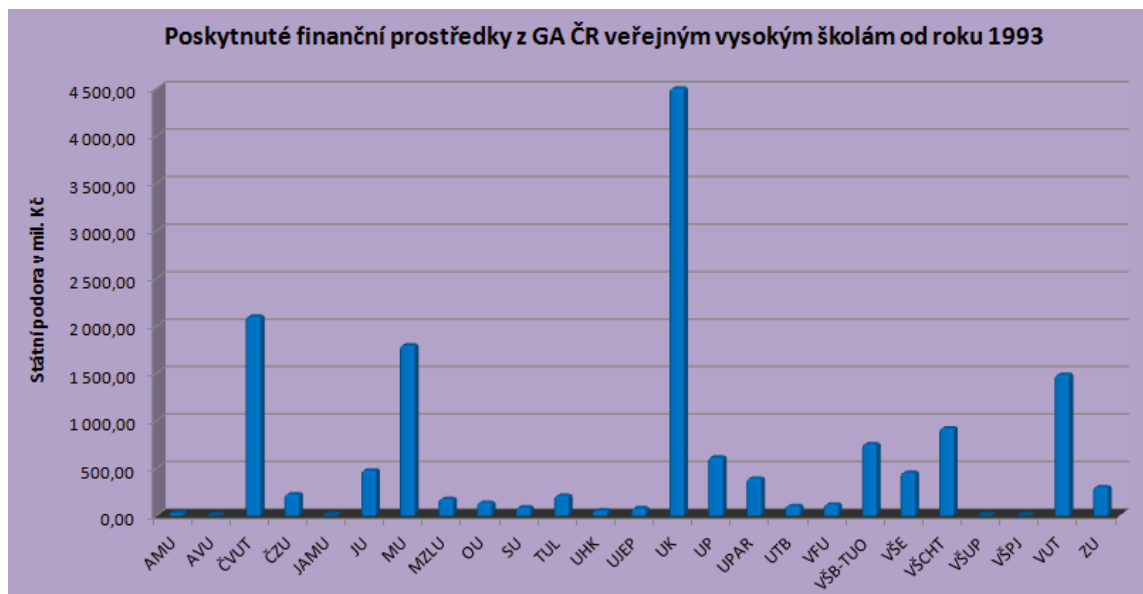
- **standardní grantové projekty (GA)**, ve kterých jsou podporovány projekty zaměřené na základní výzkum;
- **doktorské grantové projekty (GD)**, které jsou určeny pro podporu projektů základního výzkumu studentů doktorského studia se zřetelem na posílení mezinárodní spolupráce realizované výměnou pracovníků;
- **postdoktorské grantové projekty (GP)**, jejichž smyslem je podpora projektů základního výzkumu mladých vědeckých pracovníků;
- **mezinárodní grantové projekty (GC)**, které jsou zaměřeny na podporu projektů základního výzkumu na základě bilaterálních dohod GA ČR s různými zahraničními grantovými institucemi;
- **EUROCORES (GE)**, kde se jedná o podporu účasti v mezinárodních programech Eurocores, koordinovaných European Science Foundation;
- **projekty na podporu excelence v základním výzkumu (GB)**, které jsou zaměřeny na špičkový základní výzkum, pro jehož uskutečnění nelze vytvořit podmínky v rámci existujících skupin grantových projektů v GA ČR.²³

Od roku 1993 umožnila Grantová agentura ČR zrealizovat 13 808 projektů na podporu vědy a výzkumu v úhrnné výši 30 309 988 tis. Kč. Z této částky bylo vyhrazeno 15 052,1 mil. Kč na podporu veřejných vysokých škol, které za celou dobu existence GA ČR zrealizovaly 7 408 výzkumných projektů. Následující grafy zobrazují přehled poskytnutých finančních prostředků jednotlivým veřejným vysokým školám od roku 1993 (graf 3.7) a počet jejich realizovaných projektů (graf 3.8).

²² Zdroj: <http://www.gacr.cz/o-ga-cr/>

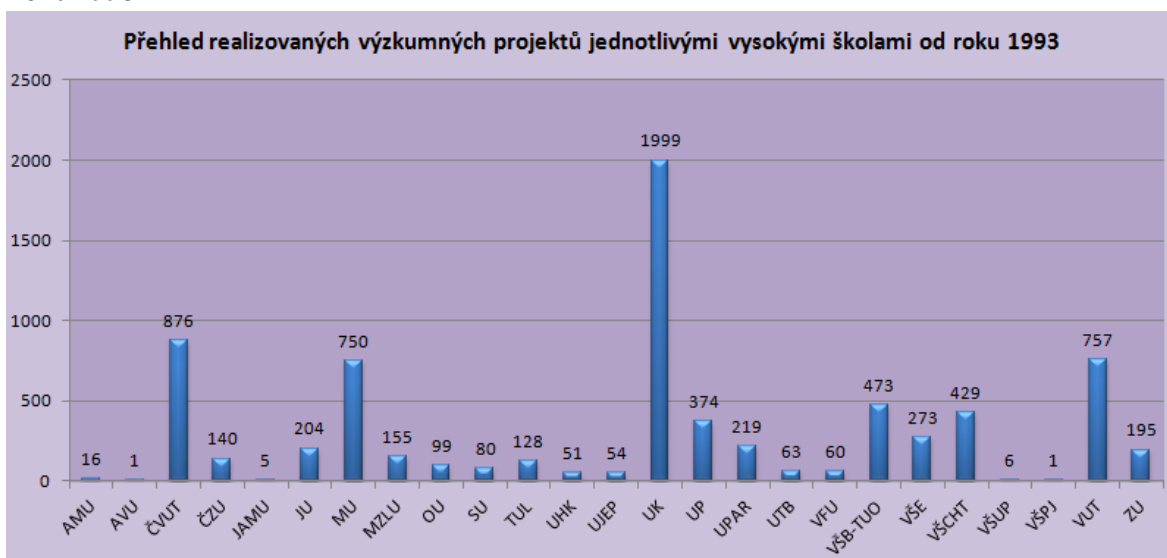
²³ Zdroj: www.gacr.cz

Graf 3.7 Přehled poskytnutých finančních prostředků z GA ČR veřejným vysokým školám od roku 1993 (v mil. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování dle www.isvav.cz (výběr)

Graf 3.8 Přehled realizovaných výzkumných projektů jednotlivými vysokými školami od roku 1993

Zdroj: Vlastní zpracování dle www.isvav.cz (výběr)

- **Technologická agentura České republiky (TA ČR)** ²⁴

Technologická agentura České republiky je organizační složkou státu, která byla zřízena v roce 2009. TA ČR centralizuje státní podporu aplikovaného výzkumu a vývoje, která byla do té doby rozdělena mezi velký počet poskytovatelů.

TA ČR zabezpečuje přípravu a realizaci programů aplikovaného výzkumu, vývoje a inovací, včetně programů pro potřeby státní správy. Hodnotí a provádí výběr návrhů programových projektů a poskytuje účelovou podporu na řešení těchto projektů.

Prvním vyhlášeným programem byl v roce 2010 program ALFA. Na jaře roku 2011 byl následně vyhlášen program veřejných zakázek pro potřeby orgánů správní správy BETA a v červnu 2011 byl spuštěn program OMEGA zaměřený na podporu projektů aplikovaného společenskovedního výzkumu a vývoje a program CENTRA KOMPETENCE, jehož cílem je podporovat rozvoj dlouhodobé spolupráce ve výzkumu, vývoji a inovacích mezi veřejným a soukromým sektorem.²⁵

TA ČR realizuje v rámci všech uvedených programů 598 výzkumných projektů v celkové výši 9 231,2 mil. Kč, z toho na veřejné vysoké školy připadá 104 realizovaných projektů s celkovou dotací 1 027,64 mil. Kč.

- ❖ **Program ALFA** ²⁶

Program ALFA se zaměřuje na podporu aplikovaného výzkumu a experimentálního vývoje zejména v oblasti progresivních technologií, materiálů a systémů, energetických zdrojů a ochrany a tvorby životního prostředí a v oblasti udržitelného rozvoje dopravy.

Program ALFA je rozdělen do 3 podprogramů:

1. Progresivní technologie, materiály a systémy;
2. Energetické zdroje a ochrana a tvorba životního prostředí;
3. Udržitelný rozvoj dopravy.

Program je koncipován na šestileté období (2011 – 2016), během něhož by mělo být rozděleno celkem 7,5 mld. Kč. Příjemci podpory na projekt mohou být samostatné

²⁴ Zdroj: <http://www.tacr.cz/>

²⁵ Zdroj: <http://innet.vsb.cz/cs/uni/projekty/technologicka-agentura/>

²⁶ Zdroj: <http://www.tacr.cz/cs/obsah/program-alfa>

podnikatelské subjekty i výzkumné organizace.

Celkem bylo v rámci programu ALFA realizováno 503 projektů v celkové výši 4 785,8 mil. Kč, z toho veřejné vysoké školy realizovaly 104 projektů v úhrnné výši 1 027,6 mil. Kč.

❖ Program BETA ²⁷

Jedná se o program veřejných zakázek ve výzkumu, experimentálním vývoji a inovacích pro potřeby státní správy. Výzkumnými potřebami se nazývají konkrétní témata a problematiky, které chce daný orgán státní správy řešit veřejnou zakázkou v oblasti výzkumu.

Délka řešení projektů v programu BETA je stanovena v rozmezí od 6 do 36 měsíců. Výše nákladů projektu je omezena prostředky programu a prostředky přidělenými danému orgánu státní správy. Výše podpory na projekty realizované v programu BETA činí 100 % z celkových způsobilých nákladů. Celkový rozpočet programu činí na celou dobu jeho trvání 640 mil. Kč.

V roce 2012 začala realizace 27 projektů, které celkový rozpočet snížily o částku 88 658 tis. Kč. Z veřejných vysokých škol se na těchto projektech podílely čtyři VŠ, a to Masarykova univerzita, která řeší 2 projekty v celkové výši 463 tis. Kč, Vysoká škola báňská-Technická univerzita Ostrava, v jejíž gesci je jen jeden projekt, zato v hodnotě 9 000 tis. Kč, Univerzita Karlova s jedním řešeným projektem ve výši 1 820 tis. Kč a České vysoké učení technické v Praze také s jedním projektem v hodnotě 792 tis. Kč. Celkem se tedy vysoké školy na tomto programu podílejí pěti projekty v částce 12,075 mil. Kč.

❖ Program OMEGA ²⁸

Program OMEGA je zaměřen na podporu projektů aplikovaného výzkumu a experimentálního vývoje, jejichž výsledky mají vysoký potenciál pro uplatnění v řadě oblastí celospolečenského života obyvatel České republiky. Hlavním cílem programu je posílení výzkumných aktivit v oblasti aplikovaných společenských věd a uplatnění výsledků těchto aktivit pro zvýšení konkurenceschopnosti České republiky, zvýšení kvality života jejich obyvatel a vyvážený socio-ekonomický rozvoj společnosti.

²⁷ Zdroj: <http://www.tacr.cz/cs/obsah/program-beta>

²⁸ Zdroj: <http://www.tacr.cz/cs/obsah/program-omega>

Doba trvání programu OMEGA je stanovena na období 2012 – 2017 a celková částka podpory činí 309 mil. Kč. V období 2012 – 2013 bylo řešených 46 projektů v úhrnné výši 83,7 mil. Kč., VVŠ se na této částce podílely 19 projekty v celkové hodnotě 29,2 mil. Kč.

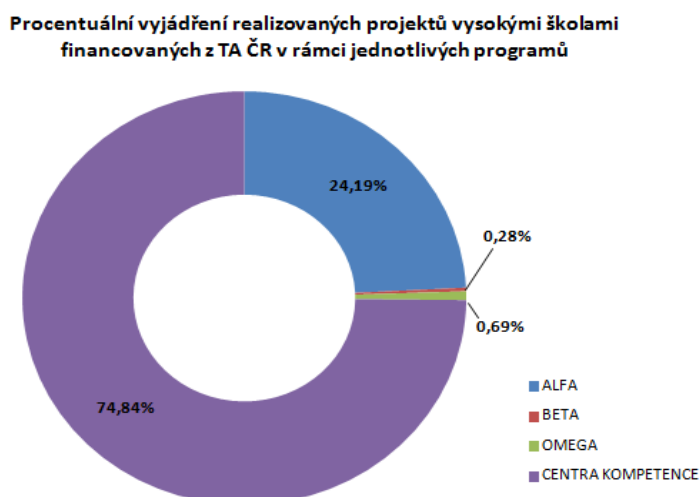
❖ Program CENTRA KOMPETENCE ²⁹

Tento program je zaměřen na podporu vzniku a činnosti center výzkumu, vývoje a inovací v progresivních oborech s vysokým aplikačním a inovativním potenciálem a perspektivou pro značný přínos k růstu konkurenceschopnosti České republiky.

Délka trvání programu je 8 let (2012 – 2019). K termínu odevzdání této práce bylo realizovaných 22 projektů s celkovou podporou ze státního rozpočtu v úhrnné výši 4,3 mld. Kč, z toho VVŠ se na tomto programu podílely přibližně 74 % - realizují 16 projektů v celkové výši 3,18 mld. Kč.

Veřejným vysokým školám bylo v rámci programů ALFA, BETA, OMEGA a Centra kompetence poskytnuto celkem 4,247 mld.. Kč. Následující graf zobrazuje, jakými procenty se vysoké školy podílejí v rámci jednotlivých programů na této celkové částce.

Graf 3.9 Procentuální vyjádření realizovaných projektů vysokými školami financovaných z TA ČR v rámci jednotlivých programů

Zdroj: Vlastní zpracování dle www.isvav.cz (výběr)

²⁹ Zdroj: <http://www.tacr.cz/cs/obsah/centra-kompetence>

- **Grantová agentura Akademie věd ČR (GA AV)**

Grantová agentura Akademie věd (AV) ČR je interním orgánem Akademie věd ČR. Jejím posláním je rozdělovat na základě výsledků veřejné soutěže ve výzkumu a vývoji finanční prostředky vyčleněné k tomuto účelu z rozpočtu Akademie věd ČR a případně z jiných zdrojů na účelovou podporu grantových projektů.

„GA AV zahájila svou činnost v roce 1990 jako první instituce tohoto typu, zřízená nejprve pouze pro badatele z Akademie věd; pro mimoakademickou vědeckou veřejnost se otevřela v roce 1995. Dnes, po vzniku řady dalších grantových agentur, je GA AV součástí systému podpory individuálních vědeckých projektů, jejichž navrhovateli jsou vědci z Akademie věd, vysokých škol i dalších výzkumných institucí. Hlavním kritériem pro přidělení podpory v GA AV je odborná kvalita projektu a jeho zaměření na badatelský výzkum“.³⁰

Grantová agentura AV ČR je otevřenou grantovou agenturou, o poskytnutí účelové podpory se tedy mohou ucházet všechny právnické osoby s trvalým sídlem v České republice, fyzické osoby s trvalým pobytem v ČR a organizační složky státu.

GA AV poskytuje tři typy grantových projektů:

1. **Standardní badatelské grantové projekty** – témata grantových projektů vycházejí z námětů badatelů, přičemž je podstatné, aby svou věcnou náplní přispívala k rozvoji dlouhodobě koncipovaného výzkumu v základních a teoretických vědních disciplínách;
2. **Juniorské badatelské grantové projekty** – cílem tohoto typu projektů je podnítit mladé talentované vědce k formulování vlastní tematiky – konkrétního, úzce vymezeného problému – a k vytvoření malého týmu pro jeho řešení. Grantový projekt může navrhnout mladý badatel, který je absolventem nebo studentem doktorského studijního programu a v době zahájení nedovrší 35 let.
3. **Doplňkové publikační grantové projekty** (byly realizovány pouze do roku 2007) – tento typ projektů byl určen na podporu již existujících rukopisů původních vědeckých prací vzniklých při řešení badatelských projektů standardního typu.

³⁰ Zdroj: <http://abicko.avcr.cz/archiv/2000/12/obsah/grantova-agentura-av-cr-fakta-a-zamysleni.html>

Od zahájení své činnosti poskytla Grantová agentura AV ČR v rámci 9 programů na podporu vědy a výzkumu 3 666 projektů s celkovou podporou ve výši 10 271,6 mil. Kč. V roce 2012 byly realizovány již pouze tři programy, a to:

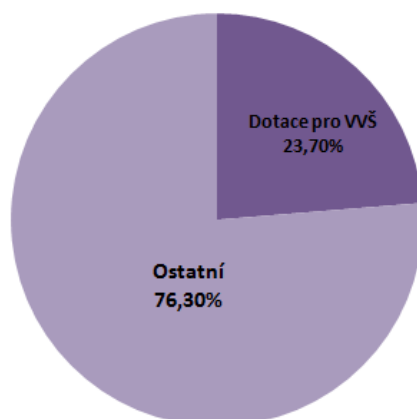
- IA - Granty výrazně badatelského charakteru zaměřené na oblast výzkumu rozvíjeného v současné době zejména v AV ČR
- KA – Nanotechnologie pro společnost
- KJ – Juniorské badatelské grantové projekty.

V rámci těchto tří programů bylo v roce 2012 řešených celkem 110 projektů v úhrnné výši 875,8 mil. Kč, z toho veřejné vysoké školy realizovaly 29 projektů s celkovou dotací ve výši 234,5 mil. Kč (viz příloha č. 11).

Následující graf zobrazuje procentuální podíl finančních prostředků vyplacených vysokým školám na celkové výši dotace, kterou poskytla GA AV celkem v období 2008 – 2013.

Graf 3.10 Procentuální podíl finančních prostředků poskytnutých GA AV veřejným vysokým školám na celkové poskytnuté dotaci všem příjemcům v období 2008 - 2013

Procentuální podíl finančních prostředků poskytnutých GA AV
vysokým školám na celkové poskytnuté dotaci všem ostatním
příjemcům v období 2008 - 2013

Zdroj: Vlastní zpracování dle www.isvav.cz (výběr)

3.3.2 Financování VaV ze strukturálních fondů

Mezi nejvýznamnější společenské politiky EU patří politika hospodářské a sociální soudržnosti, která usiluje o vyvážený rozvoj evropských regionů a odstraňování rozdílů mezi nimi, co se týče sociální a hospodářské úrovně. Nástroji pro naplňování této politiky jsou zejména strukturální fondy (SF), Fond soudržnosti a prostředky Evropské investiční banky.

Strukturální fondy se v minulých letech staly nejvýznamnějším nástrojem regionální a strukturální politiky Evropské unie. S cílem posílit hospodářskou a sociální soudržnost EU se strukturální fondy zaměřují na snižování rozdílů v úrovni rozvoje různých regionů a snižování zaostalosti regionů, které jsou nejvíce znevýhodněné.³¹

Strukturální fondy zahrnují **Evropský fond regionálního rozvoje** (EFRR) a **Evropský sociální fond** (ESF), které se liší svým věcným zaměřením. Prostředky z EFRR jsou směřovány na podporu dopravní infrastruktury, ochranu životního prostředí, budování kapacit pro výzkum a vývoj a také na podporu malého a středního podnikání. ESF je zase podle projektové příručky OPPA [11] finanční nástroj EU, který má posilovat hospodářskou a sociální soudržnost Unie prostřednictvím podpory vysoké úrovně zaměstnanosti a zvyšování počtu pracovních míst a jejich kvality. Činí tak prostřednictvím podpory politik členských států, jejichž cílem je dosáhnout plné zaměstnanosti, kvality a produktivity práce, podpořit sociální začlenění, včetně přístupu znevýhodněných osob k zaměstnání, a snížit rozdíly v zaměstnanosti na celostátní, regionální a místní úrovni.

Podrobnosti o využívání strukturálních fondů v období mezi lety 2007 – 2013 jsou stanoveny zejména v následujících právních předpisech:

- Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti;
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1081/2006 ze dne 5. července 2006 o Evropském sociálním fondu;
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1080/2006 ze dne 5. července 2006 o Evropském fondu pro regionální rozvoj.³²

³¹ BUDÍK, Josef. *Evropské strukturální fondy a jejich využívání*. 1. vyd. Praha: Eupress, 2009. 80 s. ISBN 978-80-7408-014-2.

³² *Projektová příručka OPPA*. Číslo vydání: 1.9. Datum účinnosti: 29. 6. 2012, str. 8.

Regiony v členských zemích EU jsou pro období 2007 – 2013 rozděleny podle své sociální a hospodářské úrovně do tří skupin (tzv. Cílů pomoci):

1. Cíl „**Konvergence**“ je zaměřen na podporu hospodářského růstu a tvorby pracovních míst v nejméně rozvinutých oblastech. V rámci něho jsou podporovány regiony s úrovní HDP nižší než 75 % průměru EU. V ČR je v období let 2007 – 2013 naplňován ve všech krajích mimo hlavní město Prahu.
2. Cíl „**Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost**“ se soustředí na posílení konkurenceschopnosti a atraktivity regionů z hlediska infrastruktury i kvality lidských zdrojů. Do této skupiny patří regiony s úrovní HDP nad 75 % průměru EU. V ČR čerpá podporu v rámci tohoto Cíle pouze hlavní město Praha.
3. Cíl „**Evropská územní spolupráce**“ má přispívat k posílení příhraniční spolupráce prostřednictvím společných regionálních iniciativ. Programy příhraniční spolupráce se týkají vždy hraničních regionů velikosti NUTS 3 (tj. v rámci ČR odpovídají krajům) sousedících s regiony v jiném členském státu. Pro ČR existují programy pro příhraniční spolupráci s Polskem, Saskem, Bavorskem, Rakouskem a Slovenskem.

Ze strukturálních fondů se peníze čerpají v několikaletých cyklech, tzv. programovacích obdobích, která trvají zpravidla 7 let. Nyní probíhá programovací období 2007-2013, ve kterém Česká republika připravila 26 operačních programů. Přípravu ČR na využívání fondů EU koordinuje Ministerstvo pro místní rozvoj.

V příloze č. 12 je uveden přehled operačních programů a finančních částek připadající na jejich jednotlivé skupiny. Příloha č. 13 graficky zachycuje celkový přehled operačních programů a možnosti financování vybraných operačních programů jak z národních zdrojů, tak také ze zdrojů Evropské unie právě v tomto období 2007 – 2013. Česká republika má v tomto období k dispozici více než 790 mld. Kč (cca 29 mld. EUR). V současném programovacím období plyne asi 36 % výdajů rozpočtu Evropské unie do dvou strukturálních fondů (Evropského fondu regionálního rozvoje a Evropského sociálního fondu) a do Fondu soudržnosti.

a) Evropský fond regionálního rozvoje

Evropský fond regionálního rozvoje (EFRR) vznikl v roce 1974 jako základní nástroj regionální politiky k financování strukturální pomoci prostřednictvím regionálních rozvojových programů zaměřených na nejvíce postižené oblasti a ke snižování meziregionálních nerovností. V současné době patří mezi nejvýznamnější strukturální fondy.

Účelem EFRR je přispívat k posilování hospodářské a sociální soudržnosti tím, že vyrovnává regionální rozdíly podporou rozvoje a strukturálních změn regionálních ekonomik, včetně přeměny upadajících průmyslových oblastí. Evropský fond regionálního rozvoje soustředí svou pomoc na tematické priority, které odrážejí různý charakter cílů „Konvergence“, „Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost“ a „Evropská územní spolupráce“.

EFRR financuje:

- produktivní investice pro vytváření a zachování trvale udržitelných pracovních příležitostí;
- investice do infrastruktury;
- rozvoj vnitřního potenciálu podporujících místní rozvoj a zaměstnanost a činnost malých a středních podniků;
- podporu služeb pro podniky;
- převod technologií;
- zlepšení přístupu podniků k financím;
- přímé podpory investic;
- vytváření infrastruktury pro místní rozvoj a rozvoj zaměstnanosti;
- podporu strukturám místních služeb pro vytvoření nových pracovních míst (pokud nejsou financovány z ESF).³³

Podmínky financování závisí na lokalitě. Spoluřinancování může dosáhnout:

- 20 % na přeshraniční spolupráci v oblastech na úrovni NUTS 3, které přiléhají k pohraničním oblastem Unie;
- 20 % na přeshraniční spolupráci u operací, které zahrnují partnery nacházející se

³³ Zdroj: <http://www.euractiv.cz/index.php>

mimo území programu;

- 10 % na přeshraniční a nadnárodní spolupráci na výdaje vzniklé při provádění operací na území mimo Evropské společenství, pokud je to v zájmu regionů Společenství.³⁴

Evropský regionální rozvojový fond přispívá především k dosažení Cíle 1 a 2 (viz Tab. 3.9). Z Evropského regionálního rozvojového fondu budou v České republice financovány operační programy „Průmysl“, „Infrastruktura“ a především „Společný regionální operační program“ (SROP). Celkový podíl ERDF bude představovat 65% pomoci ze strukturálních fondů určené regionům pod Cílem 1 v ČR.

Tab. 3.9 Cíle dosažitelné financováním Evropského regionálního rozvojového fondu

Cíl 1	Cíl 2
Investice do infrastruktury – doprava, telekomunikace a energetické sítě	Regenerace průmyslových oblastí a upadajících městských oblastí
Investice do vzdělání a zdraví	Zlepšení přístupu a regenerace venkovských oblastí
Ochrana životního prostředí	
<ul style="list-style-type: none">• Přímé investice do produktivního sektoru k vytvoření trvalých pracovních míst• Pomoc malým a středním podnikům a místnímu rozvoji• Posilování výzkumu a rozvojových kapacit v regionech	

Zdroj: www.euractiv.cz

³⁴ Zdroj: http://europa.eu/legislation_summaries/agriculture/general_framework/g24234_cs.htm

b) Evropský sociální fond

Evropský sociální fond (ESF) je jedním ze tří strukturálních fondů Evropské unie. Je klíčovým finančním nástrojem pro realizování Evropské strategie zaměstnanosti. Hlavním posláním ESF je rozvíjení zaměstnanosti, snižování nezaměstnanosti, podpora sociálního začleňování osob a rovných příležitostí se zaměřením na rozvoj trhu práce a lidských zdrojů. Objem finančních prostředků z ESF pro Českou republiku na programovací období 2007 – 2013 činí 3,8 mld. EUR. Na předchozí programovací období 2004 – 2006 byla přidělena částka 456,98 mil. EUR.

Evropská komise a země EU v partnerství nastavily priority ESF a způsob, jakým bude fond vynakládat své prostředky. Jednou prioritou je posílení adaptability pomocí nových dovedností a podniků novými pracovními postupy. Jiné priority se zaměřují na zlepšování přístupu k zaměstnanosti: pomáhají mladým lidem při přechodu ze školy do zaměstnání nebo poskytují odbornou přípravu uchazečům o zaměstnání s nízkou kvalifikací s cílem zvýšit jejich vyhlídky na zaměstnání. Velkou část mnoha projektů ESF skutečně tvoří odborné vzdělávání a celoživotní učení, jejichž cílem je pomoci lidem osvojit si nové dovednosti.

Evropský sociální fond intenzivně podporuje širší přístup k univerzitám a vyšším odborným školám a rovněž aktivity zvyšující jejich kvalitu. Institucím terciárního vzdělávání ESF pomáhá vyvíjet nové a inovativní studijní plány a učební metody, jako je například výuka za pomoci informačních technologií. Jsou podporována partnerství a sítě mezi univerzitami, vyššími odbornými školami a místními a regionálními zaměstnavateli. Projekty ESF nabízejí studentům kurzy podnikání, řešení problémů a kreativních dovedností, které doplňují jejich řádné studium a lépe je připravují na svět práce. Výzkumná oddělení univerzit jsou financována za účelem přijímání většího počtu postgraduálních studentů a podporována s cílem vybudovat transevropské sítě s dalšími vědeckými skupinami.³⁵

Česká republika využívá financování ESF, aby pomohla mnoha lidem, kteří z různých důvodů čelí překážkám při hledání zaměstnání. Klíčovou prioritou pro ČR je vzdělání zajišťující, že její občané mohou prožívat vysokou úroveň zaměstnanosti. Projekty ESF zvyšují kvalitu celého vzdělávacího systému: od lepších škol a univerzit po širší příležitosti k celoživotnímu vzdělávání pro všechny.

³⁵ Zdroj: <http://ec.europa.eu/esf/home.jsp?langId=cs>

ESF spravován MŠMT je v České republice v období mezi lety 2007 – 2013 využíván v rámci následujících operačních programů:

- **Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost (OP LZZ)** – OP LZZ řídí a informace o něm podává Ministerstvo práce a sociálních věcí;
- **Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost (OP VK)** – OP VK řídí a informace o něm podává Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy;
- **Operační program Praha Adaptabilita (OPPA)** – OPPO řídí a informace o něm podává hlavní město Praha.

Tyto tři neinvestiční programy spolufinancované z Evropského sociálního fondu umožňují českým žadatelům získat z Evropské unie až 3,8 mld. EUR. Spolu s nezbytným spolufinancováním ze státního rozpočtu jde celkem o 4,4 mld. EUR, což činí přibližně 124,2 mld. Kč.

- **Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost (OP LZZ)** ³⁶

Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost je zaměřený na snižování nezaměstnanosti prostřednictvím aktivní politiky trhu práce, profesního vzdělávání, na začleňování sociálně vyloučených obyvatel zpět do společnosti, zvyšování kvality veřejné správy a mezinárodní spolupráci v uvedených oblastech.

OP LZZ spadá mezi víceúčelové tematické operační programy. Je financován především z prostředků cíle „Konvergence“, ale v oblastech aktivní politiky trhu práce, modernizace veřejné správy a veřejných služeb a mezinárodní spolupráce také z prostředků pro cíl „Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost“.

Globálním cílem OP LZZ je zvýšit zaměstnanost a zaměstnatelnost lidí v ČR na úroveň průměru 15 nejlepších zemí EU. Tento hlavní cíl je rozveden do tzv. specifických cílů, které jsou naplňovány prostřednictvím prioritních os.

První specifický cíl „Zvýšení adaptability zaměstnanců a zaměstnavatelů“ je naplňován prostřednictvím **prioritní osy 1 Adaptabilita**. Tato prioritní osa je zaměřena

³⁶ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. *MPSV: Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost* [online]. MPSV [10. 1. 2013]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/esf/programove_obdobi_2007_-_2013

především na předcházení nezaměstnanosti prostřednictvím podpory investic do lidských zdrojů ze strany podniků a organizací, rozvoj odborných znalostí, kvalifikace a kompetence zaměstnanců a zaměstnavatelů. Prioritní osa Adaptabilita je realizována prostřednictvím dvou oblastí podpory:

- zvýšení adaptability zaměstnanců a konkurenceschopnosti podniků;
- zvýšení adaptability zaměstnanců a zaměstnavatelů restrukturalizovaných podniků.

Druhý specifický cíl „Zlepšení přístupu k zaměstnání a prevence nezaměstnanosti“ je naplňován prostřednictvím **prioritní osy 2 Aktivní politiky trhu práce**. Tato prioritní osa směřuje především ke zlepšení přístupu k zaměstnání, k trvalému začlenění osob hledajících zaměstnání a k prevenci nezaměstnanosti. Tato prioritní osa zahrnuje dvě oblasti podpory:

- posílení aktivních politik zaměstnanosti;
- modernizace institucí a zavedení systému kvality služeb zaměstnanosti a jejich rozvoj.

Prioritní osou 3 Sociální integrace a rovné příležitosti je naplňován třetí specifický cíl „Posílení integrace osob ohrožených sociálním vyloučením nebo sociálně vyloučených“. Tato prioritní osa je realizována prostřednictvím čtyř oblastí podpory:

- podpora sociální integrace;
- podpora sociální integrace romských komunit;
- integrace sociálně vyloučených skupin na trhu práce;
- rovné příležitosti žen a mužů na trhu práce a sladění pracovního a rodinného života.

Prioritní osa 4 Veřejná správa a veřejné služby se váže na čtvrtý specifický cíl „Posilování institucionální kapacity a efektivnosti veřejné správy a veřejných služeb“ a je naplňována prostřednictvím intervencí zaměřených na zvýšení institucionální kapacity, kvality, efektivnosti a transparentnosti veřejné správy a veřejných služeb. Tato prioritní osa je realizována prostřednictvím dvou oblastí podpory:

- posilování institucionální kapacity a efektivnosti státní správy;
- posilování institucionální kapacity a efektivnosti územních samosprávních celků.

Pátý specifický cíl „Zintenzivnění mezinárodní spolupráce v oblasti rozvoje lidských zdrojů a zaměstnanosti“ je naplňován prostřednictvím **prioritní osy 5**

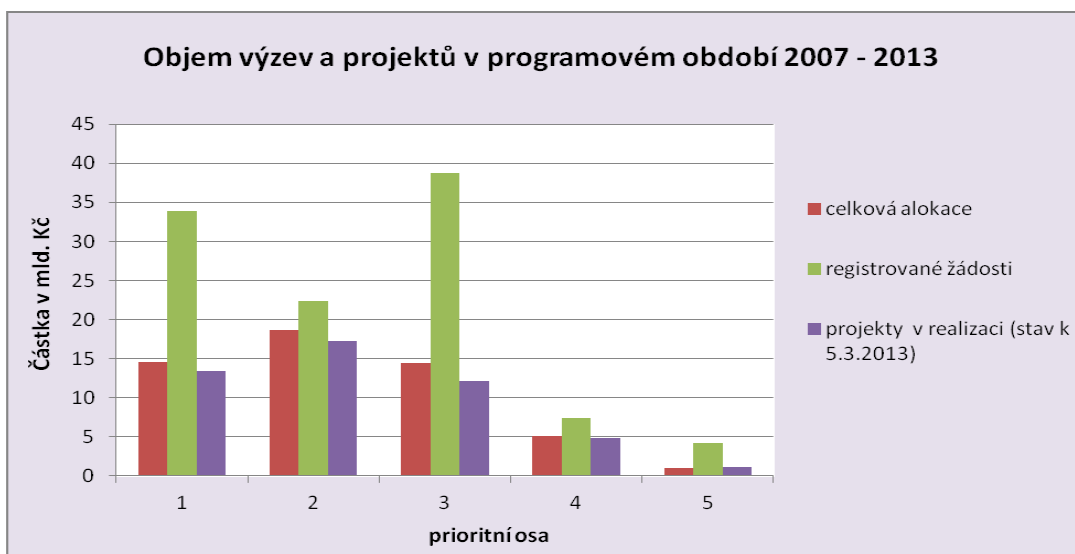
Mezinárodní spolupráce.

Prioritní osa 6 Technická pomoc je orientována pouze na podporu řízení a implementaci operačního programu ³⁷.

Celková částka finanční podpory, která je k dispozici pro OP LZZ činí 2,15 mld. EUR (cca 53,8 mld. Kč). Z fondů EU je pro tento operační program vyčleněno celkem 1,837 mld. EUR, což činí přibližně 7 % veškerých prostředků určených z fondů EU pro Českou republiku. Veškeré požadované veřejné spolufinancování ve výši 319 mil. EUR bude v OP LZZ zajištěno z veřejných prostředků ČR.

Následující graf znázorňuje objem výzev a projektů v rámci Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost v období 2007 – 2013 a stav realizovaných projektů. Z grafu je patrné, že nejvíce finančních prostředků (celková alokace) bylo přiděleno v rámci prioritní osy 2 (18,7 mld. Kč), i přesto, že největší zájem byl o projekty (registrované žádosti) v rámci prioritní osy 1 (celkem 5 576 žádostí) a prioritní osy 3 (5 586 projektů). K datu 5. 3. 2013 je v realizaci všech prioritních os celkem 4 006 projektů v celkové hodnotě 48,7 mld. Kč.

Graf 3.11 Objem výzev a projektů v rámci OP LZZ v programovém období 207 – 2013 v mld. Kč)

Zdroj: www.esfcr.cz/statisticka-data-cerpani

³⁷ Zdroj: <http://www.esfcr.cz/07-13/oplzz/prioritni-osy>

V rámci Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost byla podpora poskytnuta sedmi veřejným vysokým školám v rámci prioritní osy 3 - oblast podpory: Rovné příležitosti žen a mužů na trhu práce a sladění pracovního a rodinného života (viz Příloha č. 14) a čtyřem veřejným vysokým školám v rámci prioritní osy 5 – oblast podpory: Mezinárodní spolupráce (viz Příloha č. 15). Celkem bylo veřejným vysokým školám v ČR prostřednictvím OP LZZ poskytnuta částka 40 413 585,55 Kč.

V této souvislosti je nutné podotknout, že veškeré uvedené informace o poskytnuté podpoře a počtu realizovaných projektů nejen v rámci operačních programů, ale také např. u prostředků poskytnutých prostřednictvím GA ČR, GA AV atd., se vztahují pouze na veřejné vysoké školy jako hlavní příjemce – údaje nezahrnují poskytnutou dotaci ani počet řešených projektů u vysokých škol, které vystupují z pozice spoluřešitele. Velké množství výzkumných organizací působících v České republice spolupracuje na různých projektech s veřejnými vysokými školami, které se na projektu mohou podílet buď s finančním příspěvkem nebo bez něj. A naopak – většina veřejných vysokých škol k řešení svého projektu využívá spolupráce ostatních výzkumných organizací, nejen z vysokoškolského prostředí, ale také z podnikatelské sféry. V případě, že by se ke „spoluřešitelským“ dotacím přihlíželo, dotace poskytnuté VVŠ v jednotlivých operačních programech by byla odlišná a v určitých případech nerelevantní (je téměř nemožné zjistit všechny projekty, na kterých se jednotlivé VVŠ podílely). Z toho důvodu je tato práce zaměřena pouze na realizaci projektů, u nichž jsou VVŠ uvedené pouze jako hlavní příjemce dotace.

- **Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost (OP VK)** ³⁸

Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost je víceletým tematickým programem v gesci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, v jehož rámci je možné v programovacím období 2007 – 2013 čerpat finanční prostředky z Evropského sociálního fondu. OP VK se zaměřuje na oblast rozvoje lidských zdrojů prostřednictvím vzdělávání ve všech jeho rozmanitých formách s důrazem na komplexní systém celoživotního učení, utváření vhodného prostředí pro výzkumné, vývojové a inovační aktivity a stimulace spolupráce participujících subjektů.

³⁸ Zdroj: <http://www.msmt.cz/strukturalni-fondy/podrobneji-o-op-vzdelavani-pro-konkurenceschopnost>

Globálním cílem OP VK 2007 – 2013 je rozvoj vzdělanostní společnosti za účelem posílení konkurenceschopnosti ČR prostřednictvím modernizace systémů počátečního, terciárního a dalšího vzdělávání, jejich propojení do komplexního systému celoživotního učení a zlepšení podmínek ve výzkumu a vývoji. Naplnění tohoto globálního cíle podporují čtyři cíle specifické:

1. Rozvoj a zkvalitňování počátečního vzdělávání s důrazem na zlepšení klíčových kompetencí absolventů pro zvýšení jejich uplatnitelnosti na trhu práce a zvýšení motivace k dalšímu vzdělávání.
2. Inovace v oblasti terciárního vzdělávání směrem k propojení s výzkumnou a vývojovou činností, větší flexibilitě a kreativitě absolventů uplatnitelných ve znalostní ekonomice, ke zatraktivnění podmínek pro výzkum a vývoj a k vytvoření efektivních nástrojů, které by podporovaly inovační proces jako celek.
3. Posílení adaptability a flexibility lidských zdrojů jako základního faktoru konkurenceschopnosti ekonomiky a udržitelného rozvoje ČR prostřednictvím podpory dalšího vzdělávání jak na straně nabídky, na poptávky.
4. Vytvoření moderního, kvalitního a efektivního systému celoživotního učení prostřednictvím rozvoje systému počátečního, terciárního a dalšího vzdělávání, včetně propojení těchto jednotlivých částí v systému celoživotního učení.³⁹

Stejně jako Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost, tak i OP VK podporuje určité oblasti prostřednictvím jednotlivých prioritních os:

- **Prioritní osa 1 : Počáteční vzdělávání**

- Oblast podpory: zvyšování kvality ve vzdělávání, rovné příležitosti dětí a žáků včetně dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, další vzdělávání pracovníků škola školských zařízení, zlepšení podmínek pro vzdělávání na základních a středních školách;

- **Prioritní osa 2: Terciární vzdělávání, výzkum a vývoj**

- Oblast podpory: vyšší odborné a vysokoškolské vzdělávání, lidské zdroje ve výzkumu a vývoji, partnerství a sítě;

- **Prioritní osa 3: Další vzdělávání**

- Oblast podpory: Individuální další vzdělávání, podpora nabídky dalšího

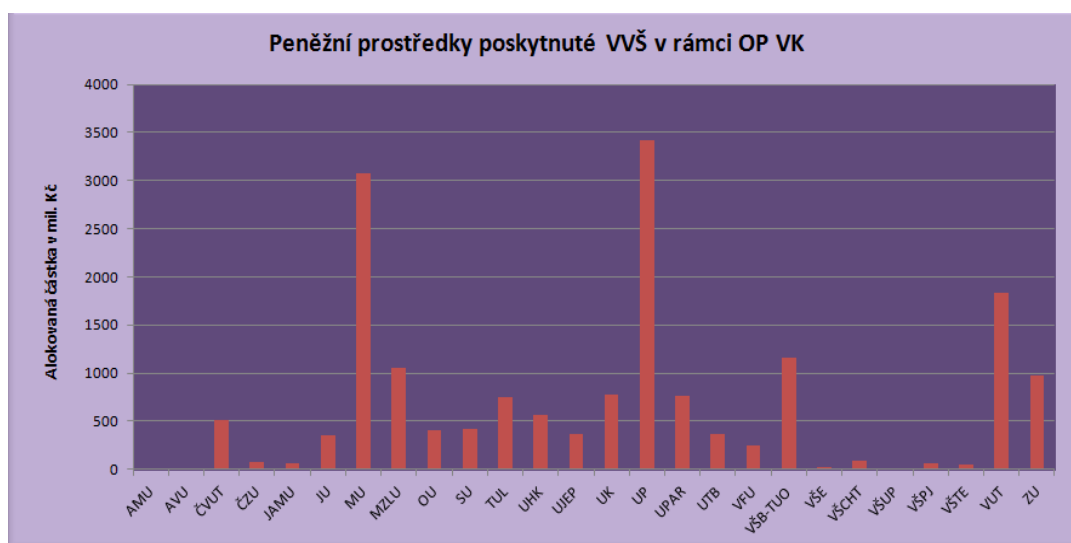
³⁹ Zdroj: <http://www.msmt.cz/strukturalni-fondy/op-vpk-obdobi-2007-2013>

vzdělávání;

- **Prioritní osa 4: Systémový rámec celoživotního učení**
- **Prioritní osa 5: Technická pomoc**
 - Oblast podpory: řízení, kontrola, monitorování a hodnocení programu, informovanost a publicita programu.⁴⁰

Celkový rozpočet OP VK představuje 2,15 mld. EUR, z toho 1,83 mld. EUR z Evropského sociálního fondu (85%) a 0,32 mld. EUR (15%) jako spolufinancování z národních zdrojů. Následující graf č. 3.12 poskytuje přehled poskytnutých finančních prostředků veřejným vysokým školám v rámci Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost v programovém období 2007 – 2013 a graf č. 3.13 znázorňuje přehled poskytnutých projektů jednotlivým vysokým školám v rámci tohoto programu.

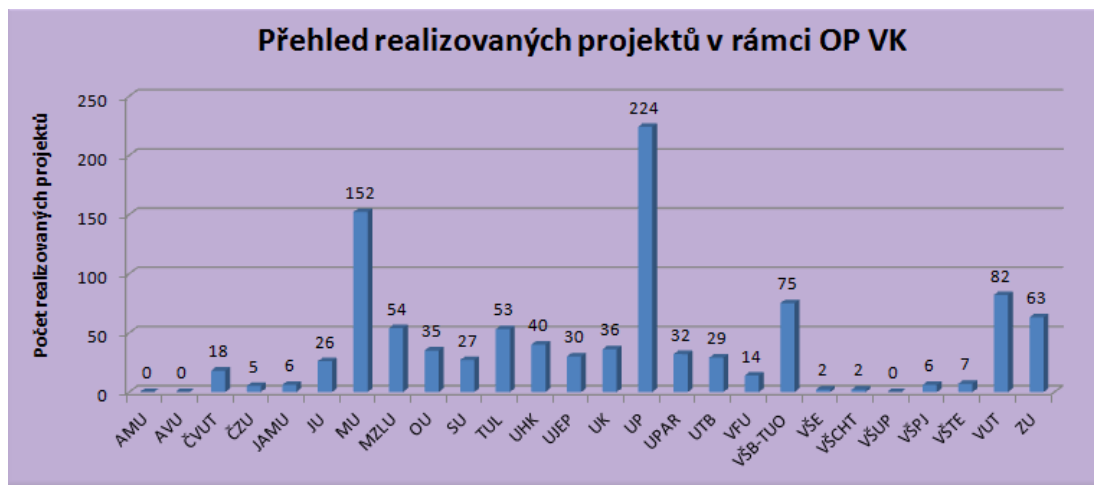
Graf 3.12 Poskytnuté peněžní prostředky veřejným vysokým školám v rámci OP VK v programovém období 2007 – 2013 (v mil. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování dle <http://www.msmt.cz/file/28319> (výběr)

⁴⁰ Zdroj: <http://www.msmt.cz/strukturalni-fondy/op-vpk-obdobi-2007-2013>

Graf 3.13 Přehled realizovaných projektů veřejnými vysokými školami v rámci OP VK v programovém období 2007 - 2013

Zdroj: Vlastní zpracování dle <http://www.msmt.cz/file/28319> (výběr)

Z těchto grafů je patrné, že nejvíce projektů realizuje Univerzita Palackého v Olomouci s výší podpory 3 420,41 mil. Kč, následována Masarykovou univerzitou v Brně s dotací v částce 3 081,23 mil. Kč.

Podrobný přehled poskytnutých finančních prostředků a realizovaných projektů obsahuje Příloha č. 16.

- **Operační program Praha Adaptabilita (OPPA)**

Operační program Praha Adaptabilita je určen na podporu neinvestičních projektů zaměřených na vzdělávání, sociální integraci, podporu zaměstnanosti a rozvoj lidských zdrojů ve výzkumu a vývoji. OPPA je financován z Evropského sociálního fondu a jeho cílem je prostřednictvím investic do vzdělání, lidských zdrojů a škol zlepšit a usnadnit život Pražanů.

Program je určen pouze pro Prahu, proto veškeré projekty musí pomáhat v hlavním městě. Platí, že účastníci projektů musejí být z Prahy nebo musí pracovat pro pražské zaměstnavatele, případně musejí být studenty pražských škol. Kvůli rozdělení regionů EU pro účely strukturální politiky podle výše HDP, jež region vyprodukuje, Praha nemůže využívat prostředky určené z fondů EU zbytku České republiky a naopak jiné kraje než hlavní město Praha nemohou mít prospěch z prostředků, které EU vyčlenila na hlavní město.

Operační program Praha Adaptabilita má celkem 3 oblasti, na které se zaměřuje:

1. **Zvýšení kvalifikace zaměstnanců** – cílem této oblasti je zmenšit riziko ztráty zaměstnání a zlepšit pracovní dovednosti lidí v zaměstnání. Projekty jsou zaměřeny na zvýšení jejich kvalifikace a zlepšení jejich možností na trhu práce. Podporovány jsou například kurzy zvyšování odbornosti či jazykové kurzy.
2. **Programy integrace znevýhodněných osob na trhu práce** – tato oblast podporuje vstup nebo návrat na trh práce lidem, kterým získání či udržení zaměstnání komplikuje nějaká překážka, ať už zdravotní, sociální, jazyková, etnická či rodinná. Podporovány jsou pracovní poradenství, firemní školky, vzdělávací a rekvalifikační kurzy pro znevýhodněné apod. Šanci získat podporu na svůj projekt mají zejména neziskové organizace, školy a firmy, které pomáhají lidem s nějakým typem handicapu.
3. **Nové studijní programy do škol** – podpora z této části programu je určena na rozvoj a inovace studijních programů na školách s ohledem na budoucí uplatnění jejich žáků na trhu práce. Je zaměřena na zavádění moderních metod výuky, nových předmětů, další vzdělávání učitelů a také podporu výuky technických oborů.

Z fondů Evropské unie je pro Operační program Praha Adaptabilita v programovém období 2007 – 2013 vyčleněno 113 mil. EUR (85 %), z českých veřejných zdrojů je financování programu navýšeno o dalších 20 mil. EUR (15 %). Celkem má tento program k dispozici částku 133 mil. EUR, z toho na veřejné vysoké školy připadá cca 4,34 mil. EUR.

Mezi veřejné vysoké školy, které jsou financovány z prostředků OPPA, patří: České vysoké učení technické v Praze, Univerzita Karlova, Vysoká škola ekonomická v Praze a Česká zemědělská univerzita v Praze. V Operačním programu Praha Adaptabilita bylo veřejnými vysokými školami realizováno 11 projektů, ve kterých (jak už bylo uvedeno výše) vystupuje VVŠ jako hlavní příjemce dotace.

Celková výše poskytnuté dotace VVŠ činí 110 655 tis. Kč, přičemž největší podíl na této částce má VŠE se čtyřmi řešenými projekty v hodnotě 21 365 tis. Kč (viz Tab. 3.10).

**Tab. 3.10 Přehled realizovaných projektů a výše poskytnuté podpory v rámci OPVA
v programovém období 2007 – 2013**

Žadatel – VVŠ	Název projektu	Výše schválené podpory (Kč)
ČVUT	Asistenční centrum výzkumu a vývoje pro spolupráci s průmyslem	4 689 933,60
ČVUT	Univerzitní školka ČVUT v Praze	5 988 018,64
ČVUT	Podpora podnikatelství studentů Fakulty strojní	2 918 836,20
ČVUT	Anglická verze studijního programu „Otevřená informatika“	3 565 665,00
UK	Transnational Technology Transfer Manager	7 022 376,29
VŠE	Inovace studijních oborů se zaměřením na adaptabilitu a styk s praxí	4 759 322,24
VŠE	Kvalitní vzdělání je efektivní investice do lidského kapitálu – cesta k uplatnění absolventů VŠE na trhu práce	7 252 794,40
VŠE	Příprava a zavedení nového oboru „Finanční inženýrství“	2 427 720,20
VŠE	Inovace studijního programu „Ekonomie a hospodářská správa“ s akcentem na internacionalizaci výuky, individuální práci se studenty a praxi	6 925 316,00
ČZU	Zavedení nového předmětu „Praktické využití psů v zoorehabilitaci“ do bakalářského oboru Kynologie	3 686 554,76
ČZU	Bakalářské a magisterské vzdělávání v novém studijním oboru inženýrství údržby	7 526 510,40
CELKEM		110 655 047,73

Zdroj: Vlastní zpracování dle <http://prahafondy.eu/cz/opva.html>

3.3.3 Financování ze zahraničí

Nejvýznamnější položkou ve financování vědy a výzkumu ze zahraničí jsou Rámcové programy. Rámcové programy (RP) mají v Evropě již dlouholetou tradici - 1. RP byl zahájen v roce 1984, Česká republika se jich účastní od 3. RP. Struktura, pravidla pro účast, způsob podávání projektů i finanční podmínky se pro jednotlivé RP liší.

V současné době probíhají již 7. Rámcové programy (dále 7. RP). Sedmý rámcový program Evropského společenství pro výzkum, technologický rozvoj a demonstrace, je hlavním nástrojem Evropské unie pro financování výzkumu a vývoje. Jeho rozpočet v letech 2007 až 2013 dosahuje 50,5 mld. €. 7. RP se skládá ze čtyř specifických programů, které odpovídají hlavním cílům evropské výzkumné politiky, kterými jsou

mezinárodní spolupráce při řešení témat stanovených podle priorit a potřeb evropské společnosti a průmyslu (program „Spolupráce“), základní výzkum bez omezení tematiky (program „Myšlenky“), rozvoj lidských zdrojů ve všech vědních oborech (program „Lidé“), tvorba nových a podpora existujících výzkumných kapacit a výzkum ve prospěch malých a středních podniků (program „Kapacity“).⁴¹

⁴¹ Zdroj: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/pruvodce-7-ramcovym-programem-2729.html#b1>

4. PRAKTICKÁ APLIKACE VE FINANCOVÁNÍ VYSOKÝCH ŠKOL

Tato kapitola je zaměřena na financování konkrétní veřejné vysoké školy, a to Ostravské univerzity v Ostravě.

4.1 Charakteristika Ostravské univerzity v Ostravě

Ostravská univerzita v Ostravě (OU) byla založena 28. září 1991. Základy pro její vznik byly položeny již v roce 1953, kdy byla v Opavě otevřena Vyšší pedagogická škola. Ta byla v roce 1959 nahrazena nově zřízeným Pedagogickým institutem v Ostravě. Roku 1964 dostal tento institut statut samostatné Pedagogické fakulty.

V současné době Ostravskou univerzitu v Ostravě tvoří Fakulta sociálních studií, Fakulta umění, Filozofická fakulta, Lékařská fakulta, Pedagogická fakulta a Přírodovědecká fakulta. Zájemcům o studium nabízí pestrou škálu bakalářských, navazujících magisterských, magisterských a doktorských studijních programů, ale i programy celoživotního vzdělávání. Další šance zvyšování vlastní odbornosti nabízí univerzita veřejnosti prostřednictvím realizace celé řady projektů Evropské unie.

Univerzita má také dva vědecké ústavy:

- **Centrum excelence IT4Innovations**, divize OU, Ústav pro výzkum a aplikace fuzzy modelování se zaměřuje na rozvoj speciálních matematických metod a dalších oborů patřících do soft computing;
- **Evropský výzkumný institut sociální práce** řadí mezi své hlavní cíle podporu odborného růstu nových vědeckých pracovníků z řad studentů i akademických pracovníků, rozvoj vědomostí a dovedností manažerů i sociálních pracovníků z praxe v Evropě.⁴²

Kromě jednotlivých fakult a dvou vědeckých ústavů je součástí OU také Univerzitní knihovna a Centrum Pyramida, které zohledňuje speciální potřeby studentů univerzity.

⁴² Zdroj: <http://www.osu.cz/index.php?kategorie=55>

4.1.1 Statut OU ⁴³

Podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, je OU veřejnou vysokou školou univerzitního typu. OU je také výzkumnou organizací podle zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů.

Ostravská univerzita v Ostravě je vrcholnou vzdělávací, vědeckou, výzkumnou a inovační a uměleckou institucí. Uskutečňuje bakalářské, magisterské a doktorské studijní programy a v souvislosti s tím vědeckou, výzkumnou, vývojovou a inovační, uměleckou a další tvůrčí činnost. Rovněž také uskutečňuje celoživotní vzdělávání.

Mezi orgány Ostravské univerzity patří: Akademický senát OU, rektor, Vědecká rada OU, Disciplinární komise OU, Správní rada OU a kvestor.

Ostravská univerzita sestavuje rozpočet na kalendářní rok, rozpočet nesmí být sestaven jako deficitní. Rozdělení prostředků jednotlivým částem OU navrhuje rektor, předkládá je k vyjádření Správní radě OU a ke schválení Akademickému senátu OU, který kontroluje využívání finančních prostředků OU. Po skončení kalendářního roku provede OU vypořádání se státním rozpočtem a předloží jej ve stanovených termínech ministerstvu.

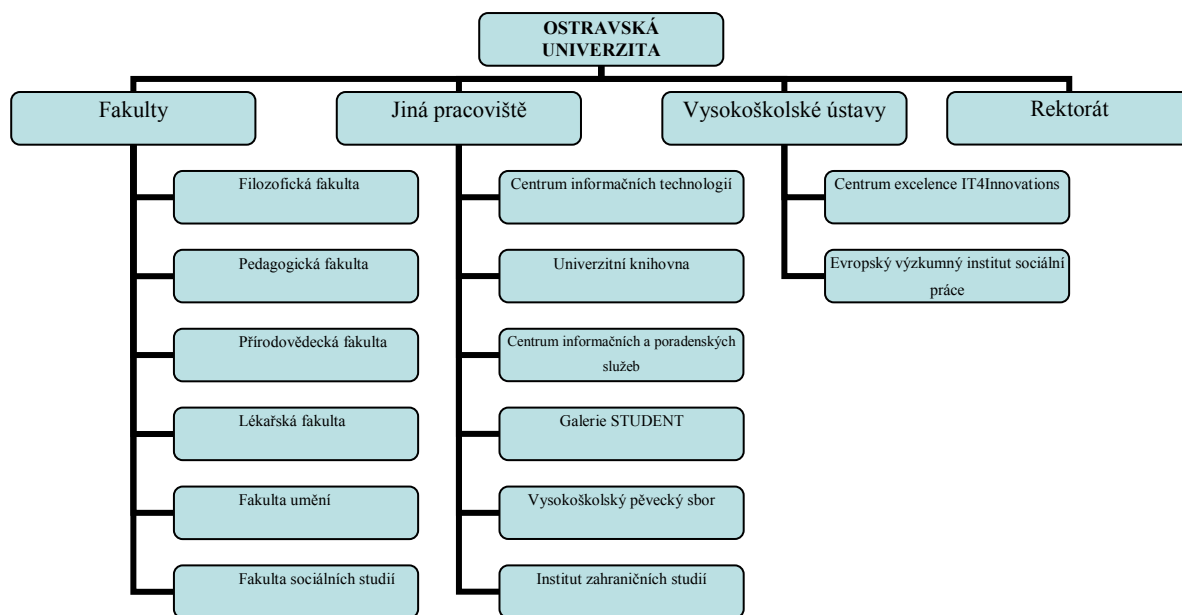
4.1.2 Organizační struktura OU ⁴⁴

Ostravská univerzita v Ostravě se člení na jednotlivé součásti uvedené v následujícím obrázku.

⁴³ OSTRAVSKÁ UNIVERZITA V OSTRAVĚ. OU: *Statut Ostravské univerzity v Ostravě*. OU [12. 7. 2011]. Str. 1

⁴⁴ OSTRAVSKÁ UNIVERZITA V OSTRAVĚ. OU: *Statut Ostravské univerzity v Ostravě*. OU [12. 7. 2011]. Str. 14.

Obr. 4.1 Organizační schéma Ostravské univerzity v Ostravě

Zdroj: Statut Ostravské univerzity v Ostravě (vlastní zpracování)

4.1.3 Pravidla hospodaření OU⁴⁵

Hospodaření OU se řídí zákonem, rozhodnutím o poskytování příspěvků a dotací, zvláštními právními předpisy⁴⁶, metodickými pomůckami ministerstva a vnitřní předpisy a vnitřními směrnicemi OU.

Základním zdrojem hospodaření OU je příspěvek ze státního rozpočtu na vzdělávací a vědeckou, výzkumnou, vývojovou a inovační, uměleckou nebo další tvůrčí činnost, podpora výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků podle zvláštního právního předpisu⁴⁷, dotace ze státního rozpočtu a jiné příjmy podle

⁴⁵ OSTRAVSKÁ UNIVERZITA V OSTRAVĚ. OU: *Statut Ostravské univerzity v Ostravě*. OU [12. 7. 2011]. Str. 17 – 20.

⁴⁶ Např. Zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, Vyhláška č. 560/2006 Sb., o účasti státního rozpočtu na financování programů reprodukce majetku, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁷ Zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

§ 18 odst. 2 zákona. Za účelné hospodaření fakult a dalších součástí OU odpovídají rektorovi děkani a vedoucí dalších součástí OU.

OU je povinna vést řádnou evidenci majetku a užívat majetek k plnění úkolů ve vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové a inovační, umělecké nebo další tvůrčí činnosti. V rámci této hlavní činnosti OU vyvíjí i činnost vydavatelskou a nakladatelskou – vydávání spisů, skript, publikací, učebních textů a příležitostných tisků, dále činnost propagační, kulturní a sportovní.

Finanční prostředky k zajištění činnosti financované z **neinvestičních** prostředků získává OU zejména:

- a) z příspěvků,
- b) z podpory výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků podle zvláštního právního předpisu⁴⁸,
- c) z dotací,
- d) z poplatků spojených se studiem,
- e) z výnosů z majetku,
- f) z jiných příjmů nebo jiných příspěvků ze státního rozpočtu, ze státních fondů, z Národního fondu, rozpočtu krajů a obcí a rozpočtu Evropské unie,
- g) z výnosů z doplňkové činnosti,
- h) z příjmů z darů a dědictví, z příjmů od nadací a nadačních fondů,
- i) sdružením finančních prostředků,
- j) z vytvořených vlastních fondů,
- k) prostřednictvím úvěrů od peněžních ústavů.

Finanční prostředky k zajištění činnosti financované z **kapitálových** prostředků získává OU zejména:

- a) z příspěvků z dotací na kapitálové výdaje ze státního rozpočtu,
- b) z individuálních nebo systémových kapitálových transferů (investičních dotací) ze státního rozpočtu,
- c) z veřejných rozpočtů, státních fondů a fondů Evropské unie,
- d) z vlastních zdrojů fondu reprodukce investičního majetku,

⁴⁸ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.

- e) sdružením finančních prostředků,
- f) prostřednictvím úvěrů od peněžních ústavů.

Finanční prostředky z běžných a kapitálových příspěvků a dotací se Ostravské univerzitě uvolňují podle metodiky Ministerstva financí. Ostravská univerzita v Ostravě může přijímat úvěry, návratné finanční výpomoci a půjčky na kapitálové a běžné výdaje, pokud z jejich přijetí nevzniknout nároky vůči státnímu rozpočtu a pokud je zajištěna jejich návratnost v rámci hospodaření OU. Za závazky OU stát neručí.

OU financuje kapitálové a běžné výdaje svých účelových zařízení, pokud slouží zaměstnancům nebo studentům OU. Financování všech aktivit probíhá bezhotovostně s výjimkou drobných nákupů a nákupů k zajištění naléhavé potřeby pro zabezpečení provozu – opravy a údržba budov, strojů a zařízení (maximální limit hotovostní úhrady je 10 000,- Kč). Ostravská univerzita je oprávněna hradit až do výše skutečných nákladů, kromě hodnoty potravin, provoz svých stravovacích zařízení zajišťujících stravování studentů dvěma hlavními jídly denně.

Fondy OU

Ostravská univerzita v Ostravě zřizuje tyto fondy: rezervní fond, fond reprodukce investičního majetku, stipendijní fond, fond odměn, fond účelově určených prostředků, fond sociální, fond provozních prostředků.

Rezervní fond (RF) na krytí ztrát v následujících účetních obdobích je tvořen ze zisku po zdanění. Prostředky fondu lze použít na krytí ztráty v následujících účetních obdobích.

Fond reprodukce investičního majetku (FRIM) je tvořen ze zisku po zdanění, ze zůstatků příspěvků k 31. prosinci běžného roku, z účetních odpisů hmotného a nehmotného majetku, výnosy z prodeje a likvidace dlouhodobého majetku (DM) do výše zůstatkové hodnoty a sdruženými prostředky na společnou investiční činnost. Prostředky FRIM lze na OU použít k financování DM, k poskytování prostředků jiným osobám v rámci uzavřené smlouvy o sdružené investiční činnosti, k úhradě splátek investičních úvěrů a půjček a jako doplňkové zdroje na financování oprav a údržby dlouhodobého majetku.

Stipendijní fond tvoří Ostravská univerzita z poplatků spojených se studiem s výjimkou poplatků za úkony spojené s přijímacím řízením a převody daňově uznatelných výdajů podle zvláštního právního předpisu⁴⁹. Zdrojem stipendijního fondu nejsou prostředky poskytnuté OU na stipendia v rámci příspěvku nebo dotace ze státního rozpočtu. Tyto prostředky jsou předmětem ročního zúčtování se státním rozpočtem.

Fond odměn tvoří OU přidělem ze zisku po zdanění, prostředky tohoto fondu se použijí v souladu s Vnitřním mzdovým předpisem OU.

Fond účelově určených prostředků (FÚUP) je na Ostravské univerzitě tvořen:

- účelově určenými dary, s výjimkou darů určených na pořízení a technické zhodnocení majetku;
- účelově určenými peněžními prostředky ze zahraničí;
- účelově určenými prostředky, včetně prostředků účelové a institucionální podpory výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků, které nemohly být OU použity v rozpočtovém roce, ve kterém ji byly poskytnuty.

Účelově určené prostředky může Ostravská univerzita do FÚUP převést do výše 5 % objemu účelově určených veřejných prostředků poskytnutých OU, prostředky z fondu lze použít pouze na ty účely, na které byly Ostravské univerzitě poskytnuty.

Fond sociální je tvořen přidělem na vrub nákladů OU ve výši do 2 % z ročního objemu nákladů OU zúčtovaných na mzdy, náhrady mzdy a odměny za pracovní pohotovost, konkrétní výše v tomto rozmezí se stanoví s přihlédnutím ke specifickým potřebám OU. Prostředky fondu lze použít na příspěvky zaměstnancům, jejich rodinným příslušníkům a studentům OU.

Fond provozních prostředků (FPP) tvoří OU ze zisku po zdanění a ze zůstatků příspěvků k 31. prosinci běžného roku. Prostředky z fondu lze v následujících letech použít na běžné nebo kapitálové výdaje v souladu s pravidly, podle kterých byly OU poskytnuty.

⁴⁹ Zákon č. 586 / 1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

Na základě specifických potřeb OU může dojít k rozhodnutí rektora a po schválení AS OU k přesunu mezi fondy OU (rezervní fond, fond reprodukce investičního majetku, fond odměn a fond provozních prostředků).

Následující tabulka č. 4.1 poskytuje přehled finančních prostředků, které má OU k dispozici v jednotlivých fondech (stav k 31. 12. 2011).

Tab. 4.1 Přehled finančních prostředků OU v jednotlivých fondech (stav k 31. 12. 2011)

Fondy OU	Konečný stav k 31. 12. 2011 (v tis. Kč)
Fondy celkem	148 906
v tom: Fond rezervní	9 429
Fond reprodukce investičního majetku	43 409
Fond stipendijní	16 152
Fond odměn	4 110
Fond účelově určených prostředků	980
z toho: na jednotlivé projekty VaV či výzkumné záměry	271
jiné podpory z veřejných prostředků	289
Fond sociální	0
Fond provozních prostředků	74 826

Zdroj: Vlastní zpracování dle Výroční zprávy o hospodaření OU za rok 2011 (výběr)

4.2 Financování Ostravské univerzity v Ostravě

Ostravská univerzita je financována zejména z rozpočtu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Z rozpočtu kapitoly 333 MŠMT má OU nárok na příspěvky, kterými Ostravská univerzita financuje vzdělávací, vědeckou, výzkumnou, vývojovou a inovační, uměleckou nebo další tvůrčí činnost a dotace, které slouží k rozvoji, ubytování a stravování studentů. Podle zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků, v platném znění, čerpá Ostravská univerzita z MŠMT kapitálové a neinvestiční dotace prostřednictvím institucionální a účelové podpory.

K financování využívá univerzita také dotace z ostatních kapitol státního rozpočtu, a to především z prostředků Ministerstva pro místní rozvoj ČR, Ministerstva zdravotnictví, Ministerstva průmyslu a obchodu ČR, Ministerstva kultury ČR a Ministerstva zemědělství. Podstatným zdrojem financování jsou také agentury –

Grantová agentura Akademie věd ČR a Grantová agentura ČR. Prostřednictvím 7. Rámcových programů zase OU čerpá prostředky ze zahraničí, nedílnou součástí financování Ostravské univerzity jsou také strukturální fondy a prostředky Evropské unie obecně. A v neposlední řadě se do financování Ostravské univerzity také pravidelně zapojuje Moravskoslezský kraj a statutární město Ostrava.

4.2.1 Financování vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové a inovační, umělecké a další tvůrčí činnosti

a) Příspěvky a dotace z kapitoly MŠMT

Z rozpočtové kapitoly 333 – MŠMT získává Ostravská univerzita v Ostravě na jednotlivé rozpočtové ukazatele finanční prostředky formou příspěvků a dotací. V posledním desetiletí (2002 – 2011) získala OU touto formou v úhrnu 4 517 448 tis. Kč, z toho na neinvestiční výdaje připadá částka 4 352 160 tis. Kč a na kapitálové výdaje 165 288 tis. Kč. Následující dvě tabulky zobrazují přehled poskytnutých finančních prostředků z kapitoly MŠMT prostřednictvím příspěvků (Tab. 4.2) a dotací (Tab. 4.3) za období 2002 – 2011.

Tab. 4.2 Přehled poskytnutých příspěvků z kapitoly MŠMT za období 2002 - 2011

Příspěvek z kapitoly MŠMT	Neinvestiční příspěvek (v tis. Kč)	Příspěvek na kapitálové výdaje (v tis. Kč)
Vzdělávací činnost	3 799 371	69 522
Stipendia studentů doktorských studijních programů	61 923	0
Zahraniční studenti a mezinárodní spolupráce	274	0
Fond vzdělávací politiky	906	450
Mimořádné aktivity	381	0
Sociální stipendia	24 657	0
Ubytovací stipendia	148 263	0
CELKEM	4 035 775	69 972

Zdroj: Vlastní zpracování dle Výroční zprávy o hospodaření Ostravské univerzity za období 2002 – 2011 (výběr)

Tab. 4.3 Přehled poskytnutých dotací z kapitoly MŠMT za období 2002 - 2011

Dotace z kapitoly MŠMT	Neinvestiční příspěvek (v tis. Kč)	Příspěvek na kapitálové výdaje (v tis. Kč)
Studenti, kteří nejsou občany ČR	5 335	0
Program AKTION	1 347	0
Program CEEPUS	315	0
ERASMUS	94 225	0
GRUNDTVIG	616	0
COMENIUS	314	0
Fond rozvoje vysokých škol	11 582	43 951
Rozvojové programy	162 026	51 365
Dotace na ubytování a stravování	40 625	0
CELKEM	316 385	95 316

Zdroj: Vlastní zpracování dle Výroční zprávy o hospodaření Ostravské univerzity za období 2002 – 2011 (výběr)

b) Dotace získané z ostatních kapitol státního rozpočtu

Kromě MŠMT se také na financování provozu Ostravské univerzity podílelo v roce 2002 Ministerstvo zdravotnictví ČR částkou 831 tis. Kč a v roce 2011 přispělo do rozpočtu OU na financování vzdělávací a vědecké činnosti Ministerstvo kultury a to konkrétně na projekt „Místní a pomístní názvy jako kulturní dědictví a zdroj lokální, regionální a národní identity“ částkou 35 tis. Kč.

c) Prostředky ze zahraničí

Ostravská univerzita získala neinvestiční dotace z prostředků ze zahraničí v celkové výši 6 314 tis. Kč, přitom největší objem přijaté dotace činily prostředky na Erasmus – mobility studentů a pracovníků OU v celkové výši 6 039 tis. Kč.

4.2.2 Financování výzkumu a vývoje

a) Dotace na výzkum a vývoj z MŠMT

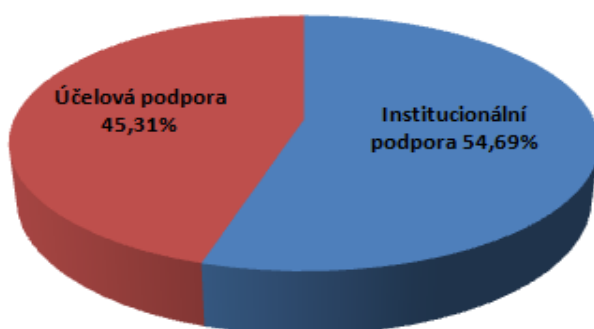
Jednotlivými Rozhodnutími MŠMT jsou v souladu se zákonem č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků, v platném znění, poskytovány veřejným vysokým školám neinvestiční a kapitálové dotace formou institucionální a

účelové podpory.

Celkem získala Ostravská univerzita v Ostravě na výzkum a vývoj z kapitoly MŠMT od roku 2000 dotaci v hodnotě 276 479,27 tis Kč. Následující graf znázorňuje procentuální vyjádření rozdělení získaných dotací na institucionální a účelovou podporu.

Graf 4.1 Procentuální rozdělení dotací získaných z MŠMT na vědu a výzkum od roku 2000

Procentuální rozdělení dotací získaných z MŠMT na vědu a výzkum od roku 2000

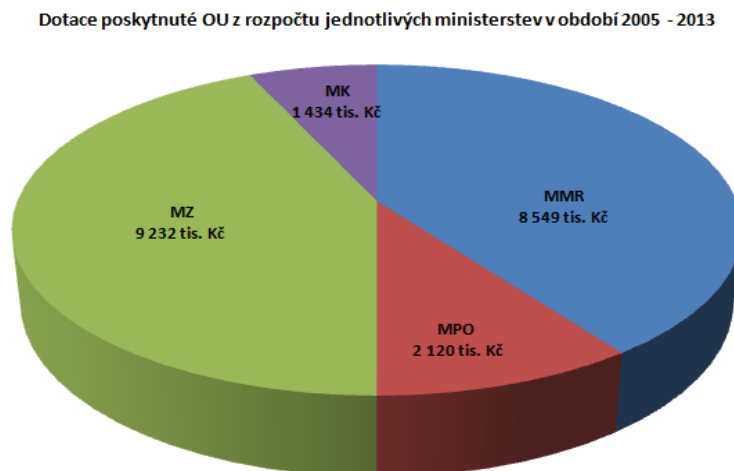
Zdroj: Vlastní zpracování dle Výroční zpráva o hospodaření za rok 2000 – 2011 (výběr)

Celkem bylo z kapitoly MŠMT na vědu a výzkum Ostravské univerzity od roku 2000 vyčleněno 151 200,50 tis. Kč na institucionální podporu a 125 278,77 tis. Kč na účelovou podporu. Institucionální podporu kromě jiného tvoří také specifický vysokoškolský výzkum, který se na celkové dotaci poskytnuté na institucionální podporu podílel částkou 96 579 tis. Kč.

b) Dotace na výzkum a vývoj z ostatních kapitol státního rozpočtu

Ostravská univerzita čerpá dotace především z Ministerstva pro místní rozvoj ČR, Ministerstva průmyslu a obchodu ČR, Ministerstva zdravotnictví ČR a Ministerstva Kultury. První dotace byla Ostravské univerzitě jako hlavnímu řešiteli poskytnuta v roce 2005 Ministerstvem pro místní rozvoj ČR, celkem je pro OU z ostatních kapitol státního rozpočtu v období 2005 - 2013 vyčleněna částka 21 335 tis. Kč. Následující graf představuje rozdělení dotací poskytnutých OU jako hlavnímu řešiteli projektu mezi jednotlivé kapitoly státního rozpočtu.

Graf 4.2 Dotace poskytnuté Ostravské univerzitě z rozpočtu jednotlivých ministerstev v období 2005 - 2013

Zdroj: Vlastní zpracování dle www.isvav.cz, Výroční zprávy o hospodaření Ostravské univerzity v Ostravě za období 2005 – 2011, Vnitřního informačního systému OU *Evid2* (výběr, vlastní zpracování)

Ostravská univerzita se na některých projektech podílela také jako partner – spoluřešitel. Z této partnerské pozice získala OU dotace z kapitol MMR a MPO v úhrnné výši 5 535 tis. Kč a podílela se na řešení 5 výzkumných projektů.

c) Dotace na výzkum a vývoj získané prostřednictvím Agentur ČR

Ostravská univerzita dosud získala finanční prostředky ze dvou agentur: Grantové agentury ČR a Grantové agentury Akademie věd ČR. Technologická agentura ČR se na financování OU zatím nepodílela.

Celkem získala OU prostřednictvím dotací z GA ČR a GA AV částku 192 015 751 Kč a podílela se na řešení 116 projektů jako hlavní řešitel a 14 projektů jako spoluřešitel.

- **Grantová agentura České republiky**

První projekt financovaný GA ČR realizovala Ostravská univerzita v Ostravě v roce 1995, od té doby až do roku 2013 se OU podílela na řešení 105 výzkumných projektů, jejichž celková dotace činila 156 549 751 Kč. Z této částky bylo financovaných 19 postdoktorských (7,5 %) a 86 standardních projektů (92,5 %).

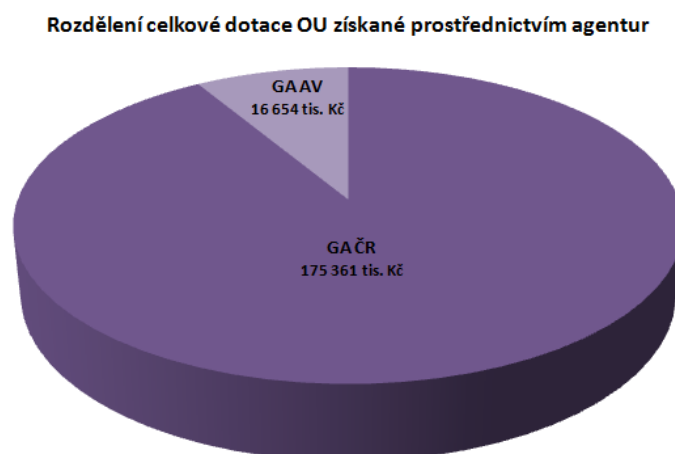
Ostravská univerzita se také podílela na 13 projektech financovaných z GA ČR jako spoluřešitel v celkové výši 18 812 000 tis. Kč.

- **Grantová agentura Akademie věd ČR**

Dotace z GA AV začala Ostravská univerzita využívat poprvé v roce 1999. V období 1999 – 2012 realizovala OU 11 výzkumných projektů v úhrnné výši 11 830 000 Kč. Jako spoluřešitel se OU podílela na jednom projektu v období 2007 - 2010, na jehož realizaci získala 4 824 000 Kč.

Následující graf znázorňuje celkovou dotaci Ostravské univerzity získanou prostřednictvím agentur a její rozdělení na jednotlivé agentury.

Graf 4.3 Rozdělení celkové dotace OU získané prostřednictvím agentur

Zdroj: Vlastní zpracování dle www.isvav.cz, Výroční zprávy o hospodaření Ostravské univerzity za období 1999 – 2011 a Vnitřního informačního systému OU *Evid2*

d) Prostředky ze zahraničí

V roce 2011 získala Ostravská univerzita neinvestiční dotaci ze zahraničních zdrojů na řešení dvou 7. Rámcových programů na Přírodovědecké fakultě v celkové hodnotě 787 tis. Kč.

4.2.3 Financování výzkumu a vývoje OU prostřednictvím dotací z Operačních programů EU

V programovém období 2007 – 2013 je OU nositelem dotací v rámci Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost (OP VK) v Prioritní ose 1.1, 1.2, 1.3, 2.2, 2.3, 2.4, 3.2, v rámci Operačního programu Věda a výzkum pro inovace (OP VaVpI) v prioritní ose 4.1 a v rámci Operačního programu Životní prostředí (OP ŽP) v prioritní ose 3.2. Projekty jsou spolufinancované z prostředků státního rozpočtu ČR a z prostředků Evropského sociálního fondu, jednoho ze strukturálních fondů EU.

Realizace projektů, kde OU vystupuje jako hlavní řešitel, byla započata postupně od čtvrtého čtvrtletí roku 2008. Práce na projektech je ukončována postupně, a to v rozmezí let 2010 až 2014 v souladu s Rozhodnutím o poskytnutí dotace. Financování projektu probíhá formou zálohových plateb zaslaných OU na základě žádostí o platbu poskytovateli dotace a předkládání průběžných monitorovacích zpráv o řešení projektu.

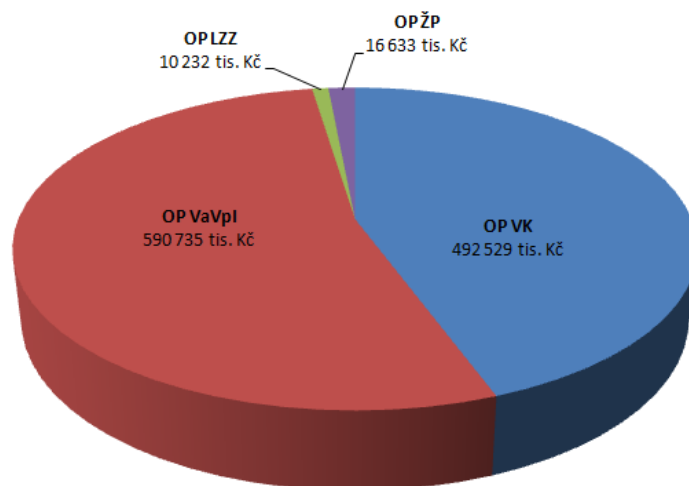
V tomto programovém období OU také na základě Smluv o partnerství a vzájemné spolupráci figurovala jako spoluřešitel u 30 projektů v rámci OP VK v Prioritní ose 1.1, 1.2, 1.3, 2.2, 2.3, 2.4, v rámci OP LZZ v Prioritní ose 5.1 a v rámci OP VaVpI v prioritní ose 1.1 a 2.1. Ve všech těchto případech se jednalo o finanční partnerství.

Všechny tyto operační programy jsou hrazeny z 85 % z Evropské unie, dofinancovány jsou OP VK a OP VaVpI z kapitoly Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a z Moravskoslezského kraje, OP LZZ je dofinancován z kapitoly rozpočtu Ministerstva práce a sociálních věcí a OP ŽP z kapitoly Ministerstva životního prostředí.

Celková dotace, kterou zatím OU získala prostřednictvím Operačních programů EU, činí 1 110, 13 mil. Kč. Následující graf znázorňuje rozdělení této částky mezi čtyři operační programy: OP VK, OP VaVpI, OP LZZ a OP ŽP.

Graf 4.4 Přehled poskytnutých dotací Ostravské univerzitě prostřednictvím Operačních programů v období 2007 – 2013 (stav k 31. 3. 2013)

Přehled poskytnutých dotací OU prostřednictvím Operačních programů v období 2007 - 2013

Zdroj: Vlastní zpracování dle www.isvav.cz, Výroční zprávy o hospodaření Ostravské univerzity za rok 2007 – 2011 a Vnitřního informačního systému OU Evid2

Největší část dotace (53,21 %) připadá na Operační program VaVpI, v rámci kterého začala OU v roce 2011 realizovat tři projekty. 72 projektů bylo řešeno prostřednictvím operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost a 4 projekty (jeden řešitelský a tři spoluřešitelské) byly realizovány díky financování z OP LZZ. Dotace z Operačního programu Životní prostředí využila Ostravská univerzita v sedmi případech, a to především na zateplení jednotlivých budov OU.

V posledních dvou letech se MŠMT v oblasti vzdělávání a vědecko-výzkumné činnosti snaží regulovat kvantitu stanovením pevného počtu studentů, které budou z veřejných zdrojů financovány, a naopak klade větší důraz na kvalitu. Z toho důvodu je základním strategickým cílem Ostravské univerzity, dle jejího dlouhodobého záměru na období 2011 – 2015 ⁵⁰, postupný přechod od rozsáhlého rozvoje, zejména v oblasti vzdělávací, k postupnému zvyšování kvality v hlavních oblastech činnosti, tj. jak vzdělávací, tak vědecko-výzkumné. Tato změna nastává po poměrně dlouhém období,

⁵⁰ Ostravská univerzita v Ostravě. *Dlouhodobý záměr vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové a inovační, umělecké a další tvůrčí činnosti na období 2011 – 2015.*

kdy jednou z hlavních charakteristik rozvoje vysokého školství bylo zvyšování počtu vysokoškolských studentů. OU se tomuto předchozímu trendu přizpůsobila velmi aktivně, když za uplynulých 5 let se počet jejich studentů zvýšil ze 7500 v roce 2004 na 10 200 studentů v roce 2009. S tímto trendem zvyšování počtu studentů probíhal i vývoj v počtu studijních programů – avšak tomuto rozvoji kapacit univerzity v oblasti vzdělávání neodpovídal rozvoj personálních kapacit. A ačkoliv byl počet studijních oborů zvýšen více než třikrát a počet studentů o více než 35 %, počet akademických pracovníků byl v mezidobí let 2004 až 2009 zvýšen pouze o 28%. Tímto způsobem byla sice zvýšena efektivita jedné z hlavních činností Ostravské univerzity, na straně druhé se však enormně zvýšilo zatížení akademických pracovníků ve výukové oblasti, a to zejména na úkor výstupů v oblasti vědy a výzkumu.

V současné době, která klade důraz na soulad vysokoškolského vzdělávání a kvality a rozsahu vědecko-výzkumné činnosti, je pokračování v tomto jednostranném rozsáhlém trendu nadále nemyslitelné. Ostravská univerzita proto i z tohoto důvodu začíná v následujícím období klást větší důraz jak na kvalitu ve vzdělávací činnosti, kdy se snaží redukovat počty nově přijímaných a ve studiu pokračujících studentů, tak ve vědecko-výzkumné činnosti, což dokládá mimo jiné i realizace dvou velkých spoluřešitelských projektů z Operačního programu Výzkum a vývoj pro inovace, a to: Centrum excelence IT4innovations a Institut environmentálních technologií.

5. ZÁVĚR

Hlavním cílem této diplomové práce bylo zhodnocení možností financování veřejných vysokých škol se zaměřením na financování Ostravské univerzity v Ostravě.

Kapitola s názvem „Možnosti financování s využitím projektů a dotací“ se zabývá z větší části teoretickým ukazatelem možností, jak lze pro VVŠ získat finanční prostředky – od jakých poskytovatelů, v jaké výši, jaké typy projektů je možné realizovat v rámci jednotlivých programů, apod. Praktická část této kapitoly poskytuje přehled těchto realizovaných výzkumných projektů z jednotlivých zdrojů jednotlivými veřejnými vysokými školami a skutečné dotace, které na jejich realizaci v určitém období získaly. Je nejspíš zbytečné připomínat, že čím větší vysoká škola co do počtu fakult, studentů, docentů a profesorů, tím větší má nárok na dotaci z rozpočtu MŠMT a tím větší má šanci na získání více výzkumných projektů s větším objemem poskytnutých dotací. Záměrem ministerstva pro následující období je však snižování počtu studentů na vysokých školách a zdůraznění kvality poskytovaných služeb před kvantitou, proto už pro poskytování finančních prostředků z veřejných zdrojů nebude tím stěžejním ukazatel A (počet studentů ve studijních programech), nýbrž ukazatel K (kvalita a výkon).

Jak už bylo v této třetí kapitole zmíněno, veškeré uvedené informace o řešených projektech a poskytnutých finančních prostředcích se vztahují pouze na veřejné vysoké školy, které žádají o dotaci z pozice hlavního příjemce – údaje uvedené v této kapitole nezahrnují poskytnuté finanční prostředky ani počet projektů u vysokých škol, které se na projektech podílejí pouze jako spoluřešitel. Je to především z toho důvodu, že poskytovatel dotace uvolní peněžní prostředky hlavnímu řešiteli a ten pak na základě Smlouvy o partnerství (buď s finančním příspěvkem, či bez něj) převede jednotlivé platby svým spoluřešitelům - jedná se pouze o transakci v rámci projektu, která je již zahrnuta v celkové poskytnuté dotaci. Z tohoto důvodu se v této diplomové práci neřeší otázka partnerství, ale pohlíží se na vysoké školy pouze jako na hlavní příjemce.

Součástí této třetí kapitoly je i lehké nastínění postavení Ostravské univerzity v oblasti získávání dotací na výzkumné projekty ve srovnání s ostatními veřejnými vysokými školami. Například u dotací získávaných prostřednictvím Grantové agentury ČR se Ostravská univerzita řadí od počátku existence této agentury na 15. místo (ze

všech 26 VVŠ) jak v počtu realizovaných projektů, tak také co do výše celkové získané dotace. U přijatých dotací v rámci Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost je to dokonce 10. místo co do počtu projektů a 13. místo co do objemu finančních prostředků.

Čtvrtá kapitola je zaměřena na financování konkrétní vysoké školy – Ostravské univerzity v Ostravě a je zde detailně popsáno, jaké finanční prostředky OU čerpá od jednotlivých poskytovatelů. Na rozdíl od třetí kapitoly je zde brán ohled nejen na financování z prostředků MŠMT, EU, Strukturálních fondů a Grantových agentur, ale také na zdroje z ostatních kapitol státního rozpočtu – především z Ministerstva zdravotnictví ČR, Ministerstva průmyslu a obchodu ČR, Ministerstva pro místní rozvoj ČR a v neposlední řadě také z rozpočtu Ministerstva kultury. V oblasti vzdělávací a vědecko-výzkumné je záměrem Ostravské univerzity posílení kvality těchto činností a regulace kvantity prostřednictvím snižování počtu nově přijímaných a ve studiu pokračujících studentů.

Ostravská univerzita v Ostravě je v porovnání s ostatními veřejnými vysokými školami relativně „mladou“ univerzitou. Rok 1991 odstartoval vznikem OU a Slezské univerzity v Opavě zdravou konkurenci mezi vysokými školami v Moravskoslezském kraji – do té doby v tomto kraji působila pouze jediná veřejná vysoká škola, a to Vysoká škola báňská – Technická univerzita v Ostravě založená již v roce 1849. Ve srovnání financování a celkového postavení VŠ v celorepublikovém vysokoškolském vzdělávání, je z těchto tří jediných VVŠ v Moravskoslezském kraji na přední příčce celkem přirozeně VŠB – TUO (následována OU). Je to dáno zejména dřívějším rokem založení, větším počtem fakult a především studentů, kteří této vysoké škole „získávají“ finanční prostředky především z MŠMT. Ostravská univerzita ale za tímto svým konkurentem nijak nezaostává, na poli vědy a výzkumu má své stálé místo v získávání dotací jak z rozpočtu kapitoly MŠMT, tak také ze strukturálních fondů prostřednictvím realizace Operačních programů a ze dvou důležitých agentur: GA ČR a GA AV.

Dle mého názoru je Ostravská univerzita kvalitním konkurentem i partnerem ostatním vysokým školám jak v České republice, tak v zahraničí, a věřím tomu, že s přibývajícími zkušenostmi a novými realizovanými projekty bude Ostravské univerzitě přicházet stále více finančních prostředků.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Knihy

- [1] BUDÍK, Josef. *Evropské strukturální fondy a jejich využívání*. 1. vyd. Praha: Eupress, 2009. 80 s. ISBN 978-80-7408-014-2.
- [2] CHVOJKOVÁ, Anna a Viktor KVĚTOŇ. *Finanční prostředky fondů EU v programovacím období 2007 – 2013*. 1. vyd. Praha: IREAS, Institut pro strukturální politiku, 2007. 183 s. ISBN 978-80-86684-43-7.
- [3] KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 276 s. ISBN 978-80-7357-574-8.
- [4] MERLÍČKOVÁ RŮŽIČKOVÁ, Růžena. *Neziskové organizace – vznik, účetnictví, daně*. 11. vyd. Olomouc: ANAG, 2011. 256 s. ISBN 978-80-7263-675-4.
- [5] URBANCOVÁ, Alžběta a Šárka KRYŠKOVÁ. *Účetnictví nevýdělečných organizací A*. 2. vyd. Ostrava: Ediční středisko VŠB-TU Ostrava, 2008. 232 s. ISBN 978-80-248-1801-6.
- [6] URBÁNEK, Václav. *Financování vysokého školství*. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2007. 163 s. ISBN 978-80-245-1313-3.

Elektronické dokumenty

- [7] ASOCIACE VÝZKUMNÝCH ORGANIZACÍ. *AVO: Finanční podpora výzkumu a vývoje v ČR* [online]. AVO [18. 2. 2013]. Dostupné z: www.avo.cz/dotproj.htm
- [8] MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *MŠMT: Institucionální podpora na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace v roce 2013* [online]. MŠMT [16. 1. 2013]. Dostupné z: www.msmt.cz/vyzkum/institucionalni-podpora-na-dlouhodoby-koncepcni-rozvoj-2
- [9] MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *MŠMT: Rozpočet kapitoly MŠMT na rok 2012* [online]. MŠMT [22. 3. 2012]. Dostupné z: www.msmt.cz/file/20965

- [10] MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. *MPSV: Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost* [online]. MPSV [12. 12. 2006]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/esf/programove_obdobi_2007_-_2013
- [11] OPERAČNÍ PROGRAM PRAHA – ADAPTABILITA. OPFA: *Projektová příručka OPFA* [online]. OPFA [29. 6. 2012]. Dostupné z: [http://www.prahafondy.eu/cz/opfa/aktuality/866_nova-verze-projektove-prirucky-\(v-platnosti-od-1.-unora-2012\).html](http://www.prahafondy.eu/cz/opfa/aktuality/866_nova-verze-projektove-prirucky-(v-platnosti-od-1.-unora-2012).html)
- [12] Zákon č. 111 ze dne 12. dubna 1998 o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů
- [13] Zákon č. 218 ze dne 27. června 2000 o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů
- [14] Zákon č. 130 ze dne 14. března 2002 o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Internetové stránky

- [15] www.dzs.cz
- [16] www.esfcr.cz
- [17] www.europa.eu
- [18] www.isvav.cz
- [19] www.msmt.cz
- [20] www.naep.cz
- [21] www.osu.cz
- [22] www.strukturalni-fondy.cz

Interní materiály

- [23] Výroční zprávy o hospodaření Ostravské univerzity za období 1997 - 2011
- [24] Zprávy o hospodaření Ostravské univerzity za období 2000 – 2011
- [25] Statut Ostravské univerzity v Ostravě ze dne 12. července 2011

SEZNAM ZKRATEK

AMU	Akademie múzických umění v Praze
apod.	a podobně
atd.	a tak dále
AVU	Akademie výtvarných umění v Praze
ČR	Česká republika
ČVUT	České vysoké učení technické v Praze
ČZU	Česká zemědělská univerzita v Praze
ERDF	Evropský fond regionálního rozvoje
ESF	Evropský sociální fond
EU	Evropská unie
FRVŠ	Fond rozvoje vysokých škol
FS	Fond soudržnosti
GA AV	Grantová agentura Akademie věd ČR
GA ČR	Grantová agentura ČR
JAMU	Janáčkova akademie múzických umění v Brně
JU	Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj ČR
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MU	Masarykova univerzita
MZLU	Mendelova univerzita v Brně
NAEP	Národní agentura pro evropské programy
OP	Operační program
OP LZZ	Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost
OP PA	Operační program Praha – Adaptabilita
OP VaVpl	Operační program Věda a výzkum pro inovace
OP VK	Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost
OP ŽP	Operační program Životní prostředí
OU	Ostravská univerzita v Ostravě
RP	Rámcový program
SF	Strukturální fond

SIMS	Sdružené informace matrik studentů
SR	Státní rozpočet
SU	Slezská univerzita v Opavě
SVŠ	Soukromá vysoká škola
TA ČR	Technologická agentura České republiky
TUL	Technická univerzita v Liberci
UHK	Univerzita Hradec Králové
UJEP	Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem
UK	Univerzita Karlova v Praze
UP	Univerzita Palackého v Olomouci
UPAR	Univerzita Pardubice
UTB	Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
VaV	Výzkum a Vývoj
VFU	Veterinární a farmaceutická univerzita Brno
VŠ	Vysoká škola
VŠB-TUO	Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava
VŠE	Vysoká škola ekonomická v Praze
VŠCHT	Vysoká škola chemicko-technologická v Praze
VŠPJ	Vysoká škola polytechnická Jihlava
VŠTE	Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích
VŠUP	Vysoká škola umělecko-průmyslová v Praze
VUT	Vysoké učení technické v Brně
VVŠ	Veřejná vysoká škola
ZU	Západočeská univerzita v Plzni

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. - autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo.
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen „VŠB-TUO“) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3).
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO.
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona.
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě: 26. 4. 2013

Alena Duhová

jméno a příjmení studenta

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha č. 1** Finanční prostředky na stipendia studentů VVŠ v ČR v roce 2011 podle účelu stipendia
- Příloha č. 2** Přehled poskytnutých stipendií studentům doktorských studijních programů pro rok 2013
- Příloha č. 3** Rozpočet dotací na ubytování a stravování v roce 2013
- Příloha č. 4** Rozpočet na ubytovací stipendium veřejných vysokých škol pro rok 2013
- Příloha č. 5** Rozpočet FRVŠ pro rok 2013
- Příloha č. 6** Rozpočet Rozvojových programů pro rok 2013 (v tis. Kč)
- Příloha č. 7** Souhrnný přehled zahraniční spolupráce České republiky v období 2013 - 2014
- Příloha č. 8** Decentralizované finanční prostředky programu Erasmus přidělené národním agenturám
- Příloha č. 9** Poskytnuté účelové prostředky na specifický vysokoškolský výzkum veřejným vysokým školám v letech 2011 - 2013
- Příloha č. 10** Výdaje státního rozpočtu na výzkum, vývoj a inovace v roce 2012
- Příloha č. 11** Přehled poskytnutých finančních prostředků veřejným vysokým školám Grantovou agenturou AV ČR na realizaci projektů, které byly řešeny v roce 2012
- Příloha č. 12** Přehled operačních programů a finančních částek pro jejich jednotlivé skupiny
- Příloha č. 13** Financování vybraných operačních programů pro období 2007-2013 (v mil. EUR)
- Příloha č. 14** Přehled realizovaných projektů v rámci OP LZZ veřejnými vysokými školami v rámci prioritní osy 3
- Příloha č. 15** Přehled realizovaných projektů v rámci OP LZZ veřejnými vysokými školami v rámci prioritní osy 5
- Příloha č. 16** Poskytnuté finanční prostředky veřejným vysokým školám v ČR v rámci OP VK v programovém období 2007 - 2013